

Analyse av en konfliktfylt planprosess

Medvirkning og makt – i spenningsforholdet mellom ulike stedsidentiteter

Hilde Nygaard Ihle

Masteroppgave i erfaringsbasert stedsutvikling. November 2016.

1. Sammendrag

Oppgaven "Analyse av en konfliktfylt planprosess. Medvirkning og makt – i spenningsforholdet mellom ulike stedsidentiteter" handler om prosessen som ledet frem til en detaljregulering for Sætre sentrum i 2015.

I oppgaven beskriver jeg tidligere planprosesser for Sætre. De historiske planprosessene bruker jeg for å forstå denne siste reguleringsplanprosessen og for å lete etter spor av Sætres stedsidentitet i planene. Jeg ser etter spor av identitetsuttrykk forstått som stedsfølelse (*sence of place*), den sosiale konteksten der stedet skapes og gjenskapes gjennom sosiale praksiser (*locale*) og den fysiske beskrivelsen av egenskaper ved stedet (*location*).

I oppgaven ser jeg på hvordan innbyggerne påvirket prosessen gjennom dialog på to Facebook-sider, avisinnlegg og høringsinnspill. Jeg analyserer aktiviteten på disse Facebook-sidene og i Røyken og Hurums avis, for å finne ut om det er sammenheng mellom det å være aktiv i debatten og å påvirke prosessen formelt gjennom høringsinnspill. Som grunnlag for å forstå prosessen i lys av krav om medvirkning, beskriver jeg plan- og bygningslovens krav til medvirkning, den kommunikative vendingen i planprosesser og ulike teorier knyttet til medvirkning, blant annet viser jeg medvirkningstrappa til hhv. Arnstein, og Fallet og Hanssen.

Oppgaven konkluderer med at det er sannsynlig at de som var involvert i prosessen hadde en bredere forståelse av Sætres identitet med seg inn i arbeidet enn det som var synlig for innbyggere i denne siste reguleringsplanprosessen. Samtidig ble Sætre stedsidentitet, forstått som *sence of place* i liten grad definert av noen, den lå mer implisitt som undertone debatten.

Oppgaven konkluderer noe overraskende med at aktivitet i offentlig debatt, på Facebook og i avisinnlegg, ikke ser ut på å øke sjansen for at man sender inn formelle høringsinnspill. Samtidig er sosiale medier i stadig større bruk til offentlige debatter. Det er en utfordring å vurdere om og hvordan innspill fra det offentlige rom, og spesielt via sosiale medier, kan fanges opp og bli del av planprosesser.

Innholdsfortegnelse

1. Sammendrag	3
2. Forord.....	7
3. Innledning	8
3.1. Bakgrunn for oppgaven	8
3.2. Avgrensning	9
3.3. Forskningsspørsmål.....	10
3.4. Min bakgrunn:.....	11
3.5. Valg av teoretisk innfallsvinkel	12
3.6. Etske og metodiske utfordringer knyttet til skriving av min oppgave	12
4. Forskning på steder – hvordan forstå stedsutvikling	14
4.1. Hva er et sted?.....	14
4.2. Sosio-kulturell innfallsvinkel til stedsutvikling.....	15
4.3. Stedsbasert innfallsvinkel til stedsutvikling.....	15
4.4. Klassifisering som innfallsvinkel til stedsutvikling.....	16
4.5. Den kommunikative vendingen i planprosesser.....	19
4.6. Plan- og bygningslovens krav til medvirkning	21
4.7. Medvirkningstrappa	23
5. Valg av metode.....	25
5.1. Diskursanalyse	25
5.2. Statistikk.....	26
5.3. Intervju	27
6. En lang prosess frem mot vedtatt detaljreguleringsplan.....	28
6.1. Sætre – et tettsted ved oslofjorden	28
6.2. Sætre - et tettsted i Hurum kommune.....	30
6.3. Historisk gjennomgang av prosess frem mot reguleringsplan	31
6.3.1. Flyplassutredning, Lokal Agenda-21 og etablering av fellesutvalg, 1990.....	31
6.3.2. Stedsutviklingsprosjekt for Sætre, 1999	32
6.3.3. Arkitektkonkurransen i år 2000.....	32
6.3.4. Forslag til kommunedelplan for Sætre sentrum, 2002.....	33
6.3.5. Forslag til reguleringsplan for videregående skole i Sætre sentrum, 2005.....	33
6.3.6. Regulering av deler av Sætre sentrum, bolig og handelssenter, 2006	33
6.3.7. Arealstrategi for Sætre sentrum, 2007.....	34
6.3.8. Brann i Sætre sentrum: Kiwi brant, 2008.....	35
6.3.9. Områdereguleringer for Sætre sentrum Vest og Øst, 2010 og 2012.....	35
6.3.10. Ny brann i Sætre sentrum: Losen brant, 2013.....	36
6.4. Reguleringsplanprosessen for Sætre sentrum 2014 – 2015	36

6.4.1.	Etablering av utviklingselskap og endring i områdeplanen, 2013 - 2014	36
6.4.2.	Valg av utvikler for Sætre sentrum, 2014.....	38
6.4.3.	Varsel om oppstart av regulering, 2015	39
6.4.4.	Innbyggernes reaksjon på planen, 2015.....	39
6.4.5.	Førstegangsbehandling av planforslaget, 21.4.15	41
6.4.6.	Debatt i det offentlige rom, våren 2015.....	42
6.4.7.	Resultat av innbyggerinitiativet, mai 2015	43
6.4.8.	Endret forslag til reguleringsplan ved annen gangs behandling	44
6.4.9.	Annengangsbehandling og vedtak av reguleringsplan, juni 2015.....	46
6.5.	Påvirkning i det offentlige rom.....	47
6.5.1.	Presentasjon av funn fra egne undersøkelser: Facebooksider	47
6.5.2.	Presentasjon av funn fra egne undersøkelser: Debatt i lokalavisen	50
6.5.3.	Presentasjon av funn fra egne undersøkelser: Redaksjonelle artikler i lokalavisen.....	51
6.5.4.	Presentasjon av funn fra egne undersøkelser: Høringsinnspill	52
7.	Diskusjon og kritikk.....	54
7.1.	På spor av Sætres identitet i debatten	55
7.2.	På sporet av Sætres identitet i plandokumenter og høringsinnspill	57
7.3.	Klassifisering av Sætre – skjærgårdsideyll?	60
7.4.	Planprosessen sett i lys av krav om medvirkning	62
7.5.	Planprosessen i historisk lys – uformell avtale om aktiv medvirkning?	64
7.6.	Hva betyr "medvirkning" og "aktiv medvirkning"?	65
7.7.	Påvirket formelle innspill reguleringsplanprosessen?	67
7.8.	Øker aktivitet på Facebook og avisen, antall innsendte høringsinnspill?.....	68
7.9.	Prosess som bygger et sted eller bryter det ned?.....	71
7.10.	Hva har skjedd etterpå	71
8.	Oppsummering/konklusjon.....	72
9.	Referanser	73
10.	Vedlegg	79
10.1.	Vedlegg 1. Flygeblad: Innbyggerinitiativ fra <i>Respekt Sætre</i>	79
10.2.	Vedlegg 2. Tabeller	80
10.3.	Vedlegg 3. Kartskisse fra arkitektkonkurranse i 2000.....	82
10.4.	Vedlegg 4. Vedtatt skisse av reguleringsplanen i estetisk veileder 3.7.15.	83
10.5.	Vedlegg 5. Intervjuguide; ordfører	84
10.6.	Vedlegg 6. Intervjuguide; en av initiativtakerne bak <i>Respekt Sætre</i>	85
10.7.	Vedlegg 7. Intervjuguide; initiativtaker bak <i>Reis deg Sætre</i>	85

2. Forord

Jeg vil takke virksomhetsleder for kultur og idrett Anne-Berit Sørli og kommunalsjef Morten Dyrstad for å støtte meg i arbeidet med masterstudiet og være rause med tidspunkter for avspasering slik at det ble mulig å gjennomføre studiet. Videre vil jeg takke tidligere kommunalsjef Hilde Stavdal for beskrivelser av planprosesser på 2000-tallet. Jeg vil også takke planleggere på planavdelingen, Sverre Wittrup og Hiwa Suleyman, for velvillig hjelp til å forstå planprosesser og finne frem riktige dokumenter fra reguleringsplanprosessen for Sætre sentrum. Takk går også til skolefaglig rådgiver Reidun Mizda for å ha lest korrektur på deler av oppgaven. Takk også til alle kollegaer ved kulturkontoret for overbærenhet ved drøftelser av uferdige tankerekker.

Jeg vil takke ordfører og informantene fra Facebook-sidene *Respekt Sætre* og *Reis deg Sætre – vi som vil liker sentrumsplanene*, for velvillige svar på mine spørsmål til prosessen.

Takk til lærerne på stedsutviklingsstudiet ved Universitetet i Tromsø for gode, inspirerende forelesninger: førstelektor Tor Arne Lillevoll, førsteamanuensis Anniken Førde og professor Torill Nyseth. Takk også til seniorkonsulent Lene Bogstrand. En spesiell takk går til veileder for masteroppgaven min: professor Nils Aarsæther.

Den største takken går til familien: Torstein, Torgeir og Erlend, som har taklet en mamma som har lest faglitteratur etter leggetid mens på ferier, flere helger med et stuebord neddyngnet i papirer, oppgavearbeid, eksamensstress og Tromsøturer. Takk til dere, det ville ikke vært mulig uten deres tålmodighet.

Sætre, 15.11.2016.

Hilde Nygaard Ihle

3. Innledning

3.1. Bakgrunn for oppgaven

Våren 2015 pågikk en reguleringsplanprosess for Sætre sentrum i Hurum kommune. Debatten om hvordan Sætre sentrum skulle se ut i fremtiden gikk høyt, både på Facebook og i avisene. For utenforstående virket det som at det var to posisjoner i debatten: De som ønsket utvikling, på Facebook representert med siden *Reis deg Sætre – vi som liker sentrumsplanene* (*Reis deg Sætre*) og de som var imot, på Facebook representert med siden: *Respekt Sætre*. Denne enkle oppfatningen var rådende på tross av at ressursgruppen for *Respekt Sætre* i sine innlegg og i sine høringsinnspill fremholdt at de IKKE var imot utvikling, men ønsket en utvikling basert på Sætres egenart. De ba derfor om at prosessen ikke skulle gå så

raskt og at det måtte tilrettelegges for medvirkning fra innbyggerne. Uroen var både knyttet til planprosessen og til de konkrete forslagene som ble lagt frem. I debatten, både på Facebook og i Røyken og Hurums avis (RHA), var det til dels "heftig ordbruk". Flere kritiserte at innbyggerne ikke ble tatt med på råd. Andre hevdet at "det er på tide at noe skjer", mens de henstilte til politikerne; "bare kjør på". Det hele kulminerte med at kommunestyret vedtok en modifisert plan, der de to mest omdiskuterte byggene nederst mot sjøkanten ble tatt ut.

Hva var det egentlig som skjedde? Hvorfor ble debatten så uforsonlig? Det kan se ut som at noen mente dette var siste sjanse for utvikling, mens andre mente det gikk alt for fort uten at den lovpålagte innbyggermedvirkningen var ivaretatt i prosessen. Prosessen ble da også klaget inn til Fylkesmannen i Buskerud av *ressursgruppen for Respekt Sætre* uten at dette gav medhold i påstand om feil bruk av plan- og bygningsloven.

Når man analyserer debatten i ettertid kommer det frem at begge sider i debatten hadde et positivt engasjement for et fremtidig Sætre *som sted*. I min oppgave analyserer jeg debatten for å finne ut hva slags stedsidentitet som blir uttrykt av de ulike gruppene. Jeg ser etter identitetsmarkører som blir løftet frem i planforslagene og i motstanden mot disse.

Kart laget i Arcgis, av Hilde N. Ihle.

Samtidig er konflikten i seg selv interessant: Hvordan kunne noen hevde at prosessen var basert på lovpålagt medvirkning, mens andre hevdet at den ikke var det? Dreide det seg om manglende lov- og faktakunnskap, eller var det ulike oppfattinger av hva som ligger i medvirkning? I oppgaven ser jeg på i hvilken grad prosessen var basert på plan- og bygningslovens krav om medvirkning, forsøker å finne ut hvem som la premissene for planprosessen og hvem som definerte innhold og løsninger. Jeg viser også en historisk oversikt over tidligere planprosesser for Sætre sentrum, for å tegne et bilde som kan kaste historisk lys og forståelse over det som skjedde i 2015.

3.2. Avgrensning

I analysedelen fokuserer jeg i hovedsak på tidsperioden fra det ble bestemt å starte arbeidet med reguleringsplan for Sætre sentrum og frem til endelig vedtatt reguleringsplan.

Jeg analyserer også de ulike planutkastene i den siste reguleringsplanprosessen. Dette for å se hvilke endringer som kom inn når, om de var politisk- eller innbyggerinitiert og om jeg kan finne spor etter oppfattinger om Sætres stedsidentitet i planforslaget som ble vedtatt.

Det har vært flere reguleringsplanprosesser i Sætre de siste årene. Som bakgrunn for forståelse av den siste planprosessen har jeg med en historisk gjennomgang av de ulike prosessene for Sætre sentrum fra år 2000 og frem til i dag.

I Hurum kommune har man systematisk og gjennom snart 25 år, benyttet kommunens nærmiljøforum som høringsorgan i kommunale planprosesser. Nærmiljøforaene er lokalsamfunnsutvalg, bestående av representanter for lag og foreninger. Deltakerne i nærmiljøforaene opplever i varierende grad at deres innspill blir hørt og gir uttrykk for frustrasjon ved oppgaven. Et ytterligere moment som kan knyttes til drøfting omkring medvirkning er; *hva det betyr "å bli hørt"?*

Respekt Sætre sendte formell klage på vedtaket om "Reguleringsplan for Sætre sentrum" til Fylkesmannen i august 2015. Klagen dreide seg i hovedsak om forhold knyttet til lov om offentlig anskaffelse, ordførers habilitet, påstand om brudd på plan- og bygningslovens bestemmelser om medvirkning, at planen på en del områder ikke er i tråd med forutsetninger gitt i planprogram og områdeplan, og at planområdets kapasitet og tilgjengelighet for sentrum som et nærområde med store vekstplaner ikke er faglig vurdert, redegjort og tatt hensyn til i vedtaket. Kommunestyret behandlet klagen 1.9.15, uten å ta klagen til følge. Fylkesmannen behandlet klagen ifht. plan- og bygningslovens bestemmelser og kom til at

reguleringsplanen er behandlet i samsvar med bestemmelsene i plan- og bygningsloven (Fylkesmannen i Buskerud. 20.11.15). Samtidig fremholder fylkesmannen at de ikke er klageinstans og dermed heller ikke behandler de forholdene som gjelder påstand om *"inhabilitet ved ansettelse av leder for Sætre utviklingsselskap AS, mulige brudd på lov om offentlige anskaffelser og hvilke fullmakter rådmannen har fått til å selge eiendom"* (ibid.).

I min oppgave drøfter jeg forhold knyttet til medvirkning og ser på planprosessen i lys av teori knyttet til medvirkning, mens jeg velger å ikke gå inn i de andre forholdene Respekt Sætre klager på. Jeg opplever det som vanskelig for meg, som ansatt i Hurum kommune, å gå inn i en "etterforskerrolle" i den saken. Jeg kan da havne i et etisk dilemma som blir vanskelig å håndtere.

3.3. Forskningsspørsmål

Da jeg startet å arbeidet med oppgaven meldte jeg inn formålet med oppgaven til Norsk senter for forskningsdata (NSD). Jeg skrev da:

Jeg ønsker å analysere hva slags stedsidentitet som gjenspeiles i de ulike diskursene i reguleringsplanprosessen for Sætre sentrum. Hva slags stedsidentitet reflekteres, hvordan ivaretas den i prosessen og i det endelige resultatet? Hvem har makt i diskusjonene, hvem legger premissene, hvem definerer handlingsalternativene?

Jeg var sikker på at jeg kom til å finne spor av ulike og kanskje motstridende oppfatninger av Sætres stedsidentitet i debatten som var gått på Facebook og i RHA. Jeg antok også at det var sammenheng mellom hvem som fremmet synspunkter i den offentlige debatten og det som ble sendt inn som høringsinnspill.

Et vanlig problem når man forsker på egen organisasjon er at man leter etter svar som bekrefter de antakelser man allerede har. For å unngå det kan man systematisk lete etter data som er i strid med hypotesen/alternative forklaringer på det man finner (Nielsen, J. C. R. og Repstad, P.: i Repstad. P. 2004 :245). Jeg ser på dette som en metode for å unngå å falle for fristelsen i å vektlegge data og bekrefte de antakelsene jeg hadde før studiet begynte. På bakgrunn av det formulerte jeg forskningsspørsmålene som omvendte påstander som hypotese for oppgaven. Omvendte fordi jeg ikke skulle lete etter elementer som støttet min hypotese, men fordi jeg ønsket å undersøke om jeg tok feil. Jeg formulerte på den bakgrunn disse forskningsspørsmålene som jeg ønsket å vurdere i oppgaven min:

- Det lå én tydelig forståelse av Sætres identitet som sted til grunn for reguleringsplanprosessen og i responsen på planforslaget?
- Påvirket formelle innspill reguleringsplanprosessen?
- Fører aktivitet på Facebook og innlegg i lokalaviser til at det sendes inn formelle høringsinnspill?

Som metode for å finne svar på disse spørsmålene valgte jeg å:

- analysere to Facebook-sider, innlegg i RHA, og formelle høringsinnspill, måle aktiviteten og se etter elementer som peker på Sætres identitet i dette materialet.
- analysere saksdokumentene, sammenligne ulike fremlegg og finne ut når forslag til endring ble spilt inn. Dette for å gi et bilde av hvem som har makt i diskusjonene: kommunestyret, Facebook-debattanter, avisen, eller de som leverer formelle høringsinnspill?
- vurdere hva slags medvirkning det ble lagt opp til i prosessen. Både fra kommunen og fra private aktører, målt opp mot plan- og bygningslovens § 5 om medvirkning.

Oppgaven begynner med å gi en oversikt over teori knyttet til stedsidentitet og stedsforståelse; Hva er et sted, hvordan kan vi forske på og forstå et sted, hva er stedsidentitet? Deretter beskriver jeg plan- og bygningslovens rammer for planarbeid, før jeg ser på teorier knyttet til medvirkning og involvering. Jeg bruker denne kunnskapen som ramme for den påfølgende analysen av planprosessen i Sætre sentrum. Til slutt vurderer jeg kort hvordan en planprosess kan bidra til å bygge et sted eller bryte det ned.

3.4. Min bakgrunn:

Jeg har jobbet i Hurum kommune siden 2003. Først som frivillighetskoordinator, deretter som fagleder kultur, mens jeg siden sommeren 2016 har vært konstituert som virksomhetsleder for kultur og idrett.

Som frivillighetskoordinator i Hurum nærmiljø- og frivilligsentral hadde jeg koordinatoransvar for nærmiljøforaene. I den rollen jobbet jeg frem til 2011 tett på arbeidet med lokalsamfunnsutvikling og innbyggerinvolvering i Hurum. Ettersom frivilligsentralen er plassert på kulturkontoret har jeg også etter 2011 fulgt arbeidet tett. Fra 2015 har ikke nærmiljøforaene noen koordinatorfunksjon lenger, men forventes å klare seg selv. Pr. 2016 er det nærmiljøforum i tre kommunedeler: Storsand, Klokkarstua/Verket og Filtvet. Tofte

nærmiljøforum ble nedlagt i 2012, i Sætre har det ikke vært aktivitet siden sommeren 2015, mens i Holmsbu har velforeningen tatt på seg oppgavene.

Mine stillinger i Hurum kommune har gitt meg anledning til å følge flere planprosesser tett. Ved utvikling av kommuneplanen for 2004 – 2008, satt jeg i Nettverk for samfunnsutvikling og var tett på planarbeidet. Jeg medvirket til gjennomføring av *Etisk prosess* (Hurum kommune, 2004) og *Fremtidsverksted for ungdom* (Stiftelsen idebanken, 2004). Dette var del av kunnskapsinnhenting til denne kommuneplanen. Som *fagleder kultur* har jeg hatt ansvar for utvikling av "*Temaplan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2014 – 2018*" og også deler av arbeidet med rullering av "*Kommunedelplan for kulturminner og –miljøer*", som pågår i 2016. Jeg var sykemeldt våren 2015 da debatten om Sætre sentrum pågikk. Jeg valgte derfor å ikke engasjere meg i debatten som pågikk den gangen. Det var derfor med "*friske øyne*" jeg tok tak i materialet i oppgaven min.

3.5. Valg av teoretisk innfallsvinkel

Som bakgrunn for å forstå hvorfor jeg opplever oppgaven som meningsfull gir jeg her en kort beskrivelse av mitt vitenskapssyn. Vitenskapssynet representerer en viktig forutsetning for å forstå min innfallsvinkel til problemstillingen. Som student/forsker ønsker jeg å forstå og forklare tendenser, ikke utelukkende se og beskrive. Jeg plasserer meg epistemologisk nærmere et subjektivistisk enn et objektivistisk vitenskapssyn.

Innenfor denne vitenskapstradisjonen anser jeg *diskursteori* (Fuglsang og Olsen, 2005:39) som interessant for min oppgave, og legger skriftlig materiale til grunn for min analyse av prosessen. Jeg bruker *medvirkningstrappa* til Sherry R. Arnstein (Arnstein:1969), og Fallet og Hansens norske utgave av denne (Fallet og Hansen, 2015:189), for å beskrive hva man kan håpe å oppnå ved bruk ulike medvirkningsmetoder. Jeg bruker også ideer fra *institusjonell og stedsbasert teori som innfallsvinkel* til stedsforståelse og som bakgrunn for min forståelse av prosessen.

3.6. Ethiske og metodiske utfordringer knyttet til skriving av min oppgave

Som forsker har man ansvar for sin egne forskning, man skal opptre som en ansvarlig forsker, vise vitenskapelige redelighet, følge normer for sitatpraksis og være etterrettelig i forhold til henvisninger til kilder og litteratur. Man har også et ansvar overfor de som berøres direkte

eller indirekte av forskningen. Tilslutt er det et mål for forskningen at den gjøres tilgjengelig, at forskningen tilbakeføres, slik at de som er berørt kan få innsyn på en forståelig måte.

En av de største etiske utfordringer i mitt prosjekt er at jeg studerer min egen organisasjon, en organisasjon jeg kjenner godt (Nielsen, J. C. R. og Repstad, P. i: Repstad. 2004). Det gir meg lett tilgang til kjernen i problemstillingene, samtidig som det kan være utfordrende å bli oppfattet som en "objektiv forsker". Dette har krevd tydelighet i møte med forskningsobjekter og kollegaer om hva jeg har holdt på med. Jeg har tidlig i prosessen gitt beskjed om at jeg forsker på Reguleringsplanprosessen for Sætre sentrum. Både kulturkontoret, ordfører og kommunalsjef for plan, bygg, kultur og kommunal teknikk, ble informert samtidig med at prosjektet ble godkjent av NSD, før jul i 2015. Rådmannen ble informert etter at han tiltrådte i januar 2016.

Som ansatt i Hurum kommune har jeg tilgang på Hurum kommunes arkiv. For å tydeliggjøre og synliggjøre hva jeg driver med har jeg formelt bedt om innsyn i de arkivmappene jeg har benyttet i forskningen og samtidig opplyst om hvorfor jeg ber om innsyn.

Forskning ved bruk av Facebook som materiale er en annen etisk utfordring. Når ytringer på Facebook er lagt ut som *offentlig* kan alle lese dem, noe som gir meg enkel tilgang til informasjonen. Samtidig er det mange som ikke er klar over at de ytrer seg i det offentlige rom. De har ikke kunnskap nok om mediet til å vurdere rekkevidden av sine ytringer. NSD er tydelige på at Facebook må regnes som i gråsonen mellom offentlig og privat når man forsker på materiale derfra. For å løse dette har jeg lagt ut melding på begge Facebooksidene om at jeg forsker på informasjonen som ligger der. Jeg har gitt mulighet for at enkeltpersoner kan be om å bli unntatt fra min studie. Ved ønske om bruk av konkrete sitater fra Facebook har jeg tatt kontakt med den enkelte for å sikre at min forståelse av innholdet er korrekt og bedt om tillatelse til å bruke det.

Et usikkerhetsmoment ved mitt materiale er at en del bruker personverninnstillingene i Facebook slik at kun "venner" eller "venners venner" kan se aktiviteten deres på Facebook. Disse personene vil ikke bli fanget opp i mitt materiale, med mindre de er på min/mine venners vennelister på Facebook. Det er derfor knyttet noe usikkerhet til mine tall og funn. Jeg mener likevel de måler tendenser og kan bidra til forståelse av prosessen som pågikk.

Jeg har intervjuet noen nøkkelpersoner knyttet til mitt materiale. Dette har jeg gjort etter at dokumentanalysen var ferdig, for å nyansere/korrigere mine første antagelser.

Intervjuobjektene har fått lese sitatene og er gitt mulighet til å korrigere sitatene dersom jeg ikke hadde oppfattet dem korrekt.

Oppgaven har et stort historisk saksomfang. Jeg har vært nødt til å begrense fremstillingen til det jeg opplever som hovedpunkter. Det er sannsynlig at de som var direkte involvert i prosessene ser andre nyanser som mer avgjørende og at de kanskje ville korrigert min fremstilling hvis de ble gitt mulighet. Jeg har forsøkt å være etterrettelig og håper min fremstilling gir et historisk bilde som kan bidra til å skape forståelse av den siste reguleringsplanprosessen i Sætre.

4. Forskning på steder – hvordan forstå stedsutvikling

I dette kapitlet gir jeg innblikk i teori knyttet til sted og ulike forståelser av sted. Jeg bruker denne teorien i oppgavens analysedel.

4.1. Hva er et sted?

Steder ble tidligere definert som en fast "scene" der ulike sosiale prosesser utspilte seg. "Stedene" ble sett på som varige og ikke-dynamiske, mer som en bakgrunn for prosessene, enn som del av prosessene som skaper stedet. De senere års forskning har gitt oss ny innsikt og forståelse av hva som former et sted. Et sted kan forstås som en romlig betegnelse, der tre dimensjoner eksisterer samtidig. Vi forstår sted på flere måter. Nyseth og Granås refererer til Gunnerud Berg og Dale og deres anvendelse av Agnews stedsbegrep, når de beskriver tre former for stedsforståelse: "sense of place", "locale" og "location". Med "*sense of place*" menes folks stedsfølelse, med "*locale*" menes den sosiale konteksten der stedet skapes og gjenskapes gjennom sosiale praksiser, mens vi med "*location*" mener den fysiske plasseringen, den faktabaserte beskrivelsen av stedet (Nyseth og Granås i Nyseth: 2007:158). Forståelsen av *sted* som noe mer enn en avgrenset lokalitet er medvirkende til å forklare sosiale prosesser. Mens folk tidligere gjerne bodde, arbeidet og levde hele sitt liv på ett sted, er det moderne menneske i bevegelse. Folk flytter mer, pendler til arbeidet, kommuniserer over store avstander i nåtid via internett og reiser i større grad til andre land. Steder forstås i dag som dynamiske og bygd opp av flere, gjerne samtidige, lag. Aktiviteter strekker seg ut, både i tid og rom, i sammenheng med de prosessene som knyttes til stedet og menneskene som bor der. Man ser at flere samtidige prosesser er med på å forme stedet. Ulike grupper

mennesker, som bor eller jevnlig oppholder seg der, kan forstå stedet på forskjellig måte. Man kan stille spørsmål om steder påvirker folk eller om folk påvirker steder.

Når steder betraktes som dynamiske og som resultat av kontinuerlige sosiale og kulturelle konstruksjonsprosesser, må metodene for å komme fram til hva et sted "er", eller "fortellingen om stedet" gjenspeile dette (Røe og Vestby i: Førde, Kramvig, Gunnerud Berg og Dale, 2013:50).

4.2. Sosio-kulturell innfallsvinkel til stedsutvikling

En *sosio-kulturell innfallsvinkel* i stedsutvikling tar for seg forholdet mellom aktører, i lys av regelverk og praksis, i prinsippet uten å ta hensyn til romlige forhold. En slik innfallsvinkel tar utgangspunkt i analyse og beskrivelse av de relasjoner som finnes mellom aktørene på stedet. Med relasjoner menes både formelle avtaler basert på lovverk, retningslinjer og regler, og uformelle avtaler som kan beskrives gjennom *opplevelsen* av hva som er rett og galt i sosiale sammenhenger, *ansvarsfølelsen* som gjør at vi deltar på dugnader/bidrar til positive tiltak i lokalsamfunnet, eller *moralen* som binder/leder våre handlinger. Aktørene som undersøkes kan være både institusjoner som kommunen, bedrifter og organisasjoner, eller menneskene/gruppene innenfor, utenfor og rundt institusjonene (Jentoft:2004). Alle aktører som påvirker institusjonen/stedet kan i prinsippet kartlegges og beskrives. Dette kan bidra til forståelse for hva slags betydning aktørene og deres samspill kan ha på stedsutvikling og på stedsutviklingsprosjekter. Her kan man benytte en type "tankekart" for å få frem sammenhengene mellom ulike nivåer, lokale, nasjonale og internasjonale.

En *sosio-kulturell innfallsvinkel* vil se på og analysere hvorfor aktørene handler slik de gjør. Handlingene kan analyseres i forhold til deres intensjoner. I min oppgave analyserer jeg hvordan ulike aktører og grupper har påvirket resultatet av reguleringsplanprosessen, og ser også på hva slags *avtale* de har for medvirkning.

4.3. Stedsbasert innfallsvinkel til stedsutvikling

En *stedsbasert innfallsvinkel* i stedsutvikling tar i forskning, analyse, planlegging og utvikling, utgangspunkt i de fysiske fordelene og ulempene man finner på stedet og/eller i regionen. Det kan være tilgang til kunnskap, holdninger, havn, naturressurser, arealer, eller fysisk utforming ved stedet, som gir forutsetninger og legger premisser for videre stedsutvikling.

I stedsutviklingsprosjekter vil det være nyttig å analysere stedets regionale plassering og hva slags type region stedet er del av. Har regionen egenskaper som fremmer utvikling og innovasjon, en innebygd drivkraft som bidrar til nyutvikling og nyskaping? Eller er det del av en negativ, fastlåst tankegang, som holder på gammel, nedarvet kunnskap og ikke er villig til nyutvikling?

Det er nyttig å være oppmerksom på at symbolske og materielle forhold ved et sted er flettet sammen. *"Stedstransformasjon angår derfor ikke bare økonomiske, fysiske eller materielle endringsprosesser, men berører også symbolske og identitetsrelaterte aspekter ved stedet"* (Nyseth/Granås. 2007:156).

Ettersom *sted* er en romlig betegnelse blir den stedsbaserte innfallsvinkelen styrende for forståelsen av stedet som analyseres. Det er derfor nyttig å bruke stedsbegrepene til Agnews om fysisk plassering "lokalisering" (location), subjektiv opplevelse "stedsidentitet" (sense of place) og sosial praksiser "lokale" (locale) (ibid.:58).

Reguleringsplanprosessen ble kritisert for ikke å ta på alvor Sætres egenart. I min oppgave forsøker jeg å finne ut om en stedsbasert forståelse av Sætre som sted (location) ligger til grunn for reguleringsplanprosessen, mens kritikken av den kan fanges opp av begreper som "locale" (sosiale praksiser) og "sense of place" (stedsidentitet).

4.4. Klassifisering som innfallsvinkel til stedsutvikling

Klassifisering av steder i dagligtale må ses som et uttrykk for et behov for å tolke eller forstå et sted. Det er en forenkling av virkeligheten som kan ha mening i et overflateperspektiv. På den bakgrunnen kan det være hensiktsmessig å snakke om "bokbyen Tvedestrand", eller "industriestedet Tofte". Man setter da et "merke" (eng: a label) på stedet og fremhever og forholder seg til det som en viktig egenskap ved stedet. Når man klassifiserer et sted rendyrker man gjerne ett av stedets uttrykk. Det kan være mange grunner for å benytte denne metoden for å uttrykke stedets egenart. Det kan for eksempel være turismen som ønsker å selge et produkt, historiske forhold ved stedet som er så fremtredende at det er vanskelig å se utenom det ved beskrivelse av stedet, eller behovet for å havne i "rett gruppe", ofte for å oppnå offentlige økonomiske støtteordninger. Klassifisering av steder kan være nyttig for makthaverne, innbyggere, turister og andre som opplever stedet på avstand. Klassifisering forteller noe om hva som preger stedet og kan peke på hva en kan forvente av tjenester og opplevelser på stedet. Klassifisering kan utvikle seg gjennom lang tradisjon og

praksis knyttet til stedet, eller oppnås som en ønsket effekt av et samarbeid mellom ulike aktører som har interesse av en bestemt oppfatning av stedet. Det siste er tilfelle der næringslivet og/eller kommunen jobber aktivt med "stedsbranding", som går på å "pynte stedet", og gir det en identitet for at det skal bli attraktivt.

Slik slektsmedlemmer er bærer av og kan ansvarliggjøres for sin slektsidentitet gjennom sin adferd, kan vi også finne steder med en identitet som innbyggerne er bærere av. Vi kan si at stedets identitet setter sitt preg på innbyggerne. Dette skjer ikke alltid bevisst. I Setesdal har reiselivsnæringen bygget opp en sterk identitet omkring felespill og sølvsmier. Når innbyggerne blir bedt om å definere sin kulturelle identitet vektlegger mange nettopp dette som viktige elementer ved egen identitet, selv om de i praksis er mer opptatt av MC-er og synger i kirkekoret. De er da "bærere av bygdas identitet". Dette er Thuen inne på når i sin beskrivelse av

hvordan stedstilhørighet på den ene siden reflekterer individuelle og kollektive selvforståelser og på den andre siden er med på å bestemme andres oppfatning av innbyggerne på et sted gjennom å tilskrive dem en stedfestet tilhørighet som uttrykker oppfatninger om hva som er typisk for folk fra dette stedet (Thuen 2003:27).

De ulike dimensjonene ved stedet spiller sammen. Etter den kalde krigen har Kirkenes gått fra å være en "by ved en grense" til en "grenseby" i Barentsregionen. Det har utviklet seg et omfattende samspill i regionen, med nye handlemønstre, sosial aktivitet og felles kulturelle arenaer. Ny aktivitet bidrar til å definere ny identitet (Viken og Nyseth.2012:unummerert).

Steder er omtrent det eneste utenom folk, dyr og skip vi tildeler egennavn. Ved at stedet har et navn, får stedet en individuell status. Det får en definisjon og en avgrensing som kan tillegge egenskaper og verdier. Dermed kan det skapes forestillinger om at ulike steder har ulike egenskaper.

Slike forestillinger om steder varierer over tid, og de har ulik betydning for ulike mennesker. Men samtidig gir stedsnavnet en bevissthet om kontinuitet til denne avgrensede delen av rommet, og det gir det en kvalitet som felles referansepunkt (Thuen op.cit.:12).

Navnet kan ses som et uttrykk for at stedet har en egen individualitet og en identitet som skiller stedet fra andre steder (ibid.). Stedets identitet påvirker hvordan folk utenfra ser på stedet, og kan også i noen tilfeller påvirke hvordan de som bor der oppfatter seg selv og stedet sitt.

Det er en gjennomgående antakelse at de måter folk oppfatter stedet på, som unike eller som tilhørende en type eller en kategori av steder, har noe å si for hvordan folk oppfatter seg selv i forhold til andre (ibid.:59).

Klassifisering av steder kan med andre ord gi nyttig informasjon og være et utgangspunkt ved studie av stedet. *"Klassifiseringspraksiser gir stedet mening ut fra fellestrekk det har med andre"* (Granås 2012:21). For forskeren blir ikke oppgaven å klassifisere stedet selv, men å forsøke å forstå hva klassifisering(-e) som allerede eksisterer kan gi av informasjon om stedet. Viktige spørsmål vil da kunne dreie seg om folks oppfattelse av stedet: Ligner "ditt oppvekststed" på stedet vi finner klassifisert? Hvem og hvordan klassifiserer ulike grupper stedet? Hvem forstår og kjenner seg igjen i beskrivelsen? Er noen klassifiseringer dominant, kontroversielle eller marginale? Kommer det frem åpen eller skjult uenighet? Har innbyggerne en motsatt oppfatning av stedet? Det siste kan ofte bli tilfelle der de som har makten ønsker å skape et bilde av stedet (ved hjelp av branding/"stedsmerking") som ikke samsvarer med folks oppfattelse av stedet. *"Når konstruksjonen av stedet har kommersielle formål, kan det oppstå en tvetydighet eller ambivalens i symbolformuleringene"* (Thuen. op. cit.:28). Stedets særpreg kan bli formidlet slik at innbyggerne ikke kjenner seg igjen.

Som del av analysen rundt klassifiseringer kan man også se på konsekvensen av stedet som møtested slik Trond Thuen avgrenser det. Thuen mener at stedet består av både av en konkret fysisk karakter, og av en mental og symbolsk karakter med følgende elementer:

- *stedet er rom for utspill av ansikt til ansikt-samhandling. Det er et daglig møtested der folk oppholder seg nært hverandre og har et lokalt kulturelt fellesskap, likevel ikke identisk fra individ til individ.*
- *stedet har sin egen identitet som et særskilt utsnitt av rommet, gjennom sin historie og sin beliggenhet. Fysiske strukturer, som blir fellesskapssymboler, ved visse anledninger og til visse formål.*
- *stedet gir grunnlag for kollektiv identitetstilskrivelse til sine innbyggere (...). Lokalt medlemskap kan gi mer eller mindre sterk emosjonell tilknytning, noe som kan skape grunnlag for gruppepress og frykt for å bli utstøtt.*
- *steder kan være gjenstand for organisert og målrettet felles innsats, for å markere det i forhold til omverden, gjøre det attraktivt. Stedets identitet gir også identitet til innbyggerne. (Thuen ibid.:23).*

Når forskeren ser på ulike klassifiseringer ved stedet, nøster han/hun i hvilke prosesser stedet er en del av og hvilke maktrelasjoner som eksisterer der. Ved analyse av steder må man være klar over at klassifisering kan gi de som definerer stedsforståelsen makt over historien. I analysen må man derfor dekonstruere og rekonstruere definisjonen for å finne ut om den har relevans. Det kan være nyttig å stille spørsmål i forhold til om innbyggerne er enig eller uenig i klassifiseringen, om en klassifisering er mer dominant/utbredt enn andre, hvem som beskriver stedet på ulike måter, hvem som tjener på klassifiseringen, om det er noen motsetninger eller åpen uenighet om klassifiseringen, og også undersøke om det er ihjeltiet mostand dersom alle tilsynelatende aksepterer klassifiseringen av stedet.

I forhold til Sætre kan det avdekkes om slike klassifiseringer finnes og om en klassifisering gir mening, før man ser på om klassifikasjonene er gyldige, undersøker maktforhold knyttet til definisjonen, og undersøker om de ulike klassifiseringene kan sies å virke positivt eller negativt for Sætre som sted. Aktuelle spørsmål i en analyse av Sætre klassifisert som "industrierted", "sommersted", "feriested" eller "kommunesenter" kunne være: Hva slags materialitet/fysiske spor er synlig i Sætre som kan bekrefte/avkrefte klassifikasjonen/(e)? Finnes det næringsvirksomhet, entreprenørskap som bygger opp under klassifikasjonen/(e)? Hvordan er avhengighets- og maktforholdet mellom industrien (klassifikasjonen) og kommunen (det offentlige)? Hvordan er forholdet mellom pendlerne og de fastboende? Spiller sommergjestene en rolle for lokalt næringsliv, eller er de bare besøkende som ikke berører kommunen for øvrig? Disse spørsmålene vil det imidlertid ikke være mulig å besvare fullt ut innenfor rammene av denne oppgaven.

4.5. Den kommunikative vendingen i planprosesser

I Norge og flere andre land har det siden tidlig på 90-tallet vært jobbet aktivt for at kommunikative prosessene skal bli en naturlig del av planlegging og stedsutvikling (Harvold. 2002:357). Utviklingen er del av "*planleggingens kommunikative vending*" (Huxley/Yiftachel, 2000:333). Dette står i kontrast til planlegging på 1960-tallet da man la ekspertenes analyser og løsninger til grunn for beslutninger (Farner. 2008:22). Blant annet bidro prosessene med Lokal Agenda 21, motivert av FNs RIO-konferanse i 1992 der de oppfordrer lokalsamfunn til å handle lokalt og tenke bærekraftig, til utvikling av metoder og modeller som tilrettelegger for aktiv medvirkning fra innbyggere og andre i utvikling av bærekraftige lokalsamfunn. Lokal

agenda 21 "bygger på verdensomspennende lokal mobilisering og medvirkningsprosesser nedenfra og opp" (Ibid.:17).

Indenfor de sidste tyve år er betydningen af borgernes inddragelse i den offentlige planlægning i stigende grad kommet på den politiske dagsorden. Der er således i dag større opmærksomhed på det potentiale, som inddragelsen og mobiliseringen af borgernes ressourcer udgør i en kvalificering af planlæringsprocessen (Agger. 2007:1).

Denne utviklingen er også synliggjort i det norske lovverket. I plan- og bygningsloven som ble vedtatt 5.6.2008 er det krav om at planprosesser skal tilrettelegge for innbyggermedvirkning. Berørte parter skal inkluderes i planleggingen, jf. plan- og bygningslovens § 5 (Miljøverndepartementet. 2009).

Det finnes ikke én entydig definisjon av kommunikativ planlegging, men heller to ulike tilnærminger internasjonalt (Pløger(1997:7), i Harvold op.cit:375): den ene fokuserer på *kommunikasjon som samtale*, inspirert av Habermas, den andre ser i tillegg på den *nonverbale kommunikasjonen*, i form av tekst, kart og bilder.

Rikardson har oppsummert det som særlig kjennetegner den kommunikative planleggingen i 5 hovedpunkter (...):

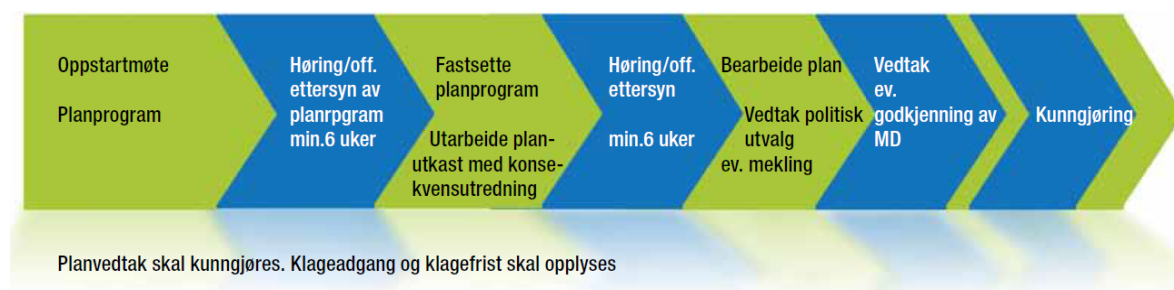
- a) den baserer seg på et pluralistisk politisk system*
- b) den redefinerer rasjonaliteten på en ny kommunikativ måte*
- c) den forsøker å utvikle en ny enhetlig planteori*
- d) den er pro-modernistisk*
- e) planleggerens rolle framheves.*

(Rikardson (1996), i Harvold op. cit:357-358).

Noen av punktene kan også gjenfinnes i andre planteorier, Harvold hevder at *"det som (...) skiller kommunikativ planlegging fra andre planleggingsteorier, er (...) redefinisjon av rasjonalitet på en ny kommunikativ måte"* (Harvold ibid.:358). Gjennom fri diskurs skal man kunne komme frem til omforente løsninger. *"Den kommunikative vendingen i planteori bygger på troen om at maktfrie arenaer kan skapes"* (ibid.:367). Habermas hevder at *"de fornuftige argumentene vil vinne frem, forutsatt at visse prosedyrer følges"* (ibid.: 359). Det er dette som er essensen i kommunikativ planlegging; tilrettelegging for maktfrie arenaer, der de fornuftige argumentene kan drøftes slik at man kommer frem til omforente løsninger til beste for alle, eventuelt et kompromiss som partene finner å kunne "leve med".

4.6. Plan- og bygningslovens krav til medvirkning

Plan- og bygningsloven fra 2008 legger føringer for hvordan planprosesser skal gjennomføres. På et tidlig tidspunkt skal det gjennomføres et oppstartsmøte mellom forslagstiller og kommunen. På oppstartsmøtet gis gjensidig informasjon om planene og området. Planprosesser som ikke baseres på overordnet plan, gjennomføres deretter i tråd med denne illustrasjonen:

Miljøverndepartementet.2009:11

Etter oppstartsmøtet utvikles et *planprogram* som skal vise hva man vil med planen og hvilke konsekvensutredninger som vil bli gjennomført. Registrerte grunneiere og festere i planområdet, andre rettighetshavere, samt naboer når de blir direkte berørt, skal ha direkte varsel. I tillegg skal oppstart av planarbeidet varsles i minst en avis som er alminnelig lest på stedet. Planprogrammet skal på *høring i minimum 6 uker*. Etter det utarbeides planforslag som legges frem for politisk utvalg, som vedtar om *planen* legges ut på *høring/offentlig ettersyn*. Høringen skal vare i minst 6 uker. Etter at høringsperioden er over skal planforslaget *eventuelt bearbeides*, før planen fremmes til *politisk behandling*. Etter vedtak skal planen *kunngjøres*. Dersom et forslag til plan bygger på en overordnet plan (f.eks. en reguleringsplan innenfor rammen av en områdeplan), holder det å kunngjøre oppstart av planarbeidet. Også da må alle berørte parter varsles spesielt, og det blir gitt mulighet for innspill til planen. Deretter kan man gå rett på *utarbeiding av selve planutkast*. Ved slike tilfeller vil planprosessen se slik ut:

Miljøverndepartementet. Planlegging etter plan- og bygningsloven. 2009:12

Planutkastet skal ligge ute på høring i minimum 6 uker. Deretter bearbeides saken før den går til politisk behandling og kan vedtas. Etter vedtak skal planen kunngjøres.

I planprosesser er det regulert ved lov et minimumskrav for når og hvordan offentligheten (innbygger, berørte parter, regionale myndigheter m.fl.) skal orienteres og involveres i planene. Begge planprosesser fordrer varsling ved oppstart av planarbeidet.

Som høringsinnspill til planprogrammet kan man, i tillegg til å foreslå tematikk som må konsekvensutredes, komme med forslag på hva slags prosess som er hensiktsmessig for utvikling av den aktuelle planen, for eksempel foreslå ulike former for medvirkning. Dette har også kommunen mulighet til å legge inn føringer for i oppstartsmøte eller når planen legges ut på høring. Dersom en plan "vesentlig avviker" fra overordnet plan når det gjelder forhold knyttet til "miljø og samfunn" skal det utarbeides nytt planprogram.

Planprosesser gjennomføres i ulike faser, der noen kan vurderes som *lukket* eller lite egnet for åpne diskusjoner, mens andre faser kan vurderes som *åpne* og egnet til å hente inn synspunkter, erfaringer og forslag til løsning fra interessenter. Innhenting av analyser og dokumenterbar kunnskap utføres ofte i lukket fora. Da dokumenteres materialet som skal ligge til grunn for en beslutning. I de åpne fasene kan man benytte informasjon fra dette arbeidet som grunnlag for å belyse og vurdere problemstillingene. Man kan legge inn metodikk og elementer basert på ideer om kommunikativ planlegging når man tilrettelegger for involvering. Planleggeren må være klar over utfordringene som kan oppstå. *Ulike roller* kan definere hva man mener og hvordan man agerer. Om man er offentlig ansatt, politiker, grunneier, mann i gata, eller representant for en pressgruppe, gir det ulikt handlingsrom og ulike forventninger til prosessen. Det vil være ulikhet i hvor stor *makt* de ulike gruppene har. Politikere har makten til å utarbeide og vedta både private og offentlige planer. Om du eier kapital eller eiendom har du makt til å foreslå planer eller til å la det være. Begge disse gruppene har reell makt. Interessegrupper har sjelden reell makt, men kan forsøke å påvirke beslutningene. Svake interessegrupper (barn, unge, hjemløse, eldre m.fl.) kan oppleves som "stemmeløse" i prosessene. Prosessene skal etter loven tilrettelegges slik at alle berørte får anledning til å gi innspill. Det er likevel ikke spesifisert i plan- og bygningsloven hvordan medvirkningen skal foregå. I forhold til lovverket er det nok at høringen er offentliggjort og at folk kan sende inn skriftlige høringsinnspill.

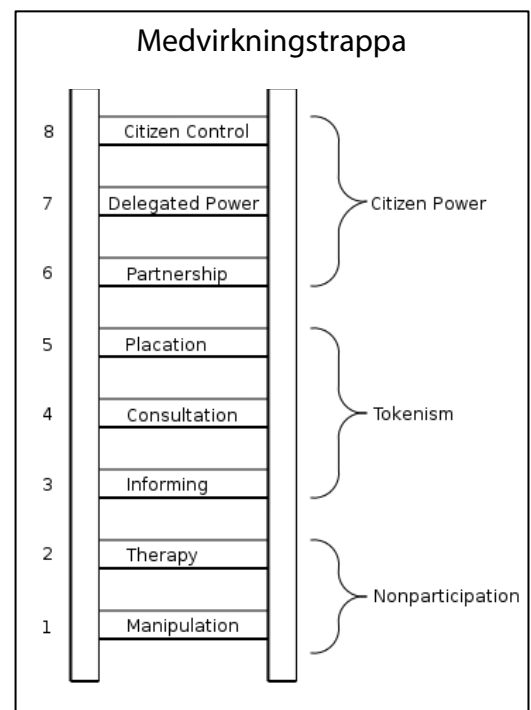
Utfordringer knyttet til å innhente informasjon fra personer med ulike roller og makt kan løses ved bruk av elementer fra kommunikatív planlegging. Man kan invitere ulike grupper med i prosessen gjennom alternative metoder. *Åpne dag (ettermiddag)/kontortid i planområdet (Miljødepartementet. 2011:17)* kan åpne for deltakelse fra folk som ikke kommer på åpne møter eller mestrer å skrive formelle brev. Det er viktig å registrerer ideer, tanker og forslag som kommer på slike arrangementer, uten at folk må sende inn formell høringsinnspill/forslag etterpå. *Interessekonflikter* oppstår ofte i planprosesser. Verneinteresser kan stå i kontrast til ønske om utvikling. Ofte kan dette føre til dype konflikter der ulike standpunkt og mål kolliderer. Gjennom bruk av involverende metodikk kan man søke etter felles verdier "bak" standpunktene. Dette kan bidra til å finne nye, alternative løsningsforslag som kanskje kan bli en bedre løsning totalt sett.

4.7. Medvirkningstrappa

Det er mange måter å tilrettelegge for medvirkning. "A Ladder of Citizen Participation" (Arnstein:1969:217), på norsk: *medvirkningstrappa*, viser ulike nivåer for innbyggermedvirkning og involvering. Jo høyere opp på stigen, jo sterkere grad av reell medvirkning. Arnstein hevder at de to nederste trinnene ikke kan kalles for medvirkning, mens de tre øverste gir reell makt til innbyggerne. Dette fordrer delegert ansvar og reell myndighet og/eller medbestemmelse.

I følge Arnstein viser de to nederste trinnene "manipulering" og "terapi", ulike nivåer av "ikke-deltakelse" (ibid.). Målet for medvirkning er på disse

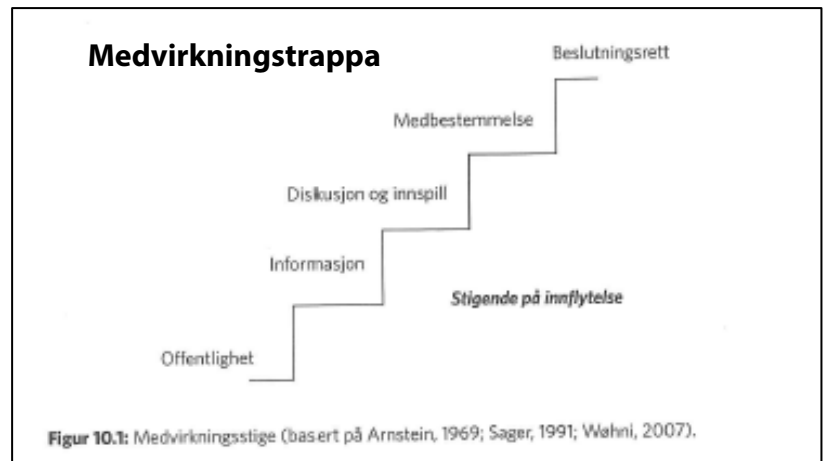
nivåene ikke å oppnå reell medvirkning, men å "drive opplæring" eller "kurere" deltakerne (ibid.). Trinn 3 og 4, "informasjon" og "konsultasjon", går mest ut på å "gi de stemmeløse en stemme" slik at de kan bli hørt, men uten å gi de makt til å endre sin situasjon (ibid.). "Tokenisme" betyr å late som at man gjør noe, når det egentlig ikke er sant. Medvirkning på dette nivået er dermed uten oppfølging, slik at innspill ikke får kraft og gjennomføringsevne. Resultatet blir ofte at ting blir som det alltid har vært. Trinn 5 er også innenfor gruppen av "tokenisme"-innspill, der reglene for samspill er laget slik at deltakerne har "rett til å gi råd",

Hentet fra Arnstein:1969:217

men der maktholderne fremdeles beholder "retten til å bestemme". De to øverste trinnene gir reell makt til innbyggerne. Trinn 7 gir "delegert myndighet" til innbyggere, mens trinn 8 overlater "all makt til innbyggerne".

I boka "Utfordringer for norsk planlegging" (Fallet og Hanssen. 2015:189), presenteres en norsk utgave av medvirkningstrappa i fem trinn. Her innebærer trinn 1, "offentlighet", annonsering om at planprosessen er satt i gang. Trinn 2, "informasjon", er opplysninger om planen (ibid.). Trinn 3, "diskusjon og

Hentet fra Fallet og Hanssen. 2015:189

innspill", er involverende prosesser med møter, folkemøter og høringsordninger der berørte aktører får gi innspill og tilbakemeldinger (ibid.). Trinn 4, "medbestemmelse", innebærer en høyere grad av deltakelse med for eksempel arbeidsgrupper der de involverte forsøker å komme frem til omforente løsninger (ibid.). På det øverste trinn 5, har de berørte aktører reell "beslutningsrett" over planen – og vedtaket (ibid.).

Plan- og bygningsloven av 2008 legger til rette for reell medvirkning. Argumentene for medvirkning kan begrunnes med hensyn til "demokrati" og "effektivitet" (ibid.:188). Med et ideologisk utgangspunkt om at alle mennesker er likeverdige og har rett til å bli hørt, er medvirkning et viktig prinsipp i samfunnet vårt. Et ekstra fokus er satt på de svakere gruppene, slik at også barn og unge, funksjonshemmede m. fl. blir hørt i prosessene. Ved å legge til rette for medvirkning blir politikerne utfordret til å lytte til innbyggerne og la lokale innspill og verdier prege beslutningene. Medvirkning kan begrunnes utfra effektivitets-hensyn. Det har sammenheng med troen på at man ved å sikre et kvalitativt bedre kunnskapsgrunn for planene, gjennom brede prosesser, reduserer konflikter og gir omforente løsninger, slik at planprosessen går raskere (ibid.).

For å illustrere intensjonen med den nye plan- og bygningsloven, vil jeg kort beskrive jeg *innflytelsessirkelen* fra departementets veileder for "Medvirkning i planlegging" (Kommunal- og moderniseringsdepartementet.2014:23). Den viser hvordan ulike metodebruk i planleggingen gir ulike involvering og innflytelse på planprosessen. Innflytelsessirkelen er tegnet som fire sirkler inni hverandre. Det er lav innflytelse innerst i sirkel 1 og høy innflytelse ytterst i sirkel

4. Sirkel 1 er "tilgjengeliggjøring av informasjon", sirkel 2 er "innsamling av informasjon", sirkel 3 er "dialog", mens sirkel 4 er "samarbeid og rådsordninger". Det er vanlig å bevege seg mellom de ulike nivåene gjennom prosessen (ibid.).

Kommunikativ planlegging og metodikk står i kontrast til standard planlegging og problemløsning. Eriksen hevder i sin bok

"Den offentlige dimensjonen" at: (...)standardmetoder å fatte beslutninger på knytter enten an til:

- A) *tradisjon og vane, eller til*
- B) *bruk av hierarkisk myndighet og flertallsavgjørelser, eller er*
- C) *et kompromiss mellom stridende parter.*(Eriksen. 1993:37-38).

Eriksen hevder videre at "A" ikke er en rasjonell måte å fatte beslutninger på, da en ikke vet om alternative løsninger. Han mener at "B" ikke gir alternative synspunkter og informasjon som berørte parter innehar, mens "C" kan resultere i løsninger som ingen egentlig er tilfredse med (ibid:38).

Kommunikativ planlegging krever en annen organisering enn standardmetodene og en mer dynamisk form for tilrettelegging enn ordinære planprosesser. Konklusjonen på dette kapitlet er at teorier og metoder for kommunikativ planlegging kan gi løsninger som standard planlegging ikke kommer frem til.

5. Valg av metode

Ved oppstart av arbeidet med oppgaven var jeg opptatt av å begrense arbeidet slik at det ble gjennomførbart. Siden jeg har studert ved siden av full jobb, har jeg vært avhengig av å kunne studere i de "tidslommene" som har åpnet seg. Det har derfor vært hensiktsmessig å skrive en oppgave basert i hovedsak på skriftlig materiale. For å nyansere dokumentene har jeg laget statistikk basert på innsamlet materiale, samt intervjuet nøkkelpersoner for å nyansere og korrigere min fremstilling. I dette kapitlet beskriver jeg metodene jeg baserer analysene i oppgaven på: diskursanalyse, statistikk og intervjuer.

5.1. Diskursanalyse

Med diskursanalyse forstår vi analyser av et meningsystem eller en internt konsistent måte å snakke, skrive eller tenke om et fenomen på, som deles av flere personer (Cruickshank og Lysgård. 2012:77). Man kan innhente data gjennom intervju, observasjon og dokumentasjon

(ibid.:79). Alt materialet behandles som en sosial tekst, som utgjør grunnenheten i studien (ibid.). I diskursanalyser;

studerer (man) mønstre i skriftlige og muntlige utsagn og handlinger. En er opptatt av å avdekke regler for hva som på et gitt tidspunkt betraktes som gyldig kunnskap, det vil si utsagn som oppfattes som meningsfulle og akseptable innenfor en sosial setting (Røe 2002, i ibid.:79).

Gjennom diskursanalyser kan man finne frem til forskjeller i måten folk snakker om et fenomen som undersøkes. Det kan avdekke forskjellige forståelser for stedet og ulike virkelighetsoppfatninger av hva som skjer i en planprosess.

Det er mønsteret i disse ulikhetene jeg søker etter, altså stedsoppfatninger som går igjen hos grupper som er aktive i diskusjonen i ulike fora. I mitt materiale sammenligner jeg ulike versjoner av fremlagte planer for å se når i prosessen ulike endringer kom inn og ser på tidligere planprosesser for Sætre for å forstå denne siste prosessen. Jeg forsøker å avdekke hva som påvirker politikerne, om det i hovedsak er uformelle diskusjoner i presse og på Facebook, eller om endringene kommer etter formelle høringsinnspill. Jeg ser også på sammenhengen mellom aktivitet i formelle og uformelle fora. Er det de samme som er aktive på Facebook og i avisen, som sender inn formelle høringsinnspill?

5.2. Statistikk

Statistikk viser kvantitativ kunnskap. Den kan gi nyttig bakgrunnsinformasjon for å forstå et sted eller en prosess. Den kan gi forskeren faktabasert kunnskap som hun kan basere sine spørsmål og hypoteser på. I møte med intervjuobjekter kan faktabasert kunnskap bidra til tillit; "forskeren vet faktisk hva hun snakker om". Statistikk kan også belyse et felt på nye måter, ved å sammenholde ulike variabler. "Styrken ved kvantitativ metode er nettopp at vi kan si noe om hvor utbredt et fenomen er, og om utbredelsen av fenomenet varierer mellom ulike sosiale grupper" (Tuftes, i Fangen og Sellerberg (red.) 2011:72). Statistikk og tabeller kan være nyttige hjelpemidler for å belyse og forstå sammenhenger ved ulike fenomener. Samtidig gir ikke tall som måler sosiale fenomener nødvendigvis et svar man kan sette to streker under, slik man kan gjøre med tall i matematisk sammenheng.

Når man bruker statistikk for å tolke sosiale fenomener må man være klar over at statistikken kun speiler de forhold vi legger inn i den. Statistikken kan både bevisst og ubevisst brukes på en slik måte at det gir en usann eller skjev fremstilling av et saksforhold. Det er en utfordring

som forskeren må være seg bevisst. Det forskeren velger å legge frem kan/vil påvirke mottakerens oppfatning av fenomenet. Mottakere av informasjon basert på statistikk og tabeller bør også være kritiske og stille spørsmål til det som legges frem. Det er vanskelig å tolke ett tall uten å sammenligne det med andre. Statistikken blir mer interessant når forhold sammenlignes. Tall kan sammenlignes både over tid og med andre steder, eller kanskje mest interessant med begge deler samtidig. Det er også nyttig å presentere statistikk som diagrammer for å hjelpe leseren til å forstå statistikken.

Tallene i statistikken må gjøres forståelig for leseren. For å belyse sosiale forhold bør man bruke relative tall (prosent/forholdstall), da absolutte tall sjelden er sammenlignbare. Alle valg man gjør ved utarbeiding av statistikk kan bidra til å gi et sant eller et usant bilde av virkeligheten. Dette kan igjen påvirke kunnskapen som legges til grunn for videre prosesser. Det er viktig for leseren at de valg som er tatt ved utarbeiding av statistikk og tabeller reflekteres i fremstillingen.

Operasjonaliserte variabler kan i større eller mindre grad samsvare med de teoretiske variablene vi ønsker å måle. Validitet dreier seg om i hvilken grad vi måler det vi ønsker å måle. (...) I verste fall kan validiteten være så dårlig at man ikke måler det man tror (Tuft, i Fangen, Sellerberg.2011:81).

Flere forhold må vurderes og reflekteres ved bruk av statistikk og tabeller. Utvalget (enhetene og verdiene) som presenteres må være representativt for fenomenet. Grupper som er sammenlignes må være likeverdige. Det bør vurderes om sammenhenger og ulikheter kan forklares ved andre årsaker og om presentasjonen av resultatet er balansert eller bidrar til å gi et mer/mindre dramatisk bilde, for eksempel ved at verdiaksen ikke begynner på nullpunktet. Videre er det viktig å synliggjøre hva slags definisjon som ligger til grunn for det som sammenlignes.

Jeg har utarbeidet kvantifiserbar statistikk av aktiviteten på Facebooksidene og sammenlignet aktiviteten der med innlegg i RHA i samme periode. Jeg har også utarbeidet sammenlignende statistikk for å se om aktivitet i det offentlige rom, definert som debatten på Facebooksidene og innlegg i RHA, førte til at man sendte inn formelle høringsinnspill.

5.3. Intervju

For å analysere et felt kan man iblant ønske seg ubegrenset mulighet til observerende forskning. Dette er det sjelden tid til. I den forstand kan intervjuer gi en enklere tilgang til

materiale (Widerberg i: Album, Hansen og Widerberg (red) 2010:221). Intervju som metode krever nøye planlegging slik at intervjueren kan tre tilbake i intervjuet og la respondenten svare upåvirket. Det krever gjennomtenkning av tematikk, spørsmål og formuleringer (ibid.). Man bør utarbeide både en intervjuguide og en analyseguide på forhånd der de viktigste temaene er dekket. Spørsmålene bør stilles slik at respondenten kan svare fritt, likevel slik at temaene blir gjennomgått. Kvaliteten på materialet er i stor grad avhengig av forskerens bakgrunnskunnskap. Det kan derfor være nyttig å prøve ut spørsmålene på forhånd, samt ha god kunnskap. Etter intervjuene bør de renskrives, og forskeren bør skrive et refleksjonsnotat (ibid.). Intervjuer kan gi mye konkret informasjon om en problemstilling. Samtidig gir det i prinsippet kun én respondents syn på virkeligheten. For å kunne generalisere og sammenligne må man ha mange intervjuer. En tommelfingerregel er at man trenger så mange intervjuer at det ikke kommer frem nye momenter lenger. Da er problemstillingen godt nok belyst.

Min oppgave baserer seg ikke på et hovedmateriale basert på intervjuer. Jeg har likevel gjennomført tre dybdeintervjuer. Jeg intervjuet Hurum kommunes ordfører 16.9.16, en av initiativtakerne fra ressursgruppen bak *Respekt Sætre* 24.9.15, og initiativtakeren for Facebooksiden *Reis deg Sætre* i epostintervju 16.10.16. Målet med disse intervjuene var å belyse, korrigere og få ytterligere informasjon om de de funn jeg har gjort gjennom arbeidet mitt. Intervjuobjektene har fått mulighet til å lese sitatene og korrigere min oppfattelse, dersom jeg ikke har forstått dem korrekt.

6. En lang prosess frem mot vedtatt detaljreguleringsplan

I dette kapittelet presenterer jeg materialet som ligger til grunn for min analyse. Først beskriver jeg Sætre. Deretter beskriver jeg de ulike prosessene fra år 2000 som førte frem til vedtak om detaljreguleringsplan for Sætre sentrum. Dette for å tegne et historisk bilde av hva som skjedde, samt bidra til å belyse og forstå hva som skapte situasjonen i 2015. Deretter beskriver jeg debatten som pågikk i det offentlige rom, på Facebook, i lokalavisen og gjennom høringsinnspill til planen.

6.1. Sætre – et tettsted ved oslofjorden

Sætre er et tettsted i Hurum kommune, som ligger idyllisk til på vestsiden av oslofjorden. Sætre gård, som ligger midt i sentrum av tettstedet, er vernet av Riksantikvaren.

Hovedbygningen antas å være over 200 år gammel. Gårdsnavnet er første gang nevnt i et diplom fra 1330 (Riisberg, i Glenne. 2009:60). Etter svartedauden lå gården øde, men dukker så opp igjen i et skatteregnskap fra midten av 1500-tallet (ibid:61.). Tettstedet slik vi kjenner det i dag, har vokst opp rundt en gryende industri. På 1500-1600-tallet begynte man å drive skogen ved hjelp av "oppgangssaga". Skogsdrift ble den viktigste næringsveien, med vannkraft fra Sætreelva som drivkraft til saga (ibid.). Fra ca. 1850 overtok isdrift som en viktig næringsvei for bygdene langs drammensfjorden og christianiafjorden (Østern, i Jahren, Hjort og Kjerland:1999:11). "Stedet var tynt befolket. I 1876 var det bare 69-70 innbyggere på Sætre og Engene" (Østern, i Jahren, Hjort, Kjerland og Tangen.1997:7). Vinteren 1890-91 var det fire isbruk i Hurum, med fem ishus og en arbeidsstyrke på 111 mann (ibid.). *"Mye av isen gikk til England, og det ble sagt at isen var dyrere enn sukker"* (ibid.). Like før århundreskiftet, var det en ulykke ved dynamittfabrikken til Nitroglycerin Compagniet på Lysaker, etter 10 års drift, i 1875. Det ble besluttet å flytte driften mer avsidesliggende og valget falt på Engene på Sætre. Fra fabrikken på Lysaker ble 11 menn og 4 kvinner overført til Engene. *"Nesten alle som bodde på Sætre for ca 30-40 år siden var i slekt med en eller annen av de som ble ansatt (...) i 1876"*, står det i Årbok for Hurum, 1997 (ibid.:11). Dette illustrerer hvordan tettstedet ble bygget opp rundt industrien og at den var avgjørende for vekst og utvikling i Sætre. Etter at fabrikken ble etablert opplevde Sætre en rivende utvikling. Utover på 1900-tallet ble det bygget boliger til direktør, funksjonærer og arbeidere (ibid.:7).

I 1905 sto Kongsdelene kapell ferdig, bygget på initiativ fra Sætre og Sandbygdens kvindeforening (Østern. 2005:5). Innbyggertallet i Sætre økte jevnt og trutt, fra 557 personer i 1900, til 658 i 1910 og opp til 955 i 1920 (Messel. 2004:39). Sætre har siden opplevd to store innflytterbølger. Den første på 70-tallet, som resultat av boligutbygging på Skatvedt, der i dag ca. 10 % av Hurums husstander bor. Den andre da boligfeltet Slingrebekken sto ferdig tidlig på 2000-tallet. Ordføreren beskrev det slik:

På slutten av 1970-tallet/tidlig 80-tallet var det mye som skjedde i forhold til næringsliv på Sætre. Det var mange butikker i bankbygget og kiwibyget, både bokhandel, platebutikk og klesbutikker. På slutten av 80-tallet ble bankbygget rammet av brann og sentrum av en stor flom. Etter det var det mange av forretningene som ikke klarte seg lenger (intervju 16.9.16).

6.2. Sætre - et tettsted i Hurum kommune

Hurum har 9.413 innbyggere pr. 1.1.2016 (www.ssb.no: Tabell:04317). Av disse bor 3.680, eller i overkant av $\frac{1}{3}$, i tettstedet Sætre (ibid.). *Kommuneplan for Hurum kommune 2015-2027* tilrettelegger for 2 % årlig befolkningsvekst og et ønske om at kommunen skal ta en større rolle i forhold til regional vekst (Hurum kommune:2015). Kommuneplanen definerer at Sætre og Tofte skal ha funksjon som lokalsenter. Lokalsentrene skal ha noen større tilbud enn de andre tettstedene innenfor offentlige og private servicefunksjoner, kommunale tjenester og enkelte tilbud inne kultur, underholdning og rekreasjon (ibid.). I slutten av juni 2016 ble det vedtatt at Hurum kommune skal slås sammen med Asker og Røyken kommuner. Nye *Asker kommune*, med ca. 90.000 innbyggere, skal bli en realitet fra 1.1.2020.

Hurum kommune har 4.282 boliger pr 1.1.2016. Dersom målet om 2 % årlig vekst skal nås, må det bygges ca. 1.000 nye boliger i planperioden (ibid.). Statistisk sentralbyrå oppgav pr. 1.1.16 at boligmassen i Hurum består av 76,1 % eneboliger, 2,8 % boliger i boligblokk, 2,2 % boliger i bofellesskap, 10,1 % boliger i rekkehus/tomannsbolig og 1 % er boliger i andre bygningstyper (www.ssb.no: tabell 06265). Kommuneplanen fastslår at utviklingen skal sikre 5 % økning i tilbudet av boliger/leiligheter, gjerne sentralt plassert i tettstedene (op. cit).

Hurum er også en turistkommune. Det er registrert 2.345 fritidsboliger i Hurum (www.ssb.no: Tabell 05467). Med pendleravstand til Oslo er det mange hytteeiere som velger å bruke hytta som sommerbolig fra mai til september. Hurum ligger sentralt plassert mellom oslo- og drammensfjorden. Mange som har båt benytter Hurum, spesielt Holmsbu, Tofte og Sætre, som dagsturdestinasjon eller for overnatting. Sætre kan være attraktivt for båtfolk da havna har en av få tilrettelagte bensinstasjoner for båter langs oslofjorden. I Sætre kan man fylle bensin rett på tanken og slipper å vandre gatelangs med bensinkanna. Dette gir et potensiale for næring, dersom havna henger sammen med tettstedets handelsmuligheter.

Det er et mål for Hurum kommune at man skal utvikle nye arbeidsplasser i kommunen (Hurum kommune. op. cit.). Etter at Toftes hjørnestensbedrift ble nedlagt i mai 2013 har Hurum kommune fått omstillingsmidler til prosjektet "Hurum 2020", som jobber for næringsutvikling innen fire satsingsområder: "grønn vekst", "bedriftsutvikling", "tilrettelegging for næringslivet" og "reiseliv/opplevelser" (www.hurum2020.no).

Hurums innbyggere benytter seg av arbeidsmarkedet på store deler av østlandet, det er mange pendlere i kommunen. Av Hurums innbyggere var 4.459 sysselsatt i 4. kvartal 2015. Av

disse pendlet 2.587 ut av kommunen. Det betyr at 58 % av alle sysselsatte huringer pendlet ut av kommunen (www.ssb.no. Tabell 03333) i 4. kvartal 2015..

6.3. Historisk gjennomgang av prosess frem mot reguleringsplan

Utvikling av Sætre sentrum har vært et debatttema i mange år. RHA viste 13.5.15 et 30 år gammelt klipp som illustrerte det. Allerede den gang gikk debatten omkring innbyggernes ønsker kontra utbyggernes forslag høyt. Jeg synes det er interessant å vurdere denne siste reguleringsplanprosessen i historisk lys. I dette kapittelet beskriver jeg derfor de viktigste historiske planprosesser som ledet frem mot vedtak om detaljregulering for Sætre i 2015.

Utklipp. RHA 13.5.15

6.3.1. Flyplassutredning, Lokal Agenda-21 og etablering av fellesutvalg, 1990

Da stortinget skulle flytte hovedflyplassen bort fra Fornebu falt valget først på Hurum, før stortinget ombestemte seg og likevel vedtok Gardermoen. I den forbindelse ble ulike forhold ved Hurum konsekvensutredet. I tillegg til de mer kjente tåkeanalysene, så man på hvordan en fremtidig flyplass ville påvirke tettstedene/lokalsamfunnet. Det ble etablert lokale utvalg i kommunedelene som bidro med informasjon om sine tettsteder. Samtidig kom ideene fra Lokal Agenda 21 med mål om bærekraftig utvikling i dialog med innbyggere. Hurum kommune fikk midler til videreføring av arbeidet med de lokale utvalgene, nå definert som *Fellesutvalg*. I 2009 endret fellesutvalgene navn til *Nærmiljøforum*. Nærmiljøforaene var og er selvstendige fora. Frem til februar 2015 fikk foraene administrativ hjelp og økonomisk støtte av kommunen, ved Hurum nærmiljø- og frivilligsentral. Kommunen fastsatte retningslinjer for nærmiljøforaene. De årlige allmøtene for tettstedene vedtok hvilke lag og foreninger som fikk ha representanter i nærmiljøforaene. Ca. 60 representanter var vanligvis representert. Nærmiljøforaene var viktige samarbeidspartnere for kommune, de har vært høringsorgan i alle plansaker, bidratt til gjennomføring av lokale prosjekter, organisert bøssebærere til TV-aksjonen og delt ut velkomstmapper med informasjon til nye innbyggere. Siden 2010 har noen av nærmiljøforaene slitt med driften. Flere opplevde at det var vanskelig å mobilisere representanter. Først ble Tofte, siden Holmsbu/Rødtangen/Kana og tilslutt ble Sætre

nærmiljøforum nedlagt. Fra 2015 er det kun tre igjen; Filtvet, Storsand og Klokkarstua/Verket nærmiljøforum.

6.3.2. Stedsutviklingsprosjekt for Sætre, 1999

I 1999 ba handelsstanden i Sætre om et forprosjekt for å se hvilke utfordringer Sætre står ovenfor, spesielt med tanke på ny riksvei 23 (Hurum kommune: Arkiv 2001/01361). Det ble vedtatt å iverksette et stedsutviklingsprosjekt for Sætre, i tre faser over 2 år. Målsetningen var at *“Sætre sentrum skal oppleves som en helhet, gi inntrykk av fellesskap – bli et godt møtested for en ny tid”* (ibid.). En prosjektgruppe ble nedsatt, med representanter for fellesutvalg, handelsstand og administrasjonen. Etter hvert ble den utvidet med politikere og representanter for båtforeningen. Det ble avsatt midler i prosjektet til å hente inn ekstern kompetanse, blant annet gjennom en arkitektkonkurranse og til trafikkteiling (ibid.).

6.3.3. Arkitektkonkurranse i år 2000

På bakgrunn av stedsutviklingsprosjektet ble tre arkitektfirmaer våren 2000 invitert til å delta i en lukket arkitektkonkurranse om utviklingen av Sætre sentrum. Hovedtema var: overordnet trafikk-løsning, interne trafikk-løsninger, arealbruken, illustrasjonsplan og planprosessen for Sætre sentrum. Med i konkurransen var; Halvorsen og Reine, i samarbeid med Hindhamar AS, SPOR arkitekter og Arkitektkompaniet (Hurum kommune. 12.08.2000). De ulike konkurrentene var samstemte i at lokalisering av torget burde opprettholdes og videreutvikles, båttopplagsplassen burde flyttes, Holmen burde bevares som friområde, at Øra er viktig utviklingsområde og at sjøsiden og elvesiden burde gis høyest prioritet i planarbeidet som viktige elementer for å understreke stedets identitet (ibid.). Halvorsen og Reine vant arkitektkonkurransen. Juryen besto av en bredt sammensatt gruppe på elleve personer, der fellesutvalg, båtforening, handels- og næringsforum, næringsrådet, kommunens politikere og administrasjon deltok. Juryen, ledet av daværende ordfører, anbefalte at Halvorsen og Reine ble tildelt oppdraget med å føre planprosessen frem til en formalisering av reguleringsplanen (ibid.).

Kartskissen fra Halvorsen og Reines vinnerutkast (vedlegg 3) viser siktlinjene (som også ble med i planen i 2015), torget og bruk av vann som viktige elementer. Vinnerutkastet forutsatte at Kiwi og “kebaben” rives og at det kan bygges der båtforeningen har båttopplag. Planen foreslo “tett, lav småhusbebyggelse” i sentrum. I juryens begrunnelse står det: *“Forslaget er*

bygget opp på basis av stor forståelse for stedets historie og grundige analyser av fysiske og naturgitte forutsetninger for videre utvikling" (ibid.).

6.3.4. Forslag til kommunedelplan for Sætre sentrum, 2002

I 2002 ble det, på bakgrunn av arkitektkonkurransen i 2000, fremmet forslag til kommunedelplan for Sætre sentrum. Utviklingsutvalget (kommunens daværende planutvalg) sendte saken tilbake til administrasjonen 25.10.02, med flere kommentarer:

- *planen bør ha sterkere fokus på å utvikle Sætre som et vel fungerende handelssted (...)*
- *det må (...) prioriteres åpne og offentlige tilgjengelige rom (...).*
- *berørte parter må inviteres til en tettere dialog før forslaget legges frem. Med berørte parter menes bl.a. Sætre båtforening, Hurum seilforening, Sætre vel og handelsstanden på Sætre. Dialogen samordnes gjennom fellesutvalget (Hurum kommune: Arkiv 2001/01361).*

Planen ble behandlet på nytt av utviklingsutvalget 12.11.02, med konklusjon om at planen ikke skulle legges ut til høring, men at arbeidet skulle gjenopptas når det var funnet mulighet til å styrke utviklings-/plankapasiteten i administrasjonen (ibid.).

6.3.5. Forslag til reguleringsplan for videregående skole i Sætre sentrum, 2005

Sammen med Buskerud fylkeskommune forsøkte Hurum kommune å finne tomt til videregående skole i perioden fra 2002-2005. Kommunen gjennomførte utredning av flere områder. Fylket forutsatte at skolen skulle ligge i sentrum, noe mange lokalt var i mot. Det ble sendt inn underskriftsliste "mot bygging av videregående skole på Øra" med over 810 signaturer (Hurum kommune: Arkiv 2003/3404). Tomtevalget endte på Sætre sentrum vest. Første vedtatt planforslag ble avvist av fylkesmannen pga. formelle feil. Reguleringsplanen ble deretter delt i 2; Sætre sentrum vest, del 1, og Sætre sentrum vest, del 2. Reguleringsplanen ble formelt vedtatt 21.6.2005. I etterkant ble planene for lokalisering av videregående skole først endret og siden frafalt (ibid.). Det ble ingen videregående skole i Hurum. Sætre sentrum vest var da allerede avsatt til "offentlig" formål og det er på denne tomten Hurum rådhus sto ferdig i 2013.

6.3.6. Regulering av deler av Sætre sentrum, bolig og handelssenter, 2006

Samtidig med at man forsøkte å finne tomt for videregående skole pågikk et reguleringsplanarbeid for en annen del av Sætre sentrum (Hurum kommune: Arkiv

2005/2619). Arealet var sammenfallende med reguleringsplanen som ble regulert i 2015. Også i 2006 ble det forsøkt tilrettelagt for bolig og næring. Mest øyenfallende var forslaget om et 12 etasjes signalbygg i sentrum, ned mot sjøen. *Aksjonsgruppen Redd Sætre* mobiliserte til en aksjon, der de oppfordret til å sende inn likelydende høringsinnspill, med mulighet for å krysse av for det man var enig/uenig i. Det kom inn 454 høringsinnspill. Mange protesterte, spesielt mot signalbygget. Den foreslåtte reguleringsplanen ble lagt på is. Utviklingsutvalget nedsatte isteden en styringsgruppe for å se på videre utvikling av Sætre (ibid.). Styringsgruppen skulle gjennomføre samtaler med forslagsstiller, ha dialogmøter med referansegruppen (lag/foreninger, grunneiere, fellesutvalg, store brukere/båtforening, vegvesen, busselskap, vegvesen m.fl.), og arrangere folkemøter med innbyggerne og representanter for ulike kommunale råd og utvalg. I løpet av mai – september ble det gjennomført mange møter som førte til at utviklingsutvalget 17.10.06 igangsatte arbeidet med en overordnet arealstrategi for Sætre sentrum (ibid.).

6.3.7. Arealstrategi for Sætre sentrum, 2007

I prosessen frem mot vedtak om å utvikle en arealstrategi ble det vurdert om man i stedet skulle utvikle kommunedelplan. Styringsgruppen for utvikling av Sætre konkluderte med at en arealstrategi var mest hensiktsmessig (Hurum kommune: Arkiv 2006/2686).

Det ble deretter gjennomført et arbeidsseminar som grunnlag for utvikling av arealstrategien. Fellesutvalget la frem planen til debatt på et av sine allmøter. Forslag til arealstrategi ble lagt ut på offentlig høring og det kom inn 28 høringsuttalelser. Dette var vesentlig mindre enn ved tidligere prosesser. Arealstrategien for Sætre sentrum ble vedtatt av kommunestyret 12.6.07, som en utfyllende plan til vedtatt kommuneplan (ibid.)

Arealstrategien la vekt på at Sætre skulle utvikles som lokalsenter 2, med handel og næring.

Det skulle tilrettelegges for siktlinjer gjennom gateløp ned mot fjorden. I arealet nederst ved sjøen avgrenset av Øraveien skulle det være strandlinje, åpen for allmenn ferdsel. På oppsiden av Øraveien, var forslaget at det kunne tillates bygg på 2 – 3 etasjer med høyde 7 og 14 meter (gesimshøyde fra 11 – 14 meter), økende innover fra sjøen i planområdet. Byggehøydene i bakkant av området (der dagens rådhus ligger) ble planlagt med inntil fire etasjer på 7 – 11 meter, med maks gesimshøyde 15 og 17 meter. I saksfremlegget som fulgte saken står det:

Etter Rådmannens skjønn bør byggehøyder og framtidig bebyggelse vurderes endelig i forbindelse med regulering av området. Ved regulering bør det tas hensyn til siktlinjer gjennom området. Dersom dette hensyntas i reguleringen er det Rådmannens skjønn at det er forsvarlig å tillate utbygging i delområdet bakre del på opp mot 14 m (...). 14 m byggehøyde i delområdets fremre del vil etter Rådmannens skjønn være uheldig i forhold til bruken av området 1 – strandlinje/elveos (ibid.).

Forslag til høyde i sjøfronten ble satt til maks gesimshøyde 11 – 14 meter. Det ble også lagt inn en 10 meter bred sone nederst mot sjøen som skal holdes åpen og tilrettelegges for allmenn ferdsel (ibid.). Arealstrategien ble vedtatt som resultat av en bred prosess, der innbyggere var involvert både i allmøter og referansegrupper.

6.3.8. Brann i Sætre sentrum: Kiwi brant, 2008

Natt til 17.8.2008 brant forretningslokalet til Kiwi ned til grunnen. Kiwi lå mellom den verneverdige gården Losen (historisk navn: Ekergården) og sjøen. Forretningslokalet huset også en blomsterbutikk og en optiker. Brannen frigjorde et viktig areal i sentrum og muliggjorde nye ideer for videre utvikling.

6.3.9. Områdereguleringer for Sætre sentrum Vest og Øst, 2010 og 2012

Det ble lagt frem en sak om igangsetting av to områdereguleringer; Sætre Sentrum øst og Sætre sentrum vest for plan- og utviklingsutvalget, 2.3.2010. I saksfremlegget står det at *"arealstrategiens føringer skal legges til grunn for arbeidet"* (Hurum kommune: Arkiv 2010/47). Områdereguleringen for Sætre sentrum vest, skulle tilrettelegge for utbygging av Hurum rådhus og Sætre nærsenter. Planen ble vedtatt av planutvalget 21.6.2011 (Hurum kommune: Arkiv 2010/50). Sætre nærsenter, med Kiwi, Coop, Apotek, Nille og blomsterbutikk ble åpnet før jul i 2012, mens Rådhuset formelt ble åpnet 14.02.2013.

Proessen med områderegulering for Sætre sentrum øst ble fullført med vedtak i kommunestyret 23.10.2012. I saksfremlegget til kommunestyret står det at *"planen bygger på kommuneplanens mål for områdeutvikling og Arealstrategi for Sætre sentrum"* (Hurum kommune: Arkiv 2010/47). Områdeplanene gav føringer for arealutnytting, samferdsel, parkering, og krav om estetiske retningslinjer, men forutsatte at bl.a. plassering og høyder skulle håndteres i en senere detaljert reguleringsplan (ibid.).

6.3.10. Ny brann i Sætre sentrum: Losen brant, 2013

Et av Sætre verneverdige bygg, Losen, ble fullstendig ødelagt i brann 10.5.13. Losen var bygd på slutten av 1700-tallet og et av de eldste byggene i Sætre. Områdeplanen for Sætre var tilrettelagt slik at Losen og nabohuset Sætre gård, skulle være landemerker i Sætre. Bygget ble så ødelagt i brannen at det måtte kondemneres. Dermed lå Sætre sentrum åpent. To branntomter ved siden av hverandre, gav et mulighetsrom for nytenkning, som ble gjennomført i detaljreguleringsprosessen for Sætre sentrum.

Losen brant. Fredag 10.5. 2013. Foto: Torstein Ihle.

6.4. Reguleringsplanprosessen for Sætre sentrum 2014 – 2015

I denne delen av oppgaven beskriver jeg reguleringsplanprosessen i 2014-2015 og de endringene i planforslaget som kom til i løpet av prosessen.

6.4.1. Etablering av utviklingselskap og endring i områdeplanen, 2013 - 2014

Ordføreren forteller om prosessen for å få i gang utvikling i Sætre:

Vi inviterte grunneiere og berørte parter i sentrum, presenterte tankene for utvikling av sentrum, og inviterte dem til å bli med som aksjonærer i Sætre utviklingselskap AS. Grunneierne stilte seg positive til en utvikling, men det var liten interesse for å gå inn som aksjonærer. Jeg tror de var skeptiske til om vi kom til å få til noe, med tanke på den historien vi har i Sætre. Resultatet ble at utviklingselskapet ble opprettet med Hurum kommune som eiere. De private grunneierne fikk en representant i styret. Prosjektet ble gjennomført ved at utviklingselskapet fikk fullmakter fra grunneierne (Hurum kommunale eiendomsselskap KF og Fossgårdene AS) til å gjennomføre anbudskonkurranse på vegne av grunneierne (intervju 16.9.16).

Et enstemmig kommunestyre vedtok 26.04.13 at Sætre utviklingsselskap AS (SUAS) skulle etableres. *"SUAS er (...) heleid av Hurum kommune, etablert for å forestå og fasilitere arbeid med realisasjon av områdeplanen for Sætre sentrum øst"* (SUAS og Conceptor AS. 11.11.2014). Ved etablering av selskapet legges det vekt på at *"riktig kompetanse for det samlede styret skulle tillegges større vekt enn politisk tilhørighet for det enkelte styremedlem"* (Hurum kommune. Sak PS 18/13). Formannskapet vedtok 7.5.13 enstemmig hvem som skulle sittede i styret (Hurum kommune. Sak PS 26/13). Stiftelsesmøte ble holdt etter formannskapets møte samme kveld. Ordføreren beskrev det slik:

Høyre gikk til valg i 2011 på at vi ønsket utvikling av Sætre sentrum. Etter at mange planer var "forkastet" opplevde vi at det var behov for en annen modell. Det er mange store prosjekter på gang, så etter å ha forsøkt i mange år med kommunen som leder av prosessen, opplevde vi at det var behov for profesjonell hjelp for å få det til. Det var behov for fortgang i prosessen. Formannskapet opprettet Sætre utviklingsselskap AS fordi vi ønsket å få løst utviklingen, vi ønsket å få noen utenifra til å se løsninger (Intervju 16.9.16).

Under ett år senere, i mars 2014, la utviklingsselskapet frem et notat til planutvalget i forbindelse med oppstart av arbeidet med reguleringsplan for Sætre sentrum. I notatet ba de om en endring i områdeplanen. I sammendraget for politisk sak til planutvalgets møte 4.3.14, står det:

Endringene vil i hovedsak berøre veisystem, gatestruktur, hovedatkomst, bevegelsesmønster og bygningshøyder. Endringene er av vesentlig karakter og forutsetter endring av områderegulering jf. PBL §§ 12-1, 12-2 og 12-3. Planutvalget tilrås å åpne for ny behandling av reguleringsplan Sætre sentrum-øst (Hurum kommune. PS 17/14).

Saken fikk slikt vedtak:

Planutvalget ser det som viktig at Sætre sentrum utvikles og vil prioritere dette. Planutvalget stiller seg bak hovedprinsippene i notatet fra Sætre utviklingsselskap AS, og vil derfor ta planen til ny behandling på bakgrunn av dette (ibid.).

Da reguleringsplanen litt over ett år senere ble lagt frem for kommunestyret for endelig vedtak i møte 30.6.15 sto det i saksfremlegget:

Denne planen viderefører formål og hovedføringer vedtatt i gjeldende områdeplan, og redegjør for løsninger til infrastruktur, trafikkmønster, kollektivtrafikk, vei- og gateløp, bygningstype, båthavn, kulturmiljø og verneverdig bebyggelse, naturområder, offentlige rom og friområder (Hurum kommune. Sak PS 44/15).

Ved å behandle disse forholdene spesielt i utredninger og omtale ble områdeplanen tilpasset den nye reguleringsplanen.

6.4.2. Valg av utvikler for Sætre sentrum, 2014

Etter en anbudsrunde for å få interesserte utviklere til Sætre sentrum, endte Sætre utviklingsselskap AS opp med en tilbyder; Conceptor Eiendomsutvikling AS (Conceptor). Conceptor hadde vært inne som dialogpartner i flere av de tidligere prosessene i Sætre (telefonsamtale 14.10.16).

Etter markedsføring i flere av landets største aviser og dialog med en rekke eiendomsutviklere ble det i juni 2014 besluttet å gå i forhandlinger med Conceptor om en avtale om utvikling av Sætre sentrum (SUAS:udatert).

Sætre utviklingsselskap AS inngikk 11.11.14 en avtale med Conceptor mtp. utvikling av Sætre. I avtalen står det at Conceptor kan foreslå tiltak i detaljregulering som avviker fra gjeldende reguleringsplan, men at den skal ta utgangspunkt i et skisseprosjekt som legges frem for politisk behandling innen utgangen av desember 2014 (SUAS og Conceptor:11.11.14).

Videre settes det tidsfrist for gjennomføring. Hvis ikke reguleringsforslaget er vedtatt innen 1.7.2015, eller igangsettelse av første byggetrinn ikke har skjedd innen 2 år fra tidspunkt for vedtak om detaljregulering, bortfaller avtalen (ibid.).

I forkant av planutvalgets møte 18.11.14 informerte Conceptor første gang om planene for Sætre sentrum. Dette møtet var åpent for publikum. I planutvalgets møte 16.12.14 informerte Conceptor igjen om planene da politisk sak 67/14 *Forhåndsvurdering av planforslag for Sætre sentrum* ble behandlet. Arkitektbyrået Halvorsen og Reine AS, som vant arkitektkonkurransen i år 2000, fikk oppdraget med å tegne planen. De beskrev i notat til saken hvordan deres forslag til reguleringsplan samsvarer og fraviker fra føringer i vedtatt områdeplan (Halvorsen og Reine 5.12.14). Spesielt nevnes: strandpromenaden som inkluderes i byggeområdene, bygningskroppene som krager ut over strandpromenaden, at adkomsten inn fra Øra endres, samt at en del av området i sjø inkluderes mtp. maritime formål og bryggeområder. Planutvalget vedtok at arbeidet med detaljregulering for Sætre sentrum skulle videreføres, samtidig som politikerne i vedtaket listet opp viktige momenter for det videre planarbeidet: parkering, areal for privat/offentlig, kvalitet på uterom, dimensjonering av bebyggelse, rammer for maritim bruk, krav til fasadebruk, plass til utescene, lekeplasser og andre

utendørsaktiviteter, grønne tak, tilrettelegging for elbilparkering og variasjon i arkitektur (Hurum kommune: PS 67/14).

6.4.3. Varsel om oppstart av regulering, 2015

Conceptor varslet 5.1.15 oppstart av arbeid med regulering for Sætre sentrum. I varselet slår de fast at arbeidet ikke utløser krav om konsekvensutredning, da den bygger på en plan fra et høyere plannivå "Områderegulering Sætre Øst", vedtatt 16.11.12. Conceptor er tiltakshaver og utvikler for prosjektet, mens Halvorsen og Reine AS er arkitekt ved utarbeidelse av planforslaget.

Hensikten med planarbeidet er å videreutvikle gjeldende områdeplan for Sætre Sentrum, og utnytte områdets store verdier og potensialer knyttet til sjø, elv, kulturminner og næringsliv (Halvorsen og Reine AS. 5.1.15).

Det kom inn 15 høringsinnspill. Høringsinstansene var spesielt opptatt av bevaring av kulturmiljø og biologisk mangfold i sjø, hensyn til grøntstruktur, strandsone, vassdrag og landskap, universell utforming, hensyn til støy, barn og unges interesser, lekeplasser, trafikkforhold, trafiksikkerhet og kollektivtransport, friluftsinnteresser, at eksisterende båthavn ivaretas og hensynet til det eksisterende sameiet "sentrumsbygget".

6.4.4. Innbyggernes reaksjon på planen, 2015

Allerede før jul 2014 ble det tatt initiativ til en Tankesmie i Hurum: TUT (Trivsel - Utvikling – Tillit). Initiativtakerne ønsket å arrangerte åpne møter og hadde til hensikt å være et debattforum og hjelpe frem en god og informativ dialog mellom politikerne og innbyggerne i hele kommunen (RHA:16.12.14). Sætre sentrum var en av sakene som ble debattert.

Allerede før sakspapirene var klare til førstegangsbehandling av reguleringsplanen begynte en gryende motstand å gjøre seg gjeldende i lokalsamfunnet. Facebooksiden *Respekt Sætre* ble opprettet 18.3.15 med slik beskrivelse "Hvem skal bestemme sentrums hjerte?" Om seg selv skriver de som står bak:

Respekt Sætre arbeider for innbyggernes mulighet til reell medvirkning i kommunens utvikling av Sætre og nærområder. Denne siden ønsker medvirkning og debatt rundt planene for Sætre før det er for sent. Vi er en ressursgruppe på 9 politisk uavhengige innbyggere (Facebook. Respekt Sætre, beskrivelse av siden).

To dager senere, 20.3.15, sto det i et innlegg på Facebooksiden at *Respekt Sætre* har fått over 100 likes på 24 timer. "*Respekt Sætre er ikke imot utvikling av Sætre sentrum, men vi savner åpenhet, helhet og ikke minst medvirkning i planarbeidet*" (Facebook. Respekt Sætre. 20.3.15).

Noen av initiativtakerne bak TUT var også del av ressursgruppen for *Respekt Sætre*. De delte gjensidig informasjon i sine kanaler. Tankesmien mente at "*prosessen har startet med konklusjonen*" og etterlyste "*kritisk dialog og vilje til reell medvirkning*" (RHA. 19.3.15).

Uken etter, mandag 23.3.15, arrangerte TUT et folkemøte der de belyste temaet "*Hvem skal bestemme hvordan Sætre skal bli*" gjennom temaene: "*Hvor står saken? Hva kjennetegner god stedsutvikling? Hvem har lagt og hvem vi legge premissene?*" (Facebook. Respekt Sætre. 19.3.15).

Til møte var stedsaktivisten "*Sørlandsrefsere*" invitert til å se det hele utenfra. Han reflekterte på Facebook etterpå:

Conceptor trakk mandag fram sine referanseprosjekter i Porsgrunn og Skien som vellykket uten å drøfte om Sætre er en by av de formater. Dette er kjernesporsmål: Hva er Sætre skala? (Facebook. Respekt Sætre. 26.3.15).

Samme uke, torsdag 26.3.15, holdt Sætre nærmiljøforum sitt årlige allmøte. På allmøtene har innbyggerne talerett. Til allmøtet var ordføreren invitert for å snakke om planene for Sætre sentrum. Ordfører fortalte i intervjuet at hun deltok på minst to allmøter og at tidlige skisser som ble brukt til å selge prosjektet til utviklere ble presentert der.

Det som var litt dumt var at vi viste skisser. Jeg mener bestemt at vi forklarte at "Dette er skisser, det er ikke sånn det kommer til å bli". Likevel ble det tatt til inntekt for at vi sier noe og gjør noe annet. Men, vi har lært masse. Blant annet at man ikke skal vise tegninger når ingenting er bestemt (Ordfører i intervju 16.9.16).

Førstegangsbehandling ble utsatt fra 9.4.15 til 21.4.15, det var behov for mer tid til å klargjøre planforslag og estetisk veileder for Sætre sentrum.

Første utkast til reguleringsplan for Sætre offentliggjort 8.4.15. To dager senere var *Respekt Sætre* i gang med å samle underskrifter til et innbyggerinitiativ (vedlegg 1). De ønsket ikke å stoppe prosessen, men kom med kritikk av planprosessen og krevde reell medvirkning. Innbyggerinitiativet fikk raskt mange signaturer.

En uke senere, 17.4.15, kunne ressursgruppen bak *Respekt Sætre* oversende 619 underskrifter til Hurum kommune (Facebook. Respekt Sætre. 16.4.15). På spørsmål om hvordan de opplevde at innbyggerinitiativet ble tatt imot forteller informanten fra *Respekt Sætre* at:

Noen av politikerne synes initiativet var veldig bra, sannsynligvis fordi vi backet opp under deres eget synspunkt. Mens vi i kommunen, administrasjonen og den politiske eliten ble møtt med stengt dør. I forhold til administrasjonen opplevde vi at de forsøkte å gjøre unnamanøver. Mantraet var at "dere har misforstått" (intervju 24.9.16).

Parallelt med innbyggerinitiativet, ble det opprettet en ny Facebookside: *Reis deg Sætre*. I beskrivelsen for siden skriver initiativtakeren (en privatperson):

Lei årelang negativitet og klaging på forslag til sentrumsutvikling i Sætre? Synes du planene som foreligger er bra? Vil du gi politikerne tommel opp? Reis deg Sætre! Vi er fler positive enn negative til planene for sentrumsutvikling i Sætre, som foreligger nå! Post en kommentar med din bostedsadresse i Hurum. Det er din signatur (Facebook: Reis deg Sætre).

Da forslaget om reguleringsplan ble førstegangsbehandlet 21.4.15, hadde Facebooksiden *Reis deg Sætre* fått inn 106 kommentarer med "JA" + adressen (ibid.).

6.4.5. Førstegangsbehandling av planforslaget, 21.4.15

Første utkast til detaljregulering for Sætre sentrum ble lagt frem til behandling i planutvalget 21.4.2015. I planbeskrivelsen har Halvorsen og Reine en stedsanalyse som tar opp i seg: beliggenhet, arealbruk, stedets karakter, siktlinjer, landskap og lokalklima, flom og springflo, kulturminner, friluftsliv/grøntarealer, trafikkforhold, grunnforhold, vann og avløp, miljøforhold og barn og unges interesser (Halvorsen og Reine AS. 26.3.15). Forhold som i stor grad faller inn under Agnews stedsbegrep "location", den fysiske stedsbaserte forståelsen av stedet. Det skulle vedtas planbestemmelser, kart og estetisk veileder for området.

Planområdet var 18.900^{m²} over terreng og 6.600^{m²} under terreng. Det ble lagt til rette for 16.900^{m²} til bolig og 2.050^{m²} til næring. Planforslaget la til rette for variert bebyggelse på 4 -5 etasjer. Det ble foreslått areal til 151 leiligheter. Det ble foreslått 69 parkeringsplasser på terreng og 1,25 pr. boenhet under terreng/i parkeringsanlegg (ibid.). Det ble foreslått torg ved Sætre gård, et bryggetorg og et maritimt torg ved sjøen. Forslaget la til rette for at kyststien ble ført gjennom området langs sjøen, samt etablering av en elvepromenade langs Sætreelven. Det ble foreslått badeområde ved sjøkanten. Forslaget tilrettela for næring i 1. etasje og bolig i 2. – 5. etasje. To signalbygg ble lagt kragende ut over sjøen, med tilrettelegging for kyststitræse under (disse er vist på side 7 på oppgaven). Det ble argumentert med at disse vil "gi en tydelig fjernvirkning fra sjøveien" som vil gjøre Sætre

synligere i fjordbildet i osloregionen (ibid.). Det ble foreslått minimum 20 % grønne tak. Fasadene skulle utformes uten sammenhengende gesimser og monotone fasader. Kontakten med sjøen ble forsterket ved tilrettelegging for siktakser fra rundkjøring inn i området og fra torg ned mot sjøen. Det ble foreslått oppvarmede fortau fra sjøkanten opp til rådhuset. Vann som estetisk element ble foreslått vurdert i form av en kanal integrert på torget, med et vannspeil til bruk som skøytebane om vinteren (ibid.). Høydene på de foreslåtte bygningene ble foreslått til maksimal gesimshøyde 17,7 m beregnet fra gulv i 1. etg. for byggeområdene inn mot Sætre gård og ned mot sjøen, mens den inn mot Øra ble foreslått med maksimal gesimshøyde 15,6 meter beregnet fra gulv i 1. etg.

Reguleringsplanforslaget i 2015 var basert på områdeplanen fra 2012, som ble utviklet på basis av arealstrategien i 2007. I arealstrategien fra 2007 ble det tilrettelagt for lav bebyggelse ned mot sjøen, økende opp til fire etasjer der dagens rådhus ligger. Samtidig har jeg vist at høyder ikke ble vedtatt i områdereguleringen, som derimot forutsatte at volum og høyder skulle vedtas ved detaljregulering av området. Høyder har vært et gjennomgående diskusjonstema i flere av de tidligere planene og ble det også i 2015.

Hvorfor det ikke sto noe om høyder (i områdeplanen) tør jeg ikke å si, politikerne har ikke signalisert at det ikke skulle være høyder. Men planen som ble vedtatt i 2012 var en overordnet områdeplan som forutsette en senere detaljregulering. Planen sier klart at blant annet høyder skal håndteres i detaljreguleringen (ordfører i intervju 16.9.16).

Planutvalget vedtok at saken skulle legges ut på høring, vedlagt en rekke forslag som fremkom i møtet. En representant fra Venstre foreslo at høringsfristen skulle settes til 10 uker, men det falt med tre mot åtte stemmer. Høringsfristen ble satt til 7.6.15. Høringen varte i 6 ½ uke, 5 dager ut over lovens minstekrav

6.4.6. Debatt i det offentlige rom, våren 2015

I ukene høringen pågikk, og frem til vedtak ble fattet, ble høringsforslaget debattert heftig i det offentlige rom. Jeg har valgt å måle debatten som forgikk på Facebooksidene *Respekt Sætre* og *Reis deg Sætre*, og gjennom avisinnlegg i RHA.

I RHA har jeg funnet 40 personer som hadde leserinnlegg mellom 26.2.15 - 23.7.15, mens det i perioden 26.2.15 - 2.7.15 var det 31 redaksjonelle innlegg om reguleringsplanprosessen i Sætre.

Fra 21.4.15 – 30.6.15 ble det registret 12 tråder på Facebooksiden *Respekt Sætre*, med til sammen 351 likertrykk på primærinnleggene, 46 kommentarer med til sammen 96 likertrykk på ulike sekundærinnlegg og 20 delinger.

På Facebooksiden *Reis deg Sætre* fant jeg i samme periode 16 tråder, med til sammen 870 likertrykk på primærinnleggene, 58 kommentarer med 160 likertrykk på ulike sekundærinnlegg og 58 delinger.

Volummessig målt i forhold til synlig aktivitet kan det derfor synes som om Facebooksiden *Reis deg Sætre* er noe større enn Facebooksiden *Respekt Sætre*.

For begge Facebooksidene gjaldt at flere av trådene startet med deling av leserinnlegg/artikkel fra RHA, og at de oppfordret til å følge debatten og sende inn høringsinnspill.

Det er særlig noen temaer som gikk igjen i debatten: hvorvidt planlagt bebyggelse passer med øvrig bebyggelse/veg på sentrum, antall etasjer/høyde på de nye byggene, at høydene ikke var oppgitt i meter over havet/koter, antall planlagte p-plasser i forhold til antatt behov, fravær av plan for etablering av nytt båttopplag når det må flyttes, og etterlysning av reell medvirkning/mulighet for å påvirke planene.

I oppgavens diskusjonsdel ser jeg nærmere på hva slags påvirkning Facebooksidene, artikler og leserinnlegg i avisen, og formelle høringsinnspill kan ha hatt for resultatet av reguleringsplanprosessen i oppgavens analysedel.

6.4.7. Resultat av innbyggerinitiativet, mai 2015

Respekt Sætre tok initiativ til en underskriftskampanje, et innbyggerinitiativ, med tanke på å endre prosessen. Innbyggerinitiativet, med 619 signaturer, ble behandlet i egen politisk sak av Kommunestyret 5.5.15 (Kommunestyret. PS 32/15). Innbyggerinitiativet ønsket ikke å stoppe prosessen, men påpeker at forslaget ikke ligner *“den utviklingen innbyggerne var forespeilet da prosjektet startet”*. I oppropet kritiseres planprosessen og kommunen anmodes om: *å vedta en utsettelse av offentlig utlegging av reguleringsforslaget tilstrekkelig til å gjennomføre en forsvarlig prosess for medvirkning, inkludert en behovsprøving av stedsutvikling. Balanse, utnyttelsesgrad og bærekraft av reguleringsforslaget må sees i et bredere, realistisk perspektiv og som et første trinn i en langsiktig utvikling av nærområde.* (vedlegg 9).

I forkant av politisk behandling av innbyggerinitiativet kom et av de tre mest likte, delte og kommenterte innleggene på Facebooksiden *Reis deg Sætre*. Der ble det oppfordret til at kommunestyret ikke måtte utsette behandling av reguleringsaken. I vedtaket konkluderte kommunestyret:

Hurum kommune har etter en lang prosess, og nasjonal søk etter utbyggere, fått frem et forslag til reguleringsplan som kan realiseres. Dette er i løpet av høsten 2014 tatt opp i flere åpne politiske møter før den formelle planbehandling nå har begynt. Planen er nå ute til høring jfr. kravene i plan- og bygningsloven og kommunestyret ønsker ikke å endre høringsfristen som er satt. Aksjonsgruppen inviteres på lik linje med alle andre til å gi sine innspill til høringen. Etter høringsrunden vil Hurums politikere på ordinær måte vurdere justeringer i planen etter de innspill som kommer. (Hurum kommune. Kommunestyret. PS 32/15).

Høringsprosessen ble deretter gjennomført etter planen.

6.4.8. Endret forslag til reguleringsplan ved annen gangs behandling

Etter at høringsperioden var over, ble høringsinnspillene sammenstilt og lagt frem til ny politisk behandling. I saksfremlegget som fulgte saken til annen gangs behandling finner jeg at 54 høringsinnspill er kommentert og vurdert.

I følge planbeskrivelsen var planområdet og omfang av planlagt bebyggelse mtp. bolig, næring og parkering, det samme som ved førstegangsbehandling (Halvorsen og Reine AS. 25.6.15). Politiske forslag fremmet ved førstegangsbehandling, samt innkomne høringsinnspill er behandlet og svart ut hver for seg i saken (Hurum kommune. Kommunestyret. PS 67/15).

Til andregangsbehandling i planutvalget var planbestemmelsene og estetisk veileder noe endret (Hurum kommune. PS 44/15). Det ble tilrettelagt for energieffektive løsninger og bruk av miljøvennlige materialer, bl.a. vannbåren varme. Høydene ble i andre planforslag definert i kartet, som "meter over havet". Høyden på byggene ble vurdert og rådmannen foreslo en reduksjon på ca. 1 meter for de fleste byggeområdene. Hensynet til kulturminner ble styrket ved at "Badehuset" markeres i plankartet, på lik linje som Malerhjemmet og Sætre gård. Det ble også tatt inn forbud mot rivning av bevaringsverdig bebyggelse oppført på liste over verneverdige bygg i Hurum. Som avbøtende tiltak ble beregningsgrunnlaget økt fra 2,0 til 2,5 kPa for innfesting og film i trykksone mtp. eksplosjonsfare fra dynamittfabrikken Chemring

Nobel. Den estetiske veilederen ble foreslått inkludert i planbestemmelsene og gjort *"juridisk bindende gjennom bestemmelser"* (ibid.). Det ble lagt mer vekt på at det skal skapes gode, varierte oppholdsrom og møteplasser for offentligheten. Hvilke arealer som skal være offentlige, ble nå definert spesielt i bestemmelsene. Ved gjennomgang av estetisk veileder kan det se ut som at det ble avsatt mer areal til lekeplass, gateløpene ble bredere og saltakene ble i noe grad fjernet. Det ble lagt inn ønske om elementer som bidrar til minsket fart og en forsterket betydning av siktaksene, med fri sikt mot sjøen, gjennom området. Det ble slått fast at det skal være mulig med fleksibel bruk av torget og at det skal tilrettelegges for utescene. Estetisk veileder datert 16.6.15 forsterket at havneområde og kaianlegg *"så langt som mulig tilrettelegges for universelt tilgjengelige aktiviteter i sjø"*. Det ble tatt inn at *"utarbeidelse av helhetlig lysplan skal vurderes"* og at avfallhåndtering skal etableres nedgravd (ibid.).

Det var kommet kritikk både fra politisk hold, høringsinnspill og fylkesmannen mot de to byggene som krager ut i sjø (Hurum kommune: Arkiv 2014/339). Disse var tenkt over kyststi og strandpromenade på 10 meters bredde. Gesimshøyden på disse byggene var av rådmannen foreslått redusert fra 20,6 m.o.h til 19,2 m.o.h. Planforslaget opprettholdt byggene med argument om at man ved å ta det ut vil

minke sannsynligheten for gjennomføring til prosjektet betraktelig, og senke sannsynligheten for realisering betraktelig (op.cit.).

det ble videre hevdet at

de utkragede volumene vil gjøre Sætres profil mot sjøen og oslofjorden tydeligere. Om det gjennomføres en tilbaketrekking fra sjøen vil dette få store konsekvenser for prosjektets salgbare areal, og det vil ikke være realiserbart (ibid.)

Det var innkommet en del forslag som ikke ble tatt til følge. Dette gjaldt særskilt bygningsvolum, samt disses konsekvens for sol i sentrum, men også at hus som krager ut i sjø skulle fjernes. Det ble stilt spørsmål til hvorvidt balkonger skal tillates å krage ut over formålgrensen. Det var ønske om saltak på flere bygg. Det ble stilt spørsmål ved omfang av biltrafikk og antall planlagte parkeringsplasser. Mistillit til prosessen kom også til uttrykk. Det ble stilt spørsmål ved relasjonen mellom ordfører og leder av Sætre utviklingsselskap AS. Noen mente at prosessen ikke var tilrettelagt for medvirkning, mens andre hevdet at prosessen har vært lite demokratisk, forhastet og kan lede til ukloke valg. Andre igjen hevdet at konsekvensutredningene ikke var nøytrale, da de ble utført av utvikler. Det ble også uttrykt

bekymring for om planen var privatiserende for strandsonen. Planforslaget som ble foreslått til andregangsbehandling var litt endret som følge av høringsrunden, men det viktigste ankepunktet er opprettholdt – signalbyggene som krager ut i sjø var fremdeles inne i planforslaget.

6.4.9. Annengangsbehandling og vedtak av reguleringsplan, juni 2015

Planutvalget behandlet saken 29.6.15. De sendte saken videre til kommunestyret med slikt vedtak: *"Planutvalget tar forslag til detaljregulering med vedlegg for Sætre sentrum øst til orientering og videresender planen for realitetsbehandling i kommunestyret"*.

Dagen etter, 30.6.15, behandlet kommunestyret saken (Hurum kommune. PS 67/15). Da ble flere forhold drøftet, blant annet forholdet til Sætre båtforening og båtopplaget. Det ble foreslått maks fire etasjer i byggeområdene inn mot Sætre gård, at byggearealet inn mot elven først skal gjennomføres når resten av arealet er ferdig opparbeidet, og at behovet for omsorgsboliger burde defineres. Også signalbyggene som krager ut i sjø og hvordan disse virker på strandpromenaden under ble diskutert.

Kommunestyret vedtok planen med noen endringer. Signalbyggene som krager ut i sjø ble tatt ut (ibid.). Arealet ble fortsatt regulert til bevertning/handel, men med ni meter mønehøyde, med saltak og gavel mot sjø. Dette er vesentlig mindre enn rådmannens forslag på 17,6 meters mønehøyde og ligner mer på arealstrategiens anbefaling om 2 – 3 etasjer, med 7 - 14 meter gesimshøyde mot sjøen. Det skal senere legges frem egen sak for bruk av området, med fokus på hvordan området kan sikres for allment bruk. Rådmannen fikk fullmakt til å foreta nødvendige tilpasninger i rekkefølgebestemmelsene og til å gjennomføre forhandlinger med utbygger. Rådmannen fikk også fullmakt til å selge område B. I slutten av vedtaket står det å lese:

Begrunnelsen for vedtaket er at detaljplanen følger hovedtrekk i vedtatt områdeplan for Sætre sentrum og tilrettelegger for nye boliger, næringsarealer og utvikling av området store verdier og potensialer knyttet til sjø, elv, kulturmiljø. Detaljplanen forsterker profilen på Sætre sentrum som nærsenter i samsvar med overordnede mål og intensjoner i kommuneplan for Hurum (ibid.).

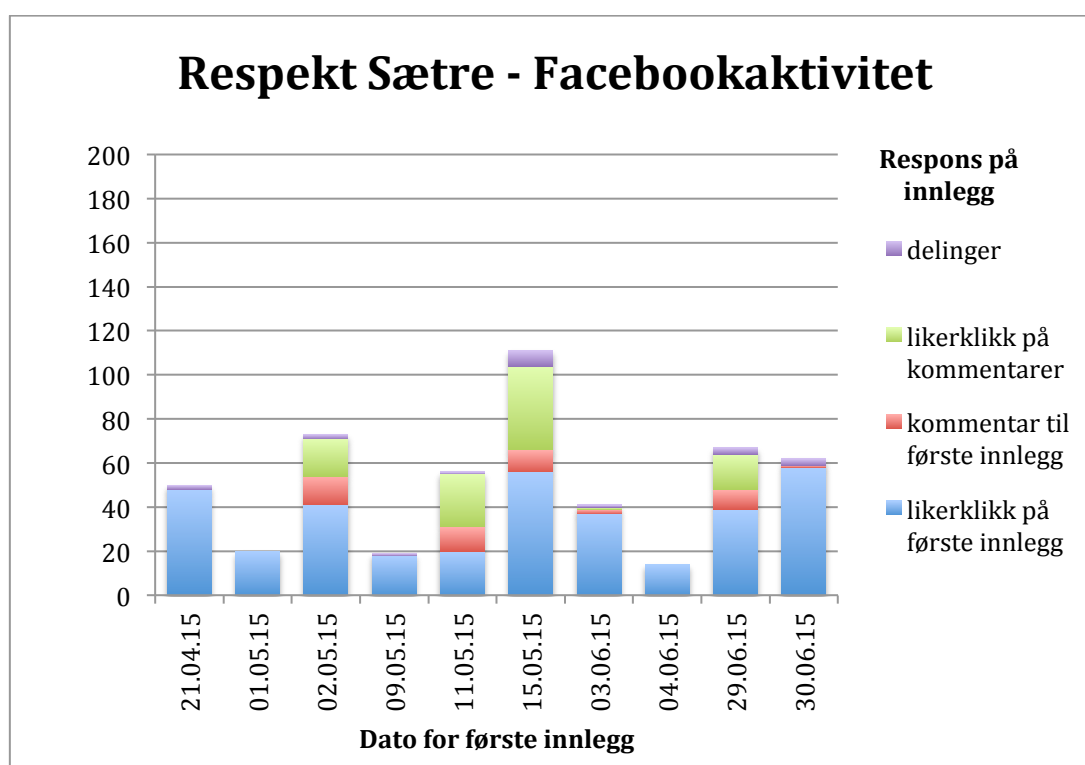
6.5. Påvirkning i det offentlige rom

I dette kapittelet legger jeg frem resultatene fra mine kvantitative undersøkelser basert på Facebook-sidene Respekt Sætre og Reis deg Sætre, samt avisinnlegg i RHA og høringsinnspill.

6.5.1. Presentasjon av funn fra egne undersøkelser: Facebooksider

Da jeg undersøkte Facebooksidene 5.6.16, fant jeg at 541 personer hadde trykket "liker" på *Respekt Sætre*, mens 827 personer hadde trykket "liker" på *Reis deg Sætre*. Alle som "liker" følger aktiviteten på siden og får innlegg derfra i sin nyhetsstrøm.

Presentasjon av statistikken fra Facebooksiden *Respekt Sætre*:

Tabellen viser aktivitet på Facebook, med vekslende tidsintervall, basert på dato for første innlegg i en tråd, lagt ut/delt på Facebooksiden *Respekt Sætre*.

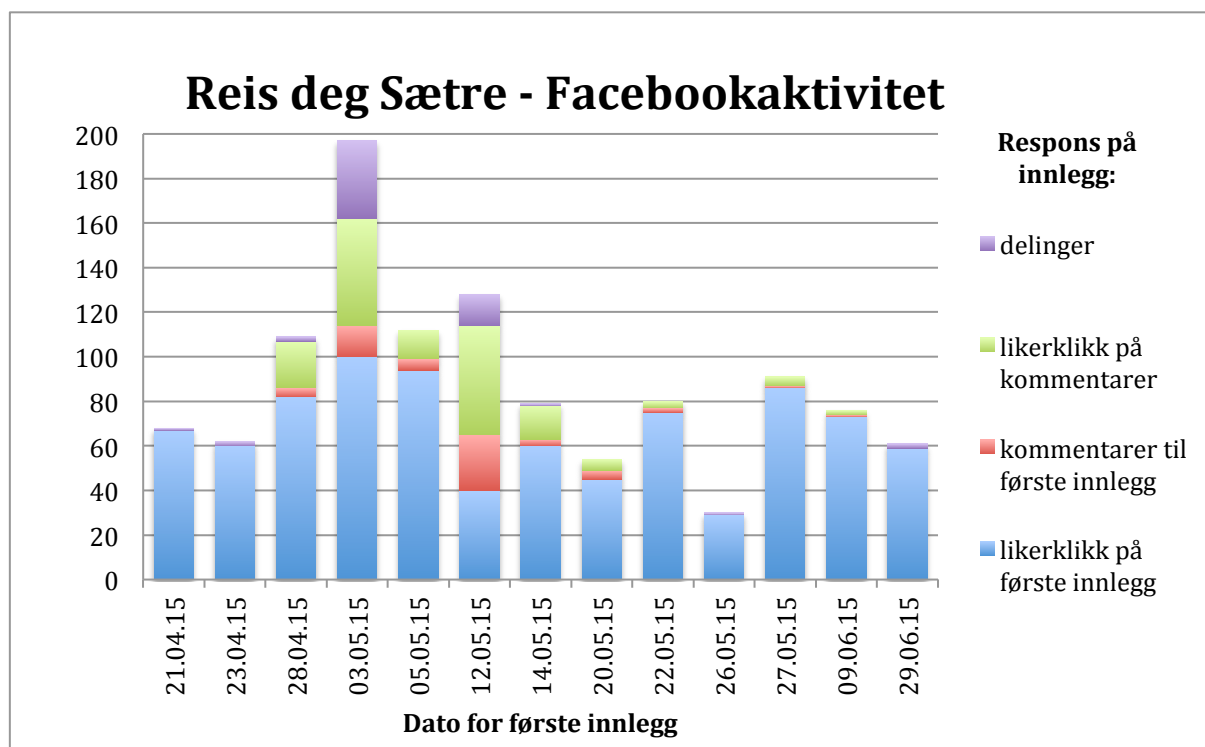
Respekt Sætre la ut 12 innlegg, som resulterte i 513 reaksjoner i form av totalt 351 likertrykk, med påfølgende 46 kommentarer, som fikk 96 sekundærlikertrykk, og totalt 20 delinger. På siden til *Respekt Sætre* var det 38 individuelle personer som deltok med innlegg i debatten. *Respekt Sætre* delte 15.5.15 en artikkel fra avisen *Dag og tid* med tittel "*Slaget som sjøsiden*". Artikkelen ble delt i to innlegg. Sammenlagt gav dette innlegget størst reaksjon på siden, med 111 reaksjoner. De to neste innleggene som fikk mye respons var: "*Planutvalgets behandling i morgen*" med 67 reaksjoner og en delt artikkel fra avisen *Drammens tidende (DT)*;

"Sætre ført bak lyset" 30.6.15. Det var også høy respons, med 56 reaksjoner på en kommentar på at innbyggerinitiativet ble avvist.

I debatten på Facebooksiden *Respekt Sætre* var det mye prat om at man trenger "mer tid". Det ble lagt vekt på at båttopplaget burde vært flyttet før man regulerer sentrum. Folk fra nabokommunen reagerte på at de ikke fikk innflytelse eller kunne skrive under på innbyggerinitiativet, mens andre debatterte hva laveste aldersgrense for å få lov til å skrive under burde være. Tettstedet "Vollen" i Asker ble løftet frem som et trehusaktig og idyllisk forbilde. Flere ønsket mer enn ett forslag til reguleringsplan, mens andre hevder at det som ble lagt frem er eksempel på "vandalisme", profittjag og dårlig smak. Noen følte seg lurt av avtaler og forskuttering av utfallet i planprosessen. Det ble hevdet at prosessen ble gjennomført med hersketeknikker og i en nedlatende tone, og at fremsatte høyder, arealer til strandsoner, parkeringsplasser osv. ikke stemmer med virkeligheten. Facebooksiden preges også av mobilisering for å få folk/innbyggere til å engasjere seg og sende inn høringsinnspill. Informanten fra ressursgruppen for *Respekt Sætre* forteller at:

Vi tenkte på vår Facebookside som en informasjonskanal. Vi ønsket å sette befolkningen i sving, ved å opplyse om hva som skjedde. Vi ønsket ikke å benytte det som noe debattforum, det blir ofte ufint og personangrep av det på sosiale medier (intervju 24.9.16).

Presentasjon av statistikken fra Facebooksiden *Reis deg Sætre*:

Tabellen viser aktivitet på Facebook med vekslende tidsintervall, basert på dato første innlegg i en tråd er lagt ut/delt på Facebooksiden *Reis deg Sætre*.

Facebooksiden *Reis deg Sætre* hadde en annen profil enn *Respekt Sætre*. De støttet opp om politikerne og hevdet at "majoriteten er fornøyd". De oppfordret til at man ikke skulle høre på "hylekoret", men heller klinke til og satse stort. Også på denne Facebooksiden ble det oppfordret til at innbyggerne skulle sette seg inn i planene og engasjere seg.

På Facebooksiden *Reis deg Sætre* ble det lagt ut 16 innlegg, som resulterte i 1.147 likertrykk, kommentarer og delinger, fordelt på 870 primærlikertrykk på selve innleggende, 59 kommentarer, 160 sekundærlikertrykk på kommentarene og 58 delinger. Gruppen ble brukt til å dele andre mediers omtale av Sætre: seks saker var link til ulike oppslag i RHA og NRK (28.4.15, 3.5.15, 12.5.15, 14.5.15, 20.5.15, 9.6.15), et til ordførers blogg "*Det er tøft å være politiker i Hurum*"(27.5.15), ett til Conceptors brosjyre for prosjektet (22.5.15) og to var omtaler av Hurum trebåtfestival som ble etablert i Sætre i 2015 (23.4.15, 27.5.15). Totalt fem primærinnlegg gikk direkte på planprosessen: 21.4.15: "*Sentrumsplanen legges ut på høring*", 3.5.15: "*Til kommunestyret – ikke utsett behandlingen*", 5.5.15: "*Forslag om utsetting nedstemt*", 26.5.15: "*Gjør deg kjent med utbyggingsavtalen*", 26.5.15 om "*Høringsfrist 7.6.15*", og 29.6.16: "*Viktig avgjørelse i morgen, Si JA!*".

Innlegget som fikk desidert mest reaksjon kom 3.5.15, to dager før behandling av innbyggerinitiativet. Da fikk siden 197 reaksjoner på oppfordring til kommunestyret om ikke å utsette behandling, mens de da innbyggerinitiativet ble avvist fikk 128 reaksjoner på et innlegg om at "*forslag om utsetting ble avvist*".

Det innlegget som fikk nest mest reaksjon var deling av en artikkel der RHA hadde benyttet et illustrasjonsbilde fra et utviklingsprosjekt i Bergen knyttet til et leserinnlegg fra ressursgruppen for *Respekt Sætre*. Bildet viste et større prosjekt enn planlagt i Sætre. Debatten gikk på at *Respekt Sætre* drev skremselspropaganda og bevist feilinformasjon i sitt informasjonsarbeid. Redaktøren for RHA var en av de som beklaget og tok ansvar for feilen. Totalt var 89 individuelle personer aktive i debatten på Facebooksiden *Reis deg Sætre*. Initiativtakeren forteller:

Motivasjonen bak Facebooksiden og mine leserinnlegg i RHA, var at jeg var sikker på at motstanderne av utbyggingsplanene i Sætre, representerte en gruppe i mindretall. Kjernen i gruppa er alltid negative til alt hva gjelder utbygging. De er flinke til å bruke mye tid på negativ publisitet i lokal og sosial media. De har gjort det i mange år. Jeg var lei av dette og ville komme med en motvekt, som jeg var sikker på hadde større oppslutning. Jeg synes også at de lokale kreftene som har jobbet for planene, både politikere, kommunalt ansatte

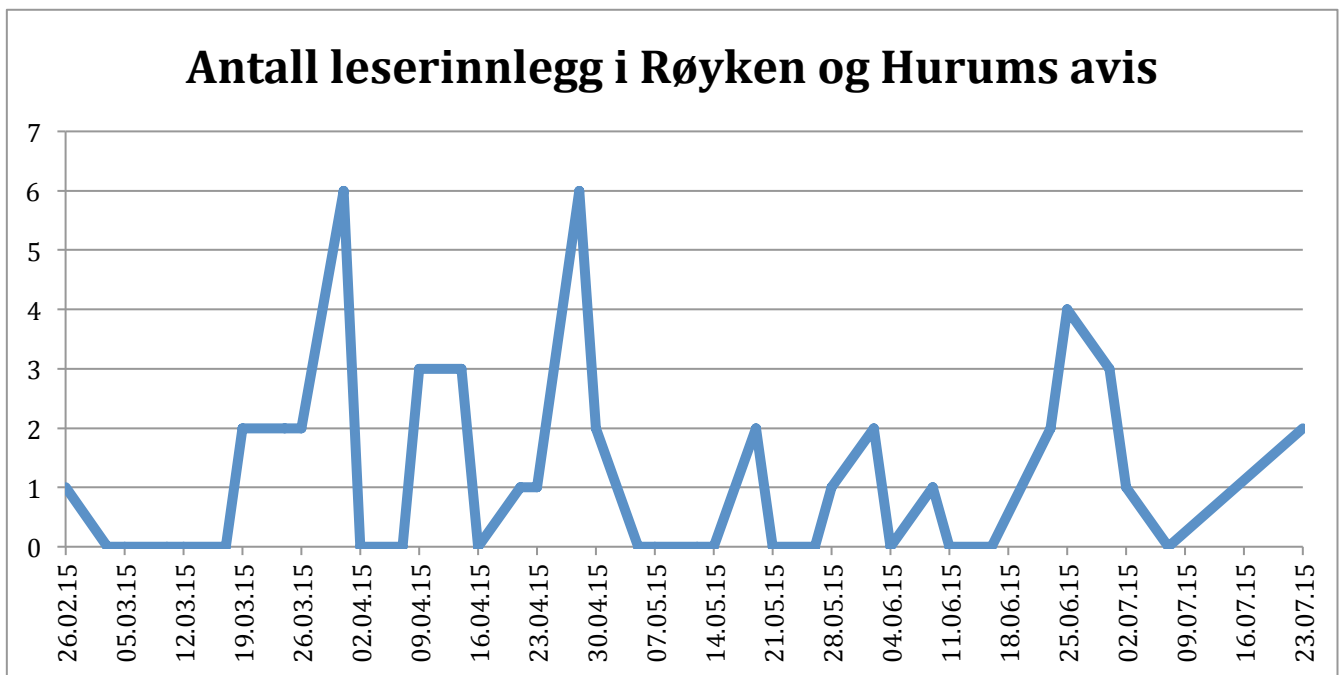
og enkelte private - har fått særdeles ufortjente og feilaktige frontalangrep i mediene. Disse ville jeg vise at hadde og har en mye mer positiv plass i Sætre beboernes hoder og hjerter. Med andre ord synes jeg kritikerne av planene var urettferdige i sin fremtoning, og jeg var sikker på at de hadde mindretallet i ryggen. Jeg ville starte en liten offensiv for flertallet. (Epostintervju 16.10.16).

Hvis jeg sammenligner aktiviteten mellom gruppene finner jeg at 38 individuelle personer var aktive med kommentarer på *Respekt Sætres* Facebookside, mens 89 individuelle personer var aktive på *Reis deg Sætres* Facebookside. Totalt var det ni personer som var aktive på begge sidene. Selv om ser bort ifra disse ni, kan det se ut som at Facebooksiden *Reis deg Sætre* klarte å mobilisere flest tilhengere.

Da jeg begynte å skrive oppgaven antok jeg at jeg ville finne noe som speilet ulike oppfatninger om Sætres identitet i debatten på Facebook. Det fant jeg lite av. Det var derimot ulike oppfattelser om debatten, småkrangling og åpenbare misforståelser.

6.5.2. Presentasjon av funn fra egne undersøkelser: Debatt i lokalavisen

Fra 26.2.15, til en måned etter vedtaket 23.7.15, var det 40 personer som hadde leserinnlegg i RHA om reguleringsprosessen i Sætre sentrum. De fordelte seg slik:

Røyken og Hurums avis kommer ut to ganger i uken, tirsdager og torsdager. Her er vist antall leserinnlegg pr. utgave i perioden 26.2.15 – 23.7.15.

Vi ser at aktiviteten er høyest rundt viktige milepæler i planprosessen, med toppmålinger rundt datoer for møteaktivitet i prosessen; ved Respekt Sætres og Nærmiljøforumets allmøter, ved førstegangsbehandling, behandling av innbyggerinitiativ og ved annengangsbehandling. Leserinnleggene uttrykte engasjement rundt plassering av båttopplag, uenighet om høyde og volum i planlagte bygg, og stilte spørsmål om hva som er langsiktig plan for Sætre. Flere ganger er det uttrykt ønske om sørlandsidyll, blant annet med argument om at Holmsbu er et turiststed folk ønsker seg til. Det ble stilt spørsmål ved om Sætre blir et attraktivt sted å legge til med båt, og om turistene kommer til å finne det attraktivt dersom planlagt bebyggelse gjennomføres. Overskrifter som *"Rasering av Sætre"* (RHA 21.4.15), *"Sætres brokete sjel"* (RHA 28.4.15), *"Kjære politikere, tenk dere om"* (RHA 30.4.15), og *"Skjærgårdsidyll i Sætre – eller ikke"* (RHA 30.6.15) gikk igjen.

Også dikt hadde noen dristet seg til å sende inn:

*"Det er fint at det planlegges bygging på land,
men vi vil ikke ha to digre kolosser i vann!*

*For evig solformørkelse blir resultatet,
av kolossene alle kommer til å hate!*

Kjære politikere, dette går ikke an!" (utdrag, RHA 19.3.15)

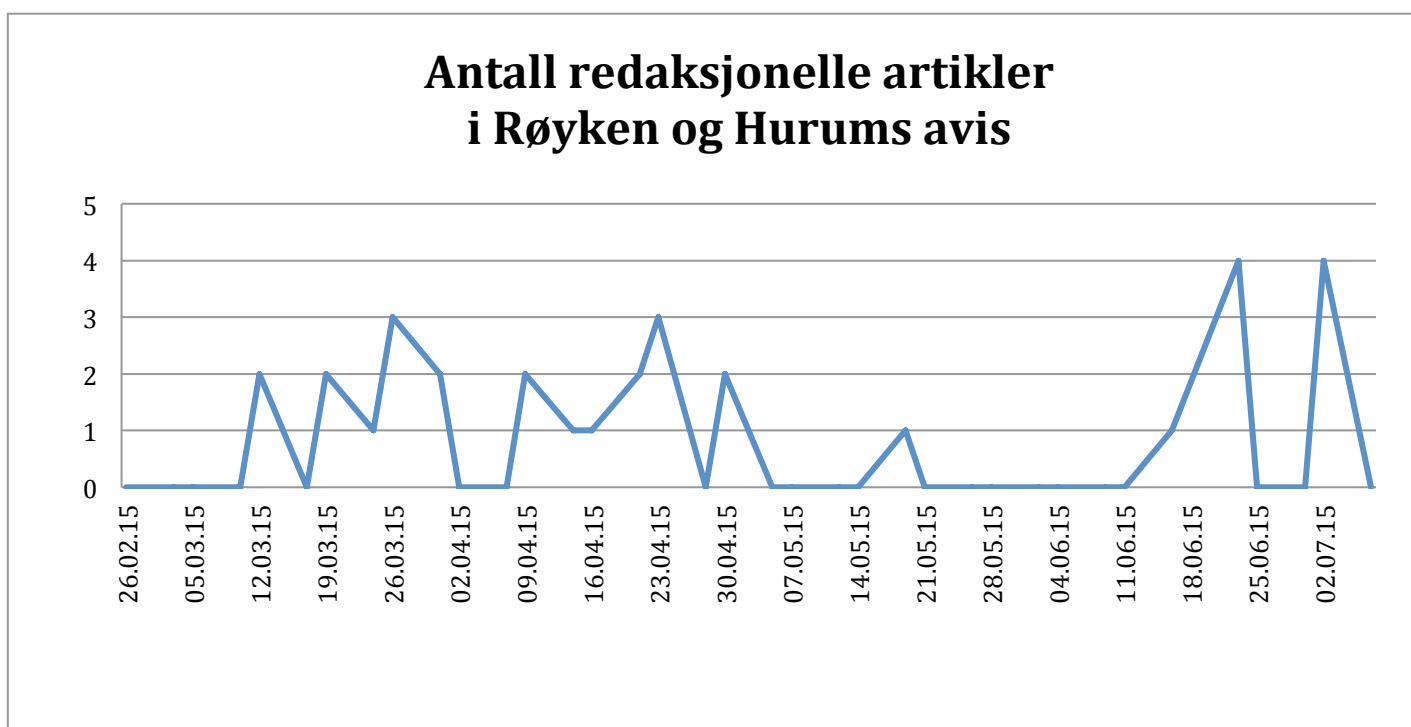
Enkelte stemmer forsvarte planen; *"Nå må vi komme videre"* (RHA 21.4.15), og *"Til lags åt alle kan ingen gjera"* (RHA 28.4.15).

Av de 40 personene som var aktive med leserinnlegg i RHA var det kun ni som sendte inn høringsinnspill. Seks av de ni var aktive på Facebooksiden *Reis deg Sætre*, mens ni var aktive på Facebooksiden *Respekt Sætre*. Tre var aktive i debatten på begge Facebooksiden.

6.5.3. Presentasjon av funn fra egne undersøkelser: Redaksjonelle artikler i lokalavisen

I perioden 26.2.15 – 2.7.15 var det 31 redaksjonelle artikler i RHA. De fordelte seg med flest artikler rett før og etter viktige milepæler i reguleringsplanprosessen. Det er flest artikler før utlegging av første planutkast, frem mot høringsfristen. Så er det lite aktivitet før andre utkast til planforslag er offentlig, frem mot vedtak og etter at endelig vedtak er fattet.

Presentasjon av antall redaksjonelle artikler i RHA:

Røyken og Hurums avis kommer ut to ganger i uken, tirsdager og torsdager. Her er vist antall redaksjonelle artikler pr. utgave i perioden 26.2.15 – 2.7.15.

Journalistene i RHA har vært opptatt av å følge prosessen. Artiklene jeg finner synliggjør fremdriften og uenighetene om planen og prosessen. Overskriftene i hovedsakene bærer preg av dette: "Nå skal detaljene for Sætre legges" (RHA 18.12.14), "Stedsaktivist mener man må starte på nytt med planene - Folket blir taperne" (RHA 24.3.15), "Trenger mer tid til sentrumsplan", (RHA 26.3.16), "Jeg ville vært veldig bekymret" (RHA 26.3.15), "Hurum trenger dette prosjektet" (RHA 31.3.16), "Satser på blågrønt sentrum" (RHA 9.4.15), "Det kan koste dyrt å forhaste seg" (RHA 14.4.16), "Føler seg overkjørt" (RHA 21.4.15), "Vil ha dine meninger" (RHA 23.4.15), "Forkastet plansmieforslag" (RHA 7.5.15), "Fått færre enn ventet" (RHA 16.6.15), og tilslutt like før endelig vedtak: "Reduserer byggehøydene" (RHA 23.6.15).

Artiklene i avisen reflekterer uroen som var rundt prosessen. De viser prosessen, planene som legges frem og innbyggernes reaksjoner.

6.5.4. Presentasjon av funn fra egne undersøkelser: Høringsinnspill

Ved andregangsbehandling av planforslaget var høringsinnspill beskrevet i saken. Totalt 51 innspill ble beskrevet, hvorav fem fra myndigheter, åtte fra interesseorganisasjoner og 38 fra privatpersoner. I tillegg ble to innspill fra planutvalgets møte 21.4.15 vurdert.

Av de 89 som var aktive med innspill på Facebooksiden *Reis deg Sætre*, var det kun fire som sendte inn formelt høringsinnspill til kommunen. Det er interessant å registrere at disse fire var aktive i begge grupper, de var kritiske til planene og representerer dermed ikke formålet med Facebooksiden *Reis deg Sætre* når de deltok i debatten på denne Facebooksiden. Det kan derfor se ut som om aktiviteten på Facebooksiden *Reis deg Sætre* ikke førte til at noen formelle høringsinnspill ble sendt inn.

Ressursgruppen for *Respekt Sætre* besto av ni politisk uavhengige innbyggere. Alle sendte inn private høringsinnspill, i tillegg til et innspill fra gruppen som helhet. Gruppen sto dermed for 21 % av høringsinnspillene som kom inn fra privatpersoner. Utenom disse var det 18,4 % av de øvrige personene som bidro med innlegg på Facebooksiden *Respekt Sætre*, som sendte inn personlig høringsinnspill. Fire av disse var de samme fire som er nevnt under materiale fra Facebooksiden *Reis deg Sætre*. Alle var kritiske til planene. Totalt kan man si at aktivitet knyttet til Facebooksiden *Respekt Sætre* bidro til omtrent 40 % av høringsinnspillene fra private.

Det er et tankekors i forhold til ønsket om aktiv medvirkning at blant de 127 som var aktive med innlegg på de to undersøkte Facebooksidene så var det kun 16 % som sendte inn formelt høringsinnspill. Dette på tross av initiativtakernes informasjonsarbeid og forsøk på aktiv mobilisering.

Høringsinnspillene handlet i hovedsak om motstand mot bygningsvolum, høyder, og privatisering av det offentlige rom. Flere var motstandere av byggene som kraget ut i sjøen. Det ble stilt spørsmål om hvor båttopplaget skal plasseres i fremtiden, da båtforeningen har avtale med kommunen om bruk frem til 2040. Det ble uttrykt bekymring for trafikkøkningen og planer for omfang av parkering (for lite avsatt areal). Videre ble det uttrykt bekymring for effekt av lys/skygge fra de nye byggene.

Allerede ved førstegangsbehandling i planutvalget var det politiske stemmer som kritiserte høyder, bygningsvolum og ba om et sterkere miljøperspektiv i planene. Det var også et politisk ønske om at estetisk veileder skulle bli mer forpliktende ved å erstatte "kan" med "skal" flere steder. Noen av disse innspillene ble tatt inn allerede i utkast til reguleringsbestemmelser og i estetisk veileder ved andregangsbehandling.

Det er vanskelig å tolke med sikkerhet hvorvidt innspill som førte til endringene kom fra innbyggerne, fra politikerne selv eller interessegrupper – og hvilken kanal for innflytelse som

var viktigst. Det kan se ut som det var gjensidig påvirkning og mobilisering. Jeg spurte ordfører om hva som påvirket mest, Facebook eller høringsinnspill:

Man blir nok mer personlig eller følelsesmessig påvirket av Facebookdebatten, men jeg opplever at politikere også leser høringsinnspill og tar de alvorlig (ordfører i intervju 16.9.16.).

Hovedelementene i planen ble vedtatt. Det var et ønske blant majoriteten blant politikerne at planen skulle gjennomføres. Boliger i sentrum, gjerne leiligheter, er et viktig mål i vedtatt kommuneplan. Samtidig var det betydelig motstand mot de to byggene som kraget ut i sjø. Disse var drøftet ved førstegangsbehandling, fikk mye motstand i høringsinnspill og var del av debatten i aviser og på Facebook. Debatten i det offentlige rom, (og kanskje også poetiske dikt?), kan ha bidratt til at det ble vanskelig å beholde disse. Det endte med at de ble tatt ut, men det skjedde først ved endelig vedtak i kommunestyret.

Det var tre høringsinnspill som ikke ble synliggjort i den politiske saken, i tillegg til et som kom inn etter fristen med bønn om at man ikke bygger ned vannkanten. Et av de som kom inn innen fristen var fra Hurum handicaplag. De var positive til mye av planene, men poengterte behovet for å tenke praktisk rundt forhold knyttet til universell utforming, spesielt rundt forhold knyttet til handicapvennlig toalett, parkering, utendørs scene, tilgjengelighet til buss, vintervedlikehold og tilgang på taxi. De to andre innleggene var fra privatpersoner. Den ene ønsket seg ikke "en by", men småhusbebyggelse med aktivitet på bakkeplan, mens den andre pekte på at de to byggene ned mot sjøfronten burde fjernes fra planen og at planen burde inkludert Øra-området for å gi en helhetlig plan for sentrum.

Innspillene dekker tematikk som også andre har spilt inn. Selv om medvirkning fra spesielle grupper, som funksjonshemmede, skal ivaretas spesielt, er det ingen grunn til å tro at disse tre innspillene ville endret resultatet mer enn vedtaket som foreligger.

7. Diskusjon og kritikk

I starten av oppgaven gjenga jeg utgangspunktet for arbeidet, slik den ble meldt inn til NSD høsten 2015:

Jeg ønsker å analysere hva slags stedsidentitet som gjenspeiles i de ulike diskursene i reguleringsplanprosessen for Sætre sentrum. Hva slags stedsidentitet reflekteres, hvordan

ivaretas den prosessen og i det endelige resultatet? Hvem har makt i diskusjonene, hvem legger premissene, hvem definerer handlingsalternativene?

Da jeg begynte arbeidet var sikker på at jeg kom til å finne spor av Sætres stedsidentitet i debatten som var gått på Facebook og i RHA. Jeg antok også at det var sammenheng mellom hvem som var aktiv i den offentlige debatten og de som sendte inn faktiske høringsinnspill. På den bakgrunn formulerte jeg noen foreløpige forskningsspørsmål som jeg ønsket å vurdere i oppgaven min:

- Det lå én tydelig forståelse av Sætres identitet som sted til grunn for reguleringsplanprosessen og i responsen på planforslaget?
- Påvirket formelle innspill reguleringsplanprosessen?
- Fører aktivitet på Facebook og innlegg i lokalaviser til at det sendes inn formelle høringsinnspill?

I denne delen av oppgaven kommenterer, diskuterer og kritiserer jeg resultater og funn fra mitt materiale opp mot forskningsspørsmålene i oppgaven.

7.1. På spor av Sætres identitet i debatten

Da jeg startet arbeidet med oppgaven trodde jeg at jeg ville finne tydelige spor etter det innbyggerne oppfatter som *Sætres identitet* i debatten. Jeg antok at både saksfremlegg, høringsinnspill, debatt på Facebook og i avisen ville reflektere tydelige og ulike oppfattelser av Sætres identitet. Ved gjennomgang av materialet opplever jeg at jeg finner få konkrete spor av dette. Jeg opplever at det var mer "rett-på-sak"-kritikk av det som ble planlagt, enn beskrivelse av hva man har som utgangspunkt eller ønsker seg. Samtidig har jeg inntrykk av at Sætre identitet ligger implisitt til grunn for utsagn, som et bakteppe i det usagte, mer enn som skriftlige nedfelte beskrivelser i materialet.

Mye av debatten i avisinnlegg og artikler i RHA gikk på høyder, volum og hvor tett mot sjøen det skulle bygges. Selv om hovedsaken i de fleste leserinnleggene var knyttet til prosessen og medvirkning, kan man ane at det ligger forhold knyttet til forståelse av Sætres stedsidentitet bak engasjementet. Flere var opptatt av at bygningsmassen må tilpasses eksisterende bygninger og at høyhus vil bryte med den eksisterende stilen. Flere gav uttrykk for at de ønsket seg noe "trehusaktig", gjerne "sørlandsidyll". "Byggene kan bli 1,4 meter lavere" skrev RHA 23.6.15 og viste til planforslaget som forelå før andregangsbehandling. De viste også til

at det var lagt inn krav til flere grønn tak, mens forslaget om å fjerne de to signalbyggene ikke var tatt til følge.

Dette er en viktig identitetsskaper for utviklingen. Om det gjennomføres en tilbaketrekning fra sjøen vil dette få store konsekvenser for prosjektets salgbare areal, og det vil ikke være realiserbart, mener Conceptor (ibid.).

I samme avis var en av initiativtakerne fra *Respekt Sætre* intervjuet med oppfordring om å “- se hva utbygger gjør i Risør”. “Moderne uttrykk er bygget ut med hvite sørlandshus og saltak. Det er også lagt opp til lavere, mindre og flere små bygg”. Videre fremkom det i artikkelen at utbyggingen i Risør ble stoppet og prosjektet omarbeidet etter at boligkjøperne uteble. “Dette frykter vi vil skje her i Sætre også”, hevdet initiativtakeren (ibid.).

Ønsket om bebyggelse “tilpasset stedet”, uroen knyttet til omfang av høyder og bygningsmasse for planlagte boliger, negativ bruk av begrepet “drabantby”, og ønske om offentlige plasser med nærhet til vann gjennom tilgang til sjøen og elva, vitner om en forståelse av Sætres identitet som et lite tettsted ved sjøen. Ved å sammenligne Sætre med Risør, som er et lite tettsted på Sørlandet, bestående av lav trehusbebyggelse, forsterkes opplevelsen av at motstanderne av foreliggende planer ønsket utvikling av en “sørlandsidyll” ved oslofjorden.

Det er flere stemmer som stilte spørsmål ved at forståelse av stedets identitet var noe som manglet i planene. Jeg opplever at det lå under som en gjennomgående tråd i *Respekt Sætres* ønske om mer medvirkning. Det var også dette “Sørlandsrefseren” målbar da han stilte spørsmålet “hva er Sætre(s) skala?”. Det kan se ut som om folk i sin kritikk av prosessen etterlyste en forståelse for innbyggernes *stedsfølelse* i planene, det Agnews definerer som “sense of place” (op.cit).

For å finne ut mer om hva aktørene opplevde som viktige elementer ved Sætres identitet stilte jeg i intervjuene spørsmål om hva ordfører, representanten fra ressursgruppen for *Respekt Sætre* og initiativtaker for Facebooksiden *Reis deg Sætre*, opplever som Sætres identitet. Ordfører fremholdt Sætres identitet som knyttet til sjøen og Sætreelva som viktig:

kystlinja, strendene, Sætreelva, som er en viktig elv med mye historie knyttet til seg: isdammer og treindustri, er viktig å bevare. Videre er det viktig å bevare og legge til rette for gode turområder, både i sentrum med kyststi og i marka utenfor sentrum. Gode grønne lunger. Sætre gård er et eksempel. Hva er bevaring – jeg mener at man kan tilrettelegge for bruk ved å tilrettelegge kysten med god tilgjengelighet for alle (Intervju 16.9.16).

Ordføreren la vekt på stedets særegne historie, kysten og mulighetene for å komme nær på naturen gjennom friluftsliv.

En av initiativtakerne til *Respekt Sætre* beskrev karakteristiske kjennetegn ved Sætre slik:

Først og fremst natur, det å bo i nær tilknytning til natur. Vi er heldige og har både kyst og skog av spesiell og unik karakter. Sætre er et sted der folk har båt. Båtliv og fiske er en viktig del av Sætres historie. Industrien gir også viktig identitet, spesielt for de som er vokst opp her. Lave bygg, med tre som materiale, er den åpenbare identiteten og bygningsstilen (Intervju 24.9.16).

Her er naturen, båt og skog, båt og fiske, *det idylliske Sætre* mest fremtredende, samtidig som *Industristedet Sætre* nevnes.

Initiativtaker til Facebooksiden *Reis deg Sætre* beskrev det slik:

Jeg vil beskrive Sætre som et gjennomsløst lokalsamfunn. Storebror i Hurum. Aktivitet og beboernes daglige syn er ofte vendt mot sjøen, så mye av identiteten ligger der. Inn i en ny tid er det viktig å ta med seg det som fungerte godt før, men være villig til å se på endringer som er tilpasset det lille vi kan spå om fremtiden (Epostintervju 16.10.16).

Også her ble Sætres *nærhet til sjøen* nevnt som en viktig del av Sætres identitet.

Disse svarene samsvarer med min forståelse av det jeg opplever som en implisitt identitetsforståelse av Sætre i debatten.

7.2. På sporet av Sætres identitet i plandokumenter og høringsinnspill

Et gjennomgående tema i mange avisinnlegg, debattinnlegg på Facebook-siden til *Respekt Sætre* og i flere høringsinnspill, var at planene ødelegger *det idylliske Sætre*. Men hva menes egentlig med det? Da jeg begynte å skrive oppgaven regnet jeg med at jeg ville finne spor av den påståtte "idyllen" i debatten, at det ville være mulig å finne spor av Sætres identitet i diskusjonene. Jeg syntes det var interessant å se at både de som argumenterte for prosjektet og de som argumenterte imot, brukte "idyll" som begrep om deres ønske for et fremtidig Sætre. Når jeg leste plandokumenter og høringsinnspill, var derimot en forklaring på hva som mentes med idyll nærmest fraværende. Med noen unntak, var det lite som fortalte oss hvilke grep som måtte gjøre for å bevare eller bygge videre på denne idyllen.

Utvikler Conceptor var ett av unntakene. De fulldistribuerte en informasjonsbrosjyre til innbyggere og andre, der de omtalte prosjektet som "*Skjærgårdsidyllen Sætre havn*" Conceptor Eiendomsutvikling. 2015). I brosjyren løftet de frem sin visjon om "*et Sætre sentrum*

som vil være attraktivt for å trekke nye mennesker og handel/service til Sætre sentrum, samt å gjøre sjøen mer tilgjengelig for alle året rundt" (ibid.). De løftet frem utvikling av Sætre Torg, Sætrealleen, et grønt areal på 46 % innenfor planområdet og et maritimt torg, som viktige elementer. Brosjyren som noen mente viste en luftig og innbydende sjøside, fremsto imidlertid med et uttrykk som andre beskrev som "drabantby" og "massive blokker/klosser i vannkanten". De siste uttrykte bekymring for at denne utviklingen nettopp ikke ville bidra til å trekke besøkende og turister til Sætre. "La Sætre være bygda og Asker drabantby". Det var også en tydelig bekymring for hva som vil skje med det maritime miljøet som båtforeningen er del av. Hvor skal båtforeningen være hvis planene gjennomføres?

Omtrent samtidig gav kommunen ut en brosjyre for hele Hurum, med tittel; "Sørlandsidyllen på trappa til Oslo" (Hurum kommune. 2015). Her fremholdes Hurums kystnære kvaliteter: nærhet til sjøen, en kystlinje på om lag 64 km, badestrender og fjord. Kanskje er det den identiteten folk etterlyser i planene? Ønsket om å være en sørlandsidyll langs oslofjorden?

Sentralt i Sætre ligger Sætre gård. Med historie tilbake til 1700-tallet er den en av Hurums eldste bygninger. Sammen med Losen, utgjorde de et viktig historisk element i Sætre, som lå til grunn for ideer og tanker i tidligere utviklingsplaner. Samtidig er det ikke et tett trehusmiljø i Sætre. Man finner en del verneverdige trehus spredt innimellom og langs kystlinjen, men det er ikke det som preger sentrum slik det fremstår i dag. I Hurum er det Holmsbu og Filtvet som i størst grad har preget av sørlandsidyll slik man forbinder med Risør. Holmsbu er da også, som eneste tettsted i Hurum, listet opp som ett av 180 tettsteder på Riksantikvarens liste over tettsteder med "verneverdig tett trehusmiljø". Kanskje er det drømmen om slik småhusbebyggelse som gjør seg gjeldende i diskusjonen om Sætre?

Ved varsel om oppstart av arbeidet med reguleringsplanen skrev Halvorsen og Riene AS 5.1.15, til berørte parter, at planarbeidet ikke utløser krav om konsekvensutredning (Hurum kommune: Arkiv 2010/50). Dette fordi området allerede var konsekvensutredet på et høyere plannivå. I planbeskrivelsen for områdeplanen fra 2012 ble det henvist til "arealstrategi for Sætre fra 2007", som

Inneholder retningslinjer for stedsutformingen. Planen fra 2012 forutsetter at det utarbeides ny reguleringsplan og gir til dels detaljerte retningslinjer for utformingen. Strategien tilrettelegger for at Sætre kan videreutvikles som et småskaliig tettsted mot oslofjorden (Hurum kommune: Arkiv 2010/47).

Videre ble det henvist til Kommunedelplan for kulturminner fra 2007, som definerer deler av planområdet, med blant annet Sætre gård som et kulturminne med høy verdi. *"Det heter at bebyggelsen i området gir tidsmessig og kulturhistorisk dybde sammen med historisk autensitet i et noe opprevet moderne sentrumsmiljø"* (ibid.).

Planforslaget i 2015 la vekt på den visuelle og funksjonelle koblingen mellom land og vann (ibid.) og foreslo at dette blir viktige strukturer i fremtidig byggefelt. I konsekvensanalysen ble trafikk, forurensning og grunnforhold, landskap og kulturmiljø, naturmiljø, samt barn og unges oppvekstmiljø vurdert. Dette faller inn under stedsidentitet forstått som *lokalisering (location)*. Jeg kan ikke se at det ble synliggjort vurdering av Sætres identitet forstått som *stedsfølelse (sence of place)* eller *sosiale praksiser (locale)*.

Ved juryeringen av idekonkurransen for utvikling av Sætre sentrum i 2000, der Halvorsen og Reine vant i samarbeid med Hindhamar AS, vurderte juryen deres forslag til å være bygget på basis av *"stor forståelse for stedets historie og grundige analyser av fysiske og naturgitte forutsetninger for videre utvikling"* (Hurum kommune:12.08.2000). Alle forslagene var samstemt i at sjø- og elvesiden burde gis prioritet i planarbeidet, som viktige elementer for å understreke stedets identitet. De tilrettela for "pakkhus", som karakter for ny bebyggelse, noe som ble sett på som maritim eller sjøsiderelatert arkitektur. Juryen var enig i at dette kunne vurderes av betydning for stedstilpasningen eller "byggeskikken" (ibid.).

Halvorsen og Reine baserte sitt arkitektforslag i år 2000 blant annet på en analyse/gjennomgang av det historiske Sætre. De trakk frem industrihistorien som blomstret fra 1500-tallet, med elven som utgangspunkt for vannkraft til bruk for oppgangssaga. De nevnte isdriften på 1800-tallet som en viktig del av Sætres historie. Isdammene er synlige i Sætre den dag i dag. Videre nevnte de sprengstoffabrikken, som er fremdeles en hjørnestensbedrift i kommunen. Sjøen var lenge Sætrebefolkningens naturlige forbindelseskanal med omverdenen. Etter at fabrikken på Engene startet opp fikk Sætre dampskipsforbindelse med Oslo. Halvorsen og Reine avsluttet sin historiske analyse slik:

Sætre sentrum har få gjenværende bygninger av historisk verdi. Bygningene begrenser seg til Sætregården, hovedhuset ved Malersvennenes ferieanlegg og Ekergården (Losen). Dette er beskjedent som miljøskaper og historisk vitnesbyrd. Imidlertid representerer bygningene og området omkring selve hjertet i sentrum og for mange stedets identitet. (Halvorsen og Reine/Hindhamar. 2000).

Halvorsen og Reine sin analyse av Sætre fra 2000 inkluderer, i tillegg til analyse av stedets fysiske forutsetninger (lokalisering/location), både en analyse av sosiale praksiser (locale), og også beskrivelser av Sætres opplevde identitet (sence of place): der de fremhever Malersvennes feriehem, Særegården og Losen som "hjerte i sentrum" og "for mange stedets identitet".

Halvorsen og Reine var også arkitekt for prosessen i 2015. Flere av ideene fra planen i 2000 ble videreført og ivaretatt: siktlinjene er de samme, det er tilrettelagt for offentlighet rundt Sætre gård, hagen og malersvennes feriehem. Losen er av naturlige årsaker ikke med da denne brant i 2013. Torget er plassert på samme sted. Båtopplaget var forutsatt flyttet allerede i 2000-forslaget. Dette er ikke ivaretatt innenfor vedtatt plan, men forutsettes løst utenfor planområdet. En stor forskjell fra år 2000 er høydene. Fra å planlegge for utvikling av et småskaliq tettsted har man nå lagt til rette for en liten landsby ved fjorden.

Det er grunn til å tro at Halvorsen og Reine, som har fulgt Sætre-prosessen i over 15 år, har hatt med seg tidligere utredninger om Sætres identitet inn i denne siste planprosessen. Det er ikke sikkert dette har vært tydelig for offentligheten, men når man ser prosessen i historisk lys, er det likevel grunn til å tro at Sætres historiske identitet er forsøkt ivaretatt. Samtidig fremkommer Sætre, i Halvorsen og Reines beskrivelser, mer som et "industristed" enn som den "idyllen" mange, både for og mot deler av prosjektet, har ønsket at Sætre skal fremstå som i fremtiden. Det kan være vi her aner noe av de bakenforliggende årsakene til motstanden, at man har hatt et ulikt utgangspunkt for forståelse av Sætres stedsidentitet, Sætres "sence of place". Der forslagsstiller kan ha hatt en opplevelse av et industristed, en liten by, har innbyggerne en stedsfølelse for en småskaliq sørlandsidyll.

7.3. Klassifisering av Sætre – skjærgårdsidyll?

Jeg stilte to spørsmål i starten av oppgaven som handler om Sætres stedsidentitet. Til NSD skrev jeg:

- *hva slags stedsidentitet reflekteres, hvordan ivaretas den prosessen og i det endelige resultatet?*

mens jeg som forskningsspørsmål formulerte:

- Det lå én tydelig forståelse av Sætres identitet som sted til grunn for reguleringsplanprosessen og i responsen på planforslaget?

Min historiske gjennomgang av ulike reguleringsplanprosesser for Sætre viser stor sannsynlighet for at det lå en vurdering av Sætres identitet, Sætres "sense of place", til grunn for arbeidet. Utredningen lå riktignok langt tilbake i tid, i hovedsak fra arkitektkonkurransen i 2000, men var utført av det samme arkitektbyrået som deltok i prosessen i 2015. Det kan synes som om konklusjoner fra den gangen er tatt med videre. Blant annet skal Sætres nærhet til sjøen styrkes som et identitetsskapende grep for tettstedet. Det er ønskelig at utviklingen skal gi "et godt tettstedsmiljø med en tydelig identitet" (Halvorsen og Reine. 3.7.15). Kyststien skal gå langs sjøen og knyttes sammen med en promenade langs elven i "elveparken". Utformingen av byggene skal baseres på maritim arkitektur. I bygg i tilknytning til Sætre gård skal det vurderes tre som materiale.

Begrepet "skjærgårdsidyll" ble brukt både av de som var for og mot prosessen. Men hva er egentlig idyll? Store norske leksikon definerer det som " *Idyll, fredelig og harmonisk tilstand; fredelig, vakkert sted;*" (www.snl.no, 27.4.16). Skjærgårdsidyll brukes ofte om små tettsteder på Sørlandet, preget av hvite trehus fra 1700-/1800-tallet, nærhet til sjøen, svaberg, bading og ferieliv. Sentrumsområdet i Sætre består ikke av mange hvite, idylliske, verneverdige trebygninger, men bærer preg av spredt, nyere sentrumsbebyggelse fra siste halvdel av 1900-tallet. Unntaket er Malerhjemmet, Sætre gård og Badehuset. Tvers over bukta ligger dynamittfabrikken fra begynnelsen av 1900-tallet, som var selve hjørnesteinen bak etablering av det nyere tettstedet. Sånn sett skulle en tro at det er industri og ikke skjærgårdsidyll som definerer tettstedet. Først når jeg tok med en tur ut på fjorden og så Sætres kystlinje slik båtfolket gjør det, forstår jeg ønsket om å bygge videre på en skjærgårdsidyll slik man finner på Sørlandet. Derifra ser det ut som at Sætre preges av småskala, hvitmalte, trehus – en identitet som kunne vært videreutviklet.

Sætre sentrum til venstre i bildet. Foto: Torstein Ihle

Med de grep som tas i planen bevares og styrkes nærheten til sjøen. Ved at malerhjemmet og eiendommen rundt er sikret som offentlig friområde i 2015, vil store deler av sentrum kunne brukes av allmennheten. Her er det allerede etablert offentlig strand: bystranda, der det er yrende badeliv for barn og voksne om sommeren. Dette har bidratt til at folk trekker til sentrum og er blitt en fin møteplass. Det er et mål å tilrettelegge for andre og ulike aktiviteter som sandvolleyballbane, lekeplass, m.v. i tilknytning til stranda. Dette vil bidra ytterligere til å etablere et yrende sentrumsliv. I samme området er det etablert gjestehavn for båter, slik at flere kan komme til Sætre sjøveien. "Skjærgårdsidyllen Sætre" er en klassifisering som er gyldig når man ser Sætre fra sjøen, og med tanke på de aktivitetene som er i ferd med å etableres (strand, flere brygger, mv). Om den planlagte bygningsmassen vil bygge opp under forståelsen av "skjærgårdsidyll" eller bli gi et mer sentrumsaktig bypreg, avhenger av det arkitektoniske uttrykket disse får. Planen legger til rette for et variert, maritimt preg, så det blir spennende å se når byggene står klare.

I juni 2016 ble de første boligene i bygningen inn mot hagen nedenfor Sætre gård lagt ut for salg. I følge Conceptor ble alle leilighetene solgt på fem dager (samtale 14.10.16).

Hos eiendomsmegler Foss og co er det utstilt en modell av hvordan det skal bli.

Foto: Hilde Nygaard Ihle (begge)

Bilde til høyre viser sentrum fra midt i Sætrebakken, mens bildet til høyre viser sentrum slik båtfolket vil oppleve havna fra sjøsiden opp mot Sætre gård.

7.4. Planprosessen sett i lys av krav om medvirkning

Både på Facebooksiden *Respekt Sætre* og i flere av høringsinnspillene fremkom det kritikk av den medvirkningen som kommunen hadde lagt opp til. Det var konkrete påstander i høringsinnspillene om at prosessen ikke oppfylte plan- og bygningslovens krav til

medvirkning og innsyn. Det ble hevdet at en bred opinion ble neglisjert og at det kunne se ut som om prosessen tjente andre interesser enn Sætre og omegn.

Hurum kommune argumenterte med at plan- og bygningslovens (PBL) §§12-8 og 12-10 er oppfylt ved at det ble tilrettelagt for medvirkning gjennom varsling, høring og offentlig ettersyn. Lokale lag og foreninger, naboer og gjenboere ble direkte varslet. Det ble gjennomført to åpne politiske møter med informasjon om det planlagte prosjektet, i tillegg deltok ordfører på Sætre nærmiljøforums årlige allmøte. Innspillene, både til planprogram og planutkast, er vurdert og kommentert i saksfremlegg til endelig politisk behandling.

I intervju fortalte en av initiativtakerne til *Respekt Sætre*:

jeg opplevde ikke at det var noe involvering i det hele tatt, kanskje noen informasjonsmøter, men ingen invitasjon til å si noe om de viktige spørsmålene: Hvordan vil vi ha det om 10 år, 30 år? Hva trenger vi i Sætre for å få det slik? Hvordan lage stedet best mulig for alle som er her? Plutselig kom et planforslag som skulle ligge ute på høring i 6 uker. Planforslaget fikk alarmbjellene til å gå. Dermed kastet vi oss rundt og etablerte en arbeidsgruppe. Vi var flere som kjente hverandre fra før, noen som hadde erfaring fra tidligere planprosesser, og noen som var relativt nye i Sætre. (Intervju 24.9.16)

Ressursgruppen *Respekt Sætre* hevdet i brev 5.6.15 at plan- og bygningslovens §§ 5-1 og 5-2, som pålegger "enhver som fremmer planforslag skal legge til rette for medvirkning i alle faser av planprosessen" ikke ble oppfylt. De påpekte at reguleringsplanforslaget var betydelig endret siden 2011, slik at prosessen fra den gang ikke kunne legges til grunn som medvirkning i 2015. De hevdet videre at informasjon i planutvalgsmøtene ikke er relevant som medvirkning, da ingen av tilhørerne har talerett. De klaget også på at møtet i nærmiljøforumet 26.3.15 var samme dag som Conceptor ferdigstilte sitt forslag til detaljreguleringen, slik at heller ikke det gav mulighet for medvirkning.

Prosesen ble klaget inn til fylkesmannen. Fylkesmannen vurderte medvirkningsprosessen både ihht. plan- og bygningslovens §§ 12-8 og 12-10 som gir krav til varsel om oppstart og offentlig ettersyn, men også ihht. § 5.1, som sier at "Enhver som fremmer planforslag, skal legge til rette for medvirkning" (Fylkesmannen i Buskerud: 20.11.15). Fylkesmannen konkluderte med at "kravet til medvirkning etter plan- og bygningslovens § 5-1 er oppfylt", men understreket at "å bli involvert og medvirke i prosessen ikke uten videre innebærer at partene får gjennomslag for sitt syn" (ibid.). Fylkesmannen konkluderte at prosessen var lovlig, på tross av den massive

kritikken prosessen fikk underveis. Samtidig kan det stilles spørsmål om hva som motiverte kritikken og om den til en viss grad var berettiget. Det vil jeg se på i de to neste kapitlene.

7.5. Planprosessen i historisk lys – uformell avtale om aktiv medvirkning?

I Hurum har man siden begynnelsen av 1990-tallet vært del av den kommunikative vendingen. Som vist tidligere i oppgaven ble det etablert fellesutvalg (nå nærmiljøforum) tidlig på nittitallet. Nærmiljøforaene har hatt flere formelle roller i forhold til kommunen. De har vært selvfølgelige høringsorgan på vegne av lokalsamfunnene i alle plansaker. De årlige allmøtene har vært viktige møtesteder mellom innbyggere, politikere og administrasjon. Her er informasjon gitt og frustrasjoner drøftet. Hurum har i samarbeid med nærmiljøforaene hatt tradisjon for å gjennomføre allmøter når viktige utviklingsskritt skulle tas. Reguleringsplaner, kommuneplaner og kommunedelplaner har vært gjenstand for oppmerksomhet. Det har vært benyttet kommunikative metoder som Fremtidsverksted (Stiftelsen idebanken:2004), Etisk prosess (Hurum kommune:2004) og andre former for kommunikativ planlegging, bl.a. ved hjelp av ulike variasjoner av "gul-lapp"-metodikk. Det kan argumenteres for at det er en "uformell avtale" mellom aktørene (innbyggerne, politikerne og administrasjonen) i Hurum kommune, om at viktige saker skal drøftes ut over plan- og bygningslovens minimumskrav. Utvikling av Sætre sentrum har vært debattert i over 30 år. Etter at forrige reguleringsforslag med et 12 etasjer høyt signalbygg nede ved sjøen ble nedstemt i 2005 (Hurum kommune: Arkiv 2001/01361), ble det nedlagt et betydelig arbeid for å finne omforente løsninger for Sætre. Ved bruk av verksted på folkemøter ble "Arealstrategi for Sætre" utviklet, i et tett samarbeid mellom innbygger, nærmiljøforum, politikere og administrasjon. Arealstrategien var et omforent dokument og prosessen kan vurderes til å ha ligget på trinn 4 i medvirkningsstigen (Falleth og Hanssen. 2015:189). Arealstrategien lå til grunn for arbeidet med områderegulering for Sætre sentrum, uten av høyder på bebyggelsen ble definert. Spesielt høyder har vært diskusjonstema i flere tidligere prosesser. Detaljreguleringen for Sætre sentrum ble gjennomført relativt raskt, uten samme tilrettelegging for medvirkning som lokalsamfunnet kjenner fra tidligere prosesser. Et brudd med den kommunikative tradisjonen kan ha bidratt til at debatten gikk så høyt.

7.6. Hva betyr "medvirkning" og "aktiv medvirkning"?

Jeg stilte tidligere i oppgaven spørsmål om "hva det betyr å bli hørt". Dette er en problemstilling relatert til medvirkning. Plan- og bygningsloven tilrettelegger for at lokalsamfunnet skal høres/medvirke i planprosesser og i forarbeidene til plan- og bygningsloven av 2008, står det:

Planmyndigheten skal gjennom hele planarbeidet sørge for åpen, bred og tilgjengelig medvirkning i lokalsamfunnet og dialog med organiserte og uorganiserte interesser. Planmyndigheten skal tilstrebe størst mulig offentlighet og reell medvirkning i planprosessene. Bestemmelsen innebærer en plikt for planmyndighetene til å iverksette aktive tiltak for å få til den ønskede medvirkning. De formelle skritt som beskrives i reglene om behandlingen av de enkelte plantypene er å anse som minstekrav til saksbehandling og medvirkning. (Regjeringen: Ot. prp. Nr. 32. 2007-2008).

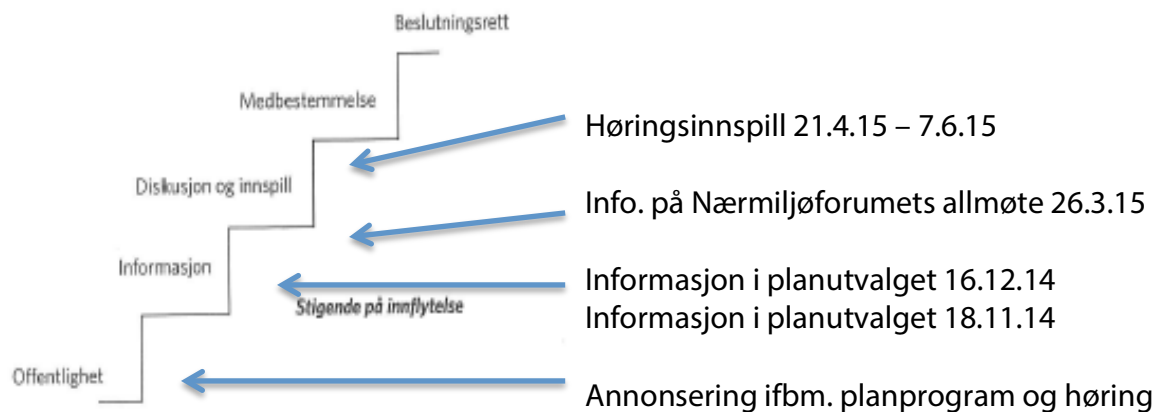
Samtidig betyr ikke det "å bli hørt" at man får lov til å diktere resultatet. Høringen gir rom for å fremme synspunkter, belyse forhold man anser som betydningsfulle og si hva man mener. Det er opp til de folkevalgte politikerne å ha privilegiet, men også å måtte ta belastningen, ved å velge mellom ulike forslag og løsninger.

Det vektlegges i Ot. Prp. nr 31. 2007-2008 (ibid.), at man allerede tidlig i prosessen skal bestemme hvordan det skal tilrettelegges for *aktiv medvirkning*, da spesielt for grupper som krever spesiell tilrettelegging for å kunne delta (barn og unge, uorganiserte, funksjonshemmede m.fl.). Planmyndigheten gis spesielt ansvar for å ivareta dette dersom planene fremmes av private eller annet offentlig organ. (ibid.)

Begrepet medvirkning er i forarbeidene til plan- og bygningsloven av 2008 blitt definert som at enkeltpersoner og grupper gis anledning til å delta aktivt i planprosessen (NOU 2001:7), noe som innebærer at de på forskjellige måter trekkes med utover valgdeltakelse i det representative demokratiet (Holsen, 2000:3), (Fallet og Hansen.2015:118)

Hva menes så med "aktiv medvirkning" og var dette del av reguleringsprosessen i Sætre? For å analysere det bruker jeg Fallet og Hansens medvirkningsstige (Falleth og Hanssen. 2015:189), basert på Arnsteins "medvirkningstrapp" (Arnstein.1969:217). Medvirkningsstigen viser hvor stor grad av reell medvirkning/innflytelse ulike medvirkningstiltak tilrettelegger for. I figuren under har jeg plassert de ulike tiltakene som skjedde i Sætreprosessen inn i stigen:

Former for medvirkning i reguleringsplanprosessen i Sætre:

Figur 10.1: Medvirkningsstige (basert på Arnstein, 1969; Sager, 1991; Wahni, 2007).

Fallet og Hanssens medvirkningsstige, bearbeidet av Hilde Nygaard Ihle

Både annonsering av oppstart av arbeid med planprogram og varsel om høring, ligger på det nederste trinnet. Det er del av pålagt *offentlighet*. Informasjonen som ble gitt til planutvalget 18.11.14 og 16.12.14, kan plasseres på trinn 2. Dette må regnes som *informasjon*, selv om det bare var de politiske representantene som kunne stille spørsmål og kommentere planforslaget. I politiske møter har ikke *tilhørere* talerett, de fikk dermed ikke mulighet for aktiv deltakelse ved å kunne stille spørsmål eller be om oppklaringer i møtene. I Nærmiljøforumets allmøte i Sætre 26.3.16 informerte ordfører om planene og svarte på spørsmål. Dette tiltaket ligger tett opp mot trinnet for *diskusjon og innspill*, det kan likevel stilles spørsmål ved om det når helt opp, da første utkast til plan ikke var kjent. En forutsetning for at et tiltak skal regnes på dette nivået er at man får mulighet til å gi "innspill og tilbakemelding" (Falleth og Hanssen. 2015:190). Jeg tolker det slik at innspill og tilbakemeldinger må registreres og tas med inn i behandling av saken. Dette har ikke vært vanlig praksis når det er informert om ulike prosesser i allmøtene i Hurum. Det har vært presisert i møtene at folk må sende inn høringsinnspill. De gangene involverende prosesser (gule lapper mv.) er benyttet har dette som regel skjedd i egne temamøter. Jeg vil derfor hevde at allmøtet ligger litt høyere enn ren "informasjon", men at det ikke når helt opp på trappetrinnet for *diskusjon og innspill*. Selve høringsprosessen derimot gav mulighet for *innspill* og ligger på det tredje trinnet.

Respekt Sætre etterlyste fra starten av prosessen mulighet for aktiv medbestemmelse, bla. gjennom bruk av plansmie, der de ønsket å samle alle aktører og i løpet av en ukes aktivt arbeid finne frem til en omforent løsning for regulering. Ved å tilrettelegge for involverende metodikk kunne prosessen kommet opp på det fjerde trinnet: *medbestemmelse*. Ønsket om dette ble avvist i kommunestyret 5.5.15 (Hurum kommune. Arkiv PS 32/15).

Sett i lys av forarbeidene til plan- og bygningsloven, og tidligere prosesser i Hurum, kan det være forståelig at innbyggere har en forventning om mer aktiv medvirkning enn det ble tilrettelagt for i denne prosessen. Samtidig kan det stilles spørsmål ved om plan- og bygningslovens minimumskrav bidrar til å oppfylle intensjonen med loven. I en travel hverdag der kostnadseffektivitet blir stadig viktigere, kan det bli vanskeligere å prioritere den ekstra tiden det tar å gå veien om involverende metodikk for å få mer kunnskap på bordet i planprosesser. Da kan det være fristende, både for private og kommune, å velge den tilsynelatende minst arbeidsomme – men fremdeles lovlige – veien frem til en vedtatt plan.

7.7. Påvirket formelle innspill reguleringsplanprosessen?

Da jeg sendte inn forskningsoppgaven min til NSD var jeg opptatt av at å se på maktforholdene i prosessen og formulerte slikt spørsmål:

- *Hvem har makt i diskusjonene, hvem legger premissene, hvem definerer handlingsalternativene?*

I selve oppgaven ble dette fulgt opp av denne påstanden:

- Påvirket formelle innspill reguleringsplanprosessen?

Jeg viser i oppgaven at i reguleringsplanprosessen for Sætre var det Sætre utviklingselskap AS, sammen med politisk ledelse og administrativt nivå som la premissene for prosessen. Planlagt prosess definerte i stor grad muligheten for involvering og medvirkning underveis, noe som ble avgjørende for hva slag handlingsalternativer som fantes. Selv om det var et massivt press for å åpne for en bredere medvirkningsprosess, var det ikke politisk vilje til å endre tidsperspektivet i planprosessen, noe som ville vært nødvendig for å tilrettelegge for en aktiv medvirkningsprosess. Det kan være at også politikerne følte seg bundet til prosessen slik den var igangsatt, med de stramme tidsfristene som lå i avtalen med Conceptor. I følge avtalen mellom utviklingselskapet og Conceptor skulle planprosessen fullføres innen 1.7.15, noe man rakk så vidt, med vedtak 30.6.15.

Av de 38 innspillene som ble registret fra privatpersoner tolker jeg 35 til å være i hovedvekt negative til planene, riktignok med ulike begrunnelser, selv om høyder og volum ser ut til å gå igjen. Det ser ut som at administrasjonen har fått med seg motstanden, slik at det foreslås noe lavere bygg for de fleste områdene, estetisk veileder er også gjort bindende, det er avsatt mer areal til lekeplass og gateløpene er gjort bredere. I endelig vedtak tok politikerne ut de to mest omdiskuterte byggene. Det kan derfor virke som at både administrasjon og politikere har merket seg innspillene og latt seg påvirke. Samtidig ble hoveddelen av planen vedtatt, på tross av innbyggerinitiativet som gav over 600 signaturer for å få en prosess som skulle bruke mer tid på involvering.

Det kan synes som en delseier for *Respekt Sætre*, at de to byggene som kraget ut i sjøen ble tatt ut. Informanten fra *Respekt Sætre* mente at ressursgruppen var delt i oppfattelsen av dette.

Noen tok det som en delseier, mens jeg ikke er enig Hvis jeg snur på det og stiller spørsmålet "Hvordan hadde det gått hvis Respekt Sætre ikke hadde eksistert"? Jeg tror nok svaret på det er at planen ville glidd lettere igjennom, samtidig føler jeg ikke at vi vant noen kamp. Det er mer grunnleggende ting ved prosessen som ikke var bra. Jeg opplever mer at vi tapte, at stedet Sætre tapte mot utbyggerespøkelset (intervju 24.9.16).

Samtidig kan vi i leserinnlegg fra ordfører lese en presisering om at de to byggene ble tatt ut etter en tett votering, der valget sto mellom at de to byggene på havna skulle være rene næringsbygg (12 stemmer), eller en kombinasjon av næring/bolig (14 stemmer). Siden ingen av forslagene fikk flertall (minimum 15 stemmer), ble de to byggene tatt ut for at resten av planen skulle kunne realiseres (RHA 23.7.16).

Det er grunn til å tro at Facebooksiden *Reis deg Sætre* gav politikerne den ryggdekning de trengte for å "stå kampen i mål", selv om debatten førte til at de to mest omdiskuterte byggene måtte ut for å få gjennomslag for vedtak om resten av planen.

7.8. Øker aktivitet på Facebook og avisen, antall innsendte høringsinnspill?

Da jeg begynte å skrive oppgaven var jeg sikker på at de som var aktive på Facebooksiden *Respekt Sætre* og *Reis deg Sætre*, samt de som skrev leserinnlegg i lokalavisen, med stor sannsynlighet hadde et engasjement og en forståelse for det politiske systemet som førte til at de sendte inn formelle høringsinnlegg. På den bakgrunnene ble dette forskningsspørsmålet definert:

- Fører aktivitet på Facebook og innlegg i lokalaviser til at det sendes inn formelle høringsinnspill?

Jeg ble veldig overrasket når jeg så hvor få av de som var aktive på Facebook og med avisinnlegg, jeg kunne registrere at faktisk hadde sendt inn høringsinnspill. Her må nevnes at personverninnstillingene på Facebook kan ha hindret meg fra å registrere all aktivitet. Det kan med andre ord være personer som har vært aktiv i gruppen, som har sendt inn høringsinnspill, uten at det fanges opp i mitt studie. Jeg har heller ikke innsyn i hvem de 1.355 som har likerklikket på sidene er og kan ikke måle deres aktivitet i høringsinnspill og avisinnlegg. På tross av dette mener jeg at det er grunn til å tro at resultatet gir et representativt bilde av situasjonen.

Det er en utfordring at mange innspill som kommer frem uformelt i det offentlige rom, ikke blir del av den formelle prosessen. Facebook har et uformelt preg, så uttalelser der har preg av hastighet og rask muntlig debatt, mens leserinnlegg i avisen er jobbet med mtp. å fremme synspunkt og vinne tilhengere. Det forundrer meg at ikke leserinnleggene sendes inn som formelle høringsinnspill slik at synspunktene blir synlig i prosessen. Jeg ser det som en demokratisk utfordring at vi (det offentlige) ikke klarer å formidle at innspill må registreres formelt for å være del av saksvurderingen. Dette viser med tydelighet at lovgivers intensjon om at man skal vurdere flere former for medvirkning, og alternative former for registrering av innspill, er viktig.

I min undersøkelse avdekket jeg at på tross av stor aktivitet på Facebook, så førte det til relativt få bidrag inn i den formelle prosessen. Med den kunnskapen er det også et dilemma at Facebooksider er i ferd med å bli tatt aktivt i bruk ved markedsføring og informasjonsarbeid om aktuelle politiske saker. Senest i forbindelse med kommunereformen våren 2016 har Hurum kommune hatt egen Facebookside, der de informerte om den kommende rådgivende folkeavstemningen. Her ble det lagt ut relaterte informasjonsaker til debatt og oppfordret til å komme og stemme. Det var mye aktivitet i kommentarfeltet og ansatte i kommunikasjonsavdelingen måtte følge nøye med for å hindre at personhets og ufine kommentarer ble liggende. Også her var det en del navn som gikk igjen, mange var selv politikere, mens nok flere (blant annet jeg) var inne og fulgte debatten uten å gi seg til kjenne. Spørsmålet er om sosiale medier er egnet som forum i politiske debatter blant innbyggerne, eller om det blir en måte å gi uttrykk for synspunkter – i det offentlige rom – for deretter å håpe at andre tar det videre.

Det er grunn til å tro at den støtten politikerne fikk gjennom Facebooksiden *Reis deg Sætre* bidro til å gjøre det mulig for dem å stå fast i ønsket om å få denne reguleringsplanprosessen i havn. Det er som oftest de som er imot noe som roper høyest og som sender inn høringsinnspill. Ved å ha – riktignok en uformell – men likevel en aktiv, offentlig støttespiller, kan det ha blitt enklere å stå fast på egen overbevisning og ikke la seg påvirke til å endre prosessen og resultatet.

Jeg spurte ordfører om støtten fra Facebooksiden *Reis deg Sætre* gjorde det enklere å stå i valget de tok. Hun svarte; "Ja, det tror jeg, hvis jeg skal være ærlig tror jeg det", og utbroderte:

Vi har opplevd at pressgrupper med et voldsomt engasjement har snudd politikere tidligere, samtidig som de som støttet oss først "våknet" når saken var snudd. Det er noe av utfordringen med slike pressgrupper, man vet ikke helt hvor stor andel av befolkningen de representerer (Intervju 16.9.16).

Dette bekrefter min antagelse og viser samtidig hvor viktig det er å flagge sitt synspunkt og gi stemme til det i det offentlige rom. Dette gjelder når man er uenig i et planforslag, men kanskje like viktig, når man er enig. Det viser samtidig hvordan sosiale medier, som Facebook, kan gjøre det lettere å mobilisere "den tause majoritet", altså de som er enige i et kontroversielt forslag, slik at også deres synspunkt blir vurdert ved politisk behandling.

Jeg har vist at uformell påvirkning bidro inn i prosessen og at dette kan være en metode å påvirke. Initiativtaker for Facebooksiden *Reis deg Sætre* forteller:

jeg opplevde at debatten på Facebook engasjerte mange parter og derigjennom påvirket prosessen. Her som i mange andre tilfeller, smittet engasjementet fra sosiale medier, over på andre medier. Det ble mer publisitet og saker i Røyken og Hurums avis, Drammens Tidende og NRK. Politikere nevnte debatten og aktivitetsnivået på Facebook, i sine taler under folkemøter og kommunestyre møter. Helt uavhengig av at jeg selv opprettet Reis deg Sætre, så mener jeg den spilte en stor rolle for hva enkelte partier stemte i saken, og derigjennom utfallet av den. (epostintervju 16.10.16.).

I en tid hvor sosiale medier tar stadig større rom i vår virkelighetssfære vil det være nyttig dersom vi kan inkludere disse i demokratiet vårt. Det er helt tydelig at bruk av sosiale medier kan bidra til å mobilisere tilhengere. Samtidig må det gjøres på en måte som ivaretar de innspillene som kommer den veien. Dette er utfordrende både mtp. innhold og form. Å finne frem til gode eksempler og metoder på dette kan være forskningstema for andres forskning senere.

7.9.   Prosess som bygger et sted eller bryter det ned?

Ringvirkningene etter en prosess med såpass mye støy slutter ikke ved endelig vedtak. Også denne gangen har vi sett ettervirkninger med klage til fylkesmannen høsten 2015 med påfølgende nyhetsoppslag i lokalavisen. Selv ett år senere, i mai 2016, vurderte *Respekt Sætre* å ta saken opp igjen basert på en artikkel i RHA (RHA.28.5.16). I avisen hevdet en tidligere ansatt i kommunen at innsynsbegjæring fra *Respekt Sætre* ble aktivt motarbeidet av Hurum kommune. Dette er et eksempel på at grunnleggende tillit kan bli brutt som følge av planprosesser. Slik tillit er man avhengig av dersom innbyggere, politikere og administrasjon skal møtes som likeverdige parter i medvirkningsprosesser. Tillitsforholdet mellom kommunen og den delen av innbyggerne som ønsket en bredere prosess med mer dialog, ble brutt ned som følge av denne prosessen. Samtidig vil jeg anta at de som støttet opp om utviklingsplanene føler at politikerne sto opp for Sætre, skar igjennom og gjennomførte. Hos disse vant nok politikerne ny tillit og aktelse. Dette spennet står politikerne og administrasjonen i. Hva slags metodikk som er riktig til ulik tid og for ulike prosesser vil variere. I lys av 30 års tidligere planarbeid kan det være forståelig at politikerne i dette tilfellet ønsket en målstyrt prosess, samtidig som kan det være forståelig at innbyggerne, som følte seg overkjørt, ønsket mer dialog. Ved oppstart av planarbeid kan det være lurt å tenke gjennom hva slags prosess man ønsker seg i forhold til hva som er målet med arbeidet. Deretter kan det være hensiktsmessig å være tydelig på *når og hvordan* man ønsker seg innspill og medvirkning. Selv om metodikk som kan gi omforente løsninger kan synes å ta mer tid, kan det være en god investering.

7.10.   Hva har skjedd etterpå

Første salgstrinn ble lagt ut for salg før sommeren 2016. Siden det ble argumentert ved andregangsbehandling av planforslaget om at man ved å ta ut de to byggene som kraget ut i sjø, ville "*minske sannsynligheten for å gjennomføre prosjektet betraktelig*", var det interessant å lese i lokalavisen at: "*Conceptor Eiendom solgte ut det første salgstrinnet med 20 leiligheter på seks dager. Andre salgstrinn er godt i gang, 29 av 35 leiligheter er solgt*" (RHA 22.9.16). Pr. 9.11.16 er 52 av 55 leiligheter solgt (Foss og Co. 2016). Conceptor anslår oppstart for byggestart av prosjektet rundt nyttår 2016/2017 (telefonsamtale.14.10.16).

De to byggene som kraget ut i sjø, var foreslått på opplagsplassen til Sætre båtforening. Arealet er avsatt til fremtidig bevertning/handel, men rekkefølgebestemmelsene er tatt ut for

dette området. Gjennomføring av planen for delområdet avhenger av at båtopplaget flyttes. Dette forholdet er et privatrettslig forhold mellom kommunen og båtforeningen, og styres av festeavtalen mellom grunneier Hurum kommune og fester Sætre båtforening. (Kommunalsjef for kultur og idrett, plan, bygg og kommunalteknikk, i samtale 8.11.16).

8. Oppsummering/konklusjon

Jeg begynte oppgaven med tre forskningsspørsmål:

- Det lå én tydelig forståelse av Sætres identitet som sted til grunn for reguleringsplanprosessen og i responsen på planforslaget?
- Påvirket formelle innspill reguleringsplanprosessen?
- Fører aktivitet på Facebook og innlegg i lokalaviser til at det sendes inn formelle høringsinnspill?

Jeg mener at oppgaven viser at aktivitet på Facebook og i avisinnlegg tilkjenner frustrasjon over planenes tilsynelatende manglende forståelse for Sætres stedsidentitet, forstått som *sence of place*. Jeg mener samtidig at oppgaven min viser at det lå en stedsanalyse basert på en fysisk stedsforståelse (location) av Sætre til grunn for reguleringsplanprosessen, og at det er mulig å se prosessen i historisk lys for å finne spor av at en forståelse for Sætres stedsidentitet (*sence of place*), og de prosesser som skaper stedet (*locale*), kan ha ligget til grunn for planforslaget.

Jeg mener også å ha vist at formelle innspill i noen grad påvirket reguleringsplanprosessen. Samtidig var det stor politisk aktivitet involvert og det er vanskelig å si konkret hva som påvirket mest. Det er grunn til å tro at det er snakk om gjensidig forsterkning av synspunkter ved bruk av ulike kanaler, som førte til et noe endret resultat.

Når det gjelder spørsmålet om aktivitet på Facebook og avisinnlegg fører til at man også sender inn formelle høringsinnspill, så viser min oppgave at dette i liten grad har sammenheng. Dette er en utfordring i dagens samfunn, der stadig mer av debatten foregår på nett og i sosiale medier. Hvis ikke vi klarer å få innbyggere til å sende inn høringsinnspill, så bør det søkes etter metodikk som kan fange opp gode innspill som kommer i ulike debattforum eller via sosiale medier.

9. Referanser

- Agger, Annika:** *Kommunikativ planlægningssteori – nye idealer for borgernes rolle i planlægningen*. I: Anne Jenssen et al 2007: *Planlægningen i teori og praksis – et tverrfaglig perspektiv*. Roskilde Universitetsforlag. (2007).
- Arnstein, S. R.** *A ladder of citizen participation*. Journal of American Planning Association vol. 35. No. 4 :216-224. 1969.
- Chrickshank, J. og Lysgård, H. K.:** *Diskursanalyser som kunnskapsgrunnlag for stedsutvikling*, i Førde, A., Kramvig, B., Gunnerud Berg, N., og Dale, B. (red.): *Å finne sted. Metodologiske perspektiver i stedsanalyser*. Akademika forlag. 2012.
- Conceptor Eiendomsutvikling:** *Skjærgårdsidyllen Sætre havn. Informasjon om reguleringsprosessen*. Brosjyre. 2015.
- Eriksen, S. O.:** *Den offentlige dimensjon*. Oslo. TANO. 1993.
- Facebooksiden: Respekt Sætre.** Fra 18.3.15 – 1.11.2015. Lastet ned 16.11.15, gjennomgått på nytt 29.5.16 og 5.6.16.
- Facebooksiden: Reis deg Sætre – vi som liker sentrumsplanene.** Fra 16.4.15 – 1.11.15. Lastet ned 16.11.15. gjennomgått på nytt 29.5.16 og 5.6.16.
- Fallet, E. og Hanssen, G. S.:** *Medvirkning i planlegging*. i Aarsæther, N. Falleth, E., Nyseth, T. og Kristiansen, R. (red.): *Utfordringer for norsk planlegging*. Cappelen Damm Høyskoleforlaget. 1. utg. 2015.
- Farner, A.:** *Verksted som verktøy. Å planlegge og lede workshops*. Kommuneforlaget. 2. utg., 3. oppl. 2008
- Foss og Co. Eiendomsmegling.** Prosjektside for Sætre havn. www.saetrehavn.no. Lastet ned 9.11.2016.
- Fuglsang, L. & Olsen, P. B. (red.):** *Videnskabsteori i samfunnsvidenskabene. På tværs af fagkulturer og paradigmer*. Roskilde universitetsforlag. 2. opplag 2005.
- Fylkesmannen i Buskerud.** *Hurum kommune – detaljregulering av Sætre sentrum – klage på reguleringsplan*. 20.11.2015
- Førde, A.:** Forelesning 2.9.2014 på SPL-6301 Samfunnsvitenskapelige metoder: *Forskningsetiske utfordringer og formelle retningslinjer*. Powerpoints hentet 13.10.2014 fra Fronterrom SPL-6302:

[https://fronter.com/uit/links/files.phtml/1289904884\\$323702571\\$/Undervisning/samling+september/forskingsetiske+utfodringar.pdf](https://fronter.com/uit/links/files.phtml/1289904884$323702571$/Undervisning/samling+september/forskingsetiske+utfodringar.pdf)

Universitetet i Tromsø. 2014.

Granås, B.: *Det gjenstridige mangfoldet. Bak slagord og overskrifter i nordlig byutvikling.* Avhandling for phd. UiT. 2012.

Halvorsen og Reine og Hindhamar. *Fremtidens Sætre. Idekongurransen Sætre sentrum.* Udatert. 2000.

Halvorsen og Reine AS. *Følgerevurdering utan tittel, i politisk sak i 67/14 i Hurum kommunes Planutvalg 16.12.14.* datert 5.12.14.

Halvorsen og Reine AS. *Varsel om oppstart av arbeid med regulering for Sætre sentrum, Hurum kommune.* Brev til grunneiere, mv. Datert 5.1.15.

Halvorsen og Reine AS. *Planbeskrivelse Detaljregulering Sætre sentrum.* 26.3.15. og 25.6.15.

Hansen, F. og Simonsen K.: *Geografiens videnskapsteori – en introducerende diskusjon.* Roskilde universitets forlag. 3. opplag 2007.

Harvold, K. A.: *Planleggingens kommunikative vending: Nytt paradigme eller gammel debatt.* Norsk statsvitenskapelig tidsskrift, nr. 4. 2002.

Hurum 2020: <http://hurum2020.no/om-hurum/> lastet ned 29.9.2016.

Hurum kommunes arkiv, følgende saksmapper:

2015/200	Utbyggingsavtale for Sætre sentrum
2014/339	Detaljregulering av Sætre sentrum
2013/196	Sætre sentrumsutvikling, etablering av utviklingsselskap
2012/2311	Reguleringsplan for Sætre sentrum - øst
2010/50	Reguleringsplan for Sætre sentrum - vest
2010/47	Reguleringsplan for Sætre sentrum - øst
2006/2686	Arealstrategi for Sætre sentrum
2006/1291	Styringsgruppen for Sætre sentrum
2005/2619	Sætre – reguleringsplan for deler av sentrum bolig/handelscenter
2005/182	Videregående skole/Flerbrukshus i Sætre reguleringsplan
2003/3404	Forslag til Reguleringsplan for flerbrukshus/videregående skole i Sætre
2001/01361	Kommunedelplan Sætre sentrum

Hurum kommune. *Detaljreguleringsplan for Sætre sentrum: Planbestemmelser 30.11.15, estetisk veileder 3.7.15, kart 30.11.15.*

Hurum kommune: *Et godt liv på Tofte og Filtvet – sluttrapport for Etisk prosess. Innspill til rullering av kommuneplanen.* 2004.

Hurum kommune. *Idekonkurransen Sætre sentrum. Juryens innstilling.* 12.08.2000

Hurum kommune. *Kommuneplan for Hurum kommune 2015 -27.* 16.6.2015.

Hurum kommune. *Kommunedelplan for kulturminner og –miljøer.* 31.10.2006.

Hurum kommune, politiske saker i formannskapet:

PS 26/13 Etablering av utviklingsselskap i Sætre sentrum – regelverk ved anskaffelser, i møte 16.4.2013.

Hurum kommune, politiske saker i planutvalget:

PS 17/14 *Forespørsel om endring av reguleringsplan Sætre sentrum-Øst.* I møte 4.3.2014.

PS 67/14 *Forhåndsvurdering av planforslag for Sætre sentrum.* I møte 16.12.14.

PS 18/15: *Forslag til detaljregulering for Sætre sentrum, Førstegangsbehandling: Saksfremlegg 31.3.15, Planbestemmelse 26.3.15, Planbeskrivelse 26.3.16, estetisk veileder 24.3.15 og kart 26.3.15.* I møte 26.3.2015.

PS 44/15 *Forslag til detaljregulering for Sætre sentrum: Annen gangs behandling: Saksfremlegg 17.6.15, Planbestemmelser 16.6.15, Planbeskrivelse 25.6.15, estetisk veileder 16.6.15, kart.* I møte 29.6.2015.

Hurum kommune, politiske saker i kommunestyret:

PS 32/15 *Innbyggerinitiativ – reguleringsplan Sætre sentrum.* I møte 5.5.2015.

PS 67/15: *Forslag til detaljregulering for Sætre sentrum: Annen gangs behandling: Saksfremlegg 17.6.15, Planbestemmelser 16.6.15, Planbeskrivelse 25.6.15, estetisk veileder 16.6.15, kart.* I møte 30.6.2015.

PS 18/13 Etablering av utviklingsselskap i Sætre sentrum, i møte 16.4.2013

PS 67/12 Forslag til reguleringsplan for Sætre sentrum øst. I møte 23.10.2012.

Hurum kommune. *Sørlandsidyll på trappa til Oslo.* Brosjyre. 2015

Huxley, M. og Yiftachel, O.: *New Paradigm or Old Myopia? Unsettling the Communicative Turn in Planning Theory.* Journal of Planning Education and Research. Sage. 2000.

Jentoft, S.: *Institutions in fisheries: what they are, what they do, and how they change.* Marine Policy. Volume 28. Issue 2. 2004.

- Kommunal- og moderniseringsdepartementet:** *Medvirkning i planlegging. Hvordan legge til rette for økt deltakelse og innflytelse i lokal og regional planlegging etter plan- og bygningsloven.* Veileder. H-2302-B. 2014.
- Kristiansen, J. E.:** Forelesning: *Tall kan temmes! Om å bruke og formidle statistikk.* Forelesning 9.4.2008 i Fronterrom SPL 6301. Tilgjengelig fra: <https://mediasite.uit.no/Mediasite/Play/2b41f2d9-6c65-49ad-9094-ff7ed76dd98f> (lastet ned 6.12.14).
- Lovdata:** *Forskrift om konsekvensutredninger for planer etter plan- og bygningsloven.* Hentet på: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2014-12-19-1726>. Lastet ned 16.10.16.
- Lovdata:** *Plan- og bygningsloven.* Hentet på: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71>. Lastet ned 11.11.16.
- Messel, J.** *Hurums historie bind 3. 1900 – 2000.* Hurum kommune. 2005.
- Miljøverndepartementet.** *Planlegging etter plan- og bygningsloven.* 2009.
- Miljøverndepartementet.** *Reguleringsplan. Utarbeiding av reguleringsplaner etter plan- og bygningsloven.* 2011.
- Nielsen, J. C. R. og Repstad, P.:** *Fra nærhet til distanse og tilbake igjen – om å analysere sin egen organisasjon* i: Repstad, P. (red): *Dugnadsånd og forsvarsverker: Tverretattlig samarbeid og teori og praksis.* 2. Utgave. 2004.
- Nyseth, T.:** *Flerfaglig stedsforståelse i analyse av stedsutvikling – del I.* Forelesning i fronterrom SPL- 6300. 2.11.2007.
<http://mediasite.uit.no/Mediasite/Play/4df30c8e-27a7-41f2-ba88-0142e3d99848>. UiT. Lastet ned 15.10.2016.
- Nyseth, T.:** *Eksempler på kommunikativ planlegging.* Forelesning i Fronterrom: SPL- 6302- Kommunikativ planlegging 1. Sem /V2014. 01.10.08.
<https://mediasite.uit.no/Mediasite/mymediasite#/presentations/8b5ed06663b848d5bf00f6da058512a61d>. UiT. lastet ned 15.10.2016.
- Nyseth, T. og Granas, B.:** *Flerfaglig stedsforståelse i analyse av lokale transformasjonsprosesser,* i Nyset, T.: *I disiplinenes grenseland.* Fagbokforlaget. 2007.
- Pløger, J.:** *Kommunikativ planlegging. Mellom kommunikasjon og retorikk.* NIBR-notat 1998:106. Oslo NIBR. i Harvold, K. A.: *Planleggingens kommunikative vending: Nytt paradigme eller gammel debatt.* Norsk statsvitenskapelig tidsskrift, nr. 4. 2002.

Reiersen, J. E.. *Organisasjonsomgivelser i ulike nivå: Forelesning i fronterrom: SPL-6300.*

Stedsteori – 1. Sem (v.2013), 21.03.2013.:

<http://mediasite.uit.no/Mediasite/Play/960c87de75b140899012f2272f0d33c11d> UIT.

Lastet ned 15.10.2016.

Regjeringen. *Ot. prp. Nr 32. 2007-2008. Om lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) (plandelen).* Lastet ned fra:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprp-nr-32-2007-2008-/id500508/?q=&ch=6#KAP6-5> Lastet ned: 31.5.16.

Riisberg, B.: *Verneverdige Sætre gård*, i: Glenne, B. (red), Antonsen, A. Rickardt, J., og Archtander, M.: *Årbok for Hurum 2009*. Hurum historielag. 2009.

Rikardson: *Foucauldian discourse: Power and truth in urban and regional policy making.* European Planning Studies 4 (s. 279 – 292) i: Harvold, K. A. 2002.

Røe, P. G. og Vestby, G. M: *Sosikulturelle stedsanalyser: teorigrunnlag og metodologi*, i Førde, A., Kramvig, B., Gunnerud Berg, N., Dale, B.: *Å finne sted. Metodologiske perspektiver på stedsanalyser*. Akademika forlag 2013.

Røyken og Hurums avis, dato: 20.11.14, 25.11.14, 27.11.14, 2.12.14, 4.12.14, 9.12.14, 11.12.14, 16.12.14, 18.11.14, 23.11.14, 6.1.15, 8.1.15, 13.1.15, 15.1.15, 20.1.15, 22.1.15, 27.2.15, 29.2.15, 3.3.15, 5.3.15, 10.2.15, 12.2.15, 17.2.15, 19.2.15, 24.2.15, 16.2.15, 3.3.15, 5.3.15, 10.3.15, 12.3.15, 17.3.15, 19.3.15, 24.3.15, 26.3.15, 31.3.15, 9.4.15, 14.4.15, 16.4.15, 21.4.15, 23.4.15, 28.4.15, 30.4.15, 5.5.15, 7.5.15, 13.5.15, 19.5.15, 21.5.15, 26.5.15, 28.5.15, 2.6.15, 4.6.15, 9.6.15, 11.6.15, 16.6.15, 18.6.15, 23.6.15, 25.6.15, 30.6.15, 2.7.15, 7.7.15, 9.7.15, 14.7.15, 16.7.15, 21.7.15, 23.7.15, 28.7.15, 30.7.15, 28.4.16 og 22.9.16.

Statistisk sentralbyrå:

Tabell 03333. Hentet fra www.ssb.no. Lastet ned 29.9.16.

Tabell 04317. Hentet fra www.ssb.no. Lastet ned 30.5.16.

Tabell 05467. Hentet fra www.ssb.no. Lastet ned 29.9.16.

Tabell 06265. Hentet fra www.ssb.no. Lastet ned 10.11.16.

Stiftelsen Idébanken: *Fremtidsverksted for ungdom. Hurum - et godt sted å bo.* 2004.

Store norske leksikon: *Definisjon på idyll.* Hentet fra: www.snl.no . Lastet ned 27.4.16.

Sætre utviklingsselskap AS: Brosjyre: *Fakta om SUAS og Sætre sentrum.* Udatert, men etter 20.5.2014.

Sætre utviklingselskap AS og Conceptor AS. *Utbyggingsavtale for Sætre sentrum*, signert 11.11.14

Thuen, T. (red.). *Sted og tilhørighet*. Kulturstudier Nr. 27. Høyskoleforlaget AS. 2003.

Tufte, P. A.: *Kvantitativ metode*, i Fangen, K. og Sellerberg, A. M. (red.): *Mange ulike metoder*. Gyldendal akademiske forlag. 2011.

Viken, A.: *Forelesning om Stedsutvikling, identitet og arbeidsliv* på samling for SPL-6300. 07.05.2013. Opptak i fronterrom SPL-6300:

<http://mediasite.uit.no/Mediasite/Play/14b089a7f29147df99bdf91a7abac7c01d> og

<http://mediasite.uit.no/Mediasite/Play/1b7c9d39eaf1406db8cbb9b8f7e49d601d>. UiT.

Lastet ned 15.10.2016.

Viken, A. og Nyseth, T.: *Kirkenes – A town for miners and ministers (pdf)*. Januar 2012. Tilgjengelig fra ResearchGate:

<https://www.researchgate.net/publication/289343776>. Lastet ned 15.10.2016.

Widerberg, K.: *Med samtale som utgangspunkt. Om veivalg og kunnskapsmuligheter ved intervjuing*. i: Album, A., Hansen, M. N., Widerberg, K. (red) *Metodene våre – eksempler fra samfunnsvitenskapelig forskning*. Universitetsforlaget. 2010.

Østern, S.: *Dynamittfabrikken på Sætre*, i: Jahren, O., Hjort, A., Kjerland, A.-I. og Tangen, F.: Årbok for Hurum 1997. Hurum bygdeboknemd. 1997.

Østern, S.: *Isdriften i Sætre og Verpen*, i: Jahren, O., Hjort, A., Kjerland, A.-I. og Tangen, F.: Årbok for Hurum 1999. Hurum bygdeboknemd. 1999.

Østern, S.: *Kongsdelene kirke. 1905 – 2005*. Nynorsk antikvariat. 2005.

Kilder:

- Ordfører i Hurum kommune, i intervju 16.9.16.
- En person fra ressursgruppen for *Respekt Sætre*, i intervju 24.9.16.
- En privatperson som står som initiativtaker til Facebooksiden "*Reis deg Sætre – vi som liker sentrumsplanene*", i intervju pr. epost: 16.10.2016.
- Telefonsamtale med representant for Conceptor AS, 14.10.16.
- Kommunalsjef for kultur og idrett, plan, bygg og kommunalteknikk i Hurum kommune, i samtale 8.11.16.

10. Vedlegg

10.1. Vedlegg 1. Flygeblad: Innbyggerinitiativ fra Respekt Sætre

Innbyggerinitiativ "Respekt Sætre"

Vedr. reguleringsplan for Sætre sentrum til behandling 21.april-15

Vi trenger min. 300 underskrifter samlet inn før 17. april
for å få forslaget behandlet av planutvalget og kommunestyret

Drabantby eller Oslofjordens perle ?

- o Dette innbyggerinitiativet tar **ikke** sikte på å stoppe eller vesentlig forsinke utvikling og utbygging av Sætre! Realiteten ved planforslaget står ikke vi ansvarlig for, men vi har alle ansvar for hvordan dette skal bli til slutt. Derfor må også innbyggerne sikres sin rettmessige medvirkning og mulighet til å forstå konsekvensene av foreliggende planforslag.
- o Et forslag med nedbygging av indre sentrum med **151 boliger** i blokkbebyggelse inkludert svære kolosser utover havnebassenget. **18 m høye og 8m høyere enn dagens Fjordrestaurant**. Fellesarealer med store muligheter i og nær sjøfronten bebygges og går over i privat bruk/eie. Friområder rundt Sætre Gård, i sjøfronten og langs elvebredd må ofres for de nye boligenes behov. Trafikk og parkering ser ut til å gå fra galt til verre, og er ikke planlagt for neste utviklingstrinn med store boligfelt i nærområdet.
- o Planforslaget ligner ikke den utviklingen innbyggerne var forespeilet da prosjektet startet. Boligmassen i det private boligprosjektet er fordoblet og viktige fellesarealer ofres. Etter flytting av dagens båttopplag var man stilt i utsikt nye muligheter for et maritimt senter med god tilgjengelighet for allmennheten, et levende bomiljø og et sentrum med vekstmuligheter.
- o Planprosessen er kritikkverdig! Systematisk manglende innsyn har hindret medvirkning der de viktigste beslutningene er tatt på vegne av fellesskapet.
I kun 10 virkedager vises planen nå offentlig før beslutning skal fattes om utlegging til ettersyn. Ingen mulighet til medvirkning!!
- o Rådmannens innstilling inneholder gode intensjoner og føringer, men dimensjonering og løsninger mangler langsiktig perspektiv. Hvordan passer dette som sentrum for de neste 1000 boligene som nå planlegges i Engene - Kongsdelene?
- o **Vi ønsker en utvikling** og krever å bli tatt med i prosessen med en **reell** mulighet til å påvirke kvalitet og balanse for fremtiden.

Arbeidsgruppen som undertegner innbyggerinitiativet vil også fremme konkrete forslag om hvordan ekstra tid for medvirkning best kan anvendes og komme prosjektet til nytte på raskest mulig måte.

Forslag til Hurum kommunestyre og planutvalg:

Hurum kommune anmodes om å vedta en utsettelse av offentlig utlegging av reguleringsforslaget tilstrekkelig til å gjennomføre en forsvarlig prosess for medvirkning, inkludert en behovsprøving av stedsutviklingen. Balanse, utnyttelsesgrader og bærekraft av reguleringsforslaget må sees i et bredere, realistisk perspektiv og som et første trinn i en langsiktig utvikling av nærområdet.

Undertegnede slutter seg til innbyggerinitiativet som beskrevet ovenfor:

(Kan tiltredes av personer under 18 år. Anbefaler over 12 år)

Dato	Navn (blokkbokstaver)	Signatur	Fast bostedsadresse i Hurum
------	--------------------------	----------	-----------------------------

Det haster! Signer og returner snarest :

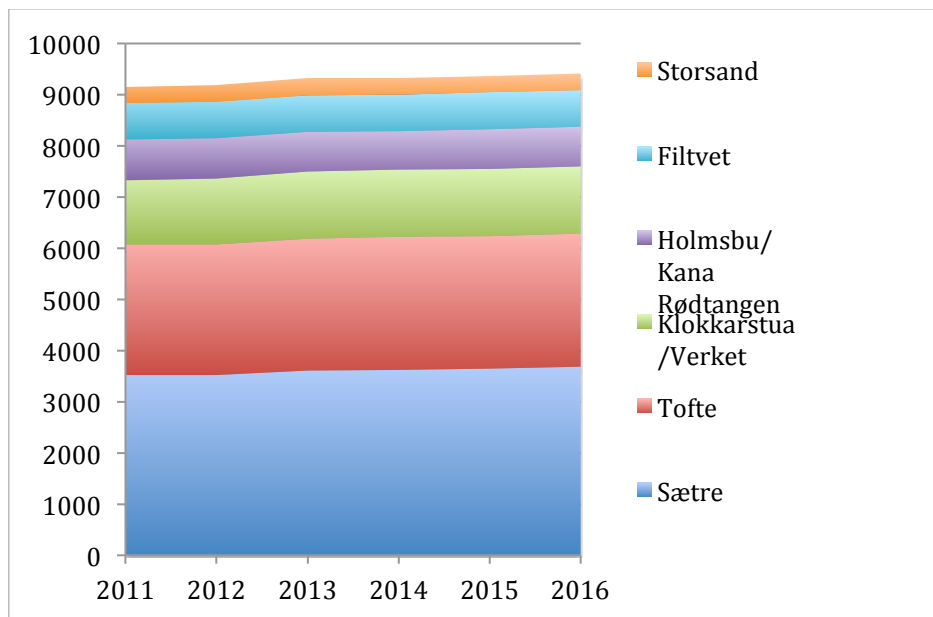
enten: Putt i boks inne på YX bensinstasjon, Sætre (der ligger det også skjema)
eller post:
eller post:

Merk: Intervjuobjektet fra Respekt Sætre har bedt om å få være anonym i oppgaven. Derfor er navn og kontaktinformasjon til alle representantene her sladdet.

10.2. Vedlegg 2. Tabeller

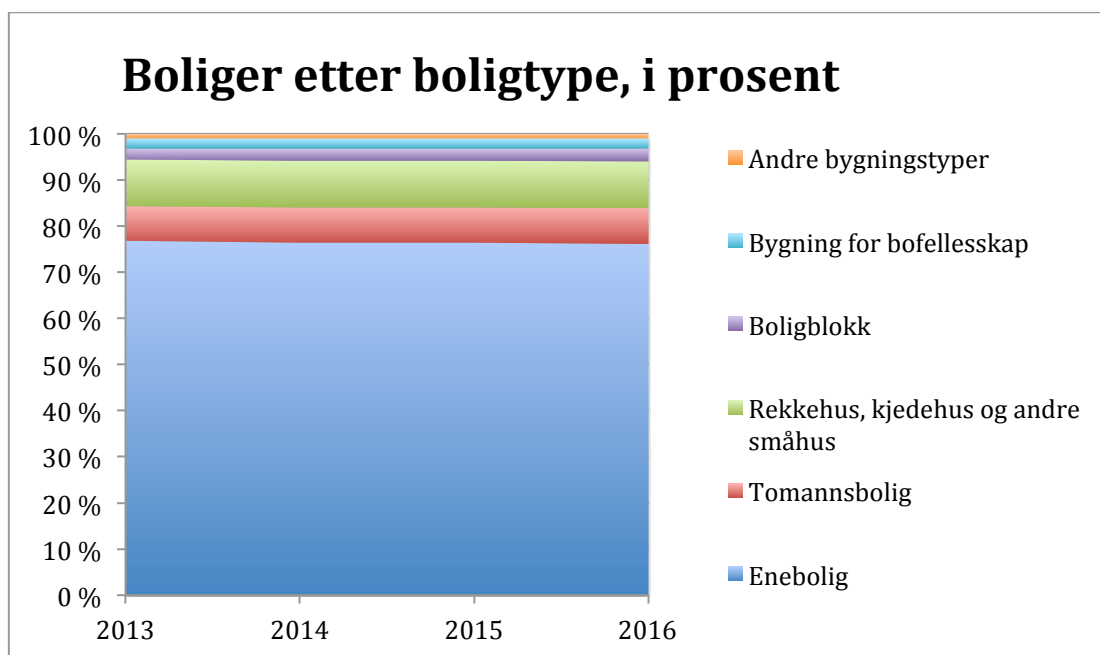
Tabell: 04317: Folkemengde, etter grunnkrets (G)

Innbyggere i Hurum kommune, fordelt etter tettsteder:

Kilde: www.ssb.no Tabell: 04317:Folkemengde etter grunnkrets. Tall pr. 1.1. Bearbeidet av Hilde Nygaard Ihle.

Tabell 06265: Boliger, etter bygningstype (K)

Kilde: www.ssb.no: Tabell 06265: Boliger etter bygningstype (K) Lastet ned 10.11.16.

Antall boliger i faktiske tall, etter boligmasse

	2013	2014	2015	2016	2016 i %
Enebolig	3246	3249	3257	3260	76,1
Tomannsbolig	320	322	326	330	7,7
Rekkehus, kjedehus og andre småhus	425	431	431	434	10,1
Boligblokk	100	110	110	121	2,8
Bygning for bofellesskap	94	94	94	94	2,2
Andre bygningstyper	43	43	43	43	1,0
Totalt	4228	4249	4261	4282	100,0

Kilde: www.ssb.no: Tabell 06265: Boliger etter bygningstype (K) Lastet ned 10.11.16.

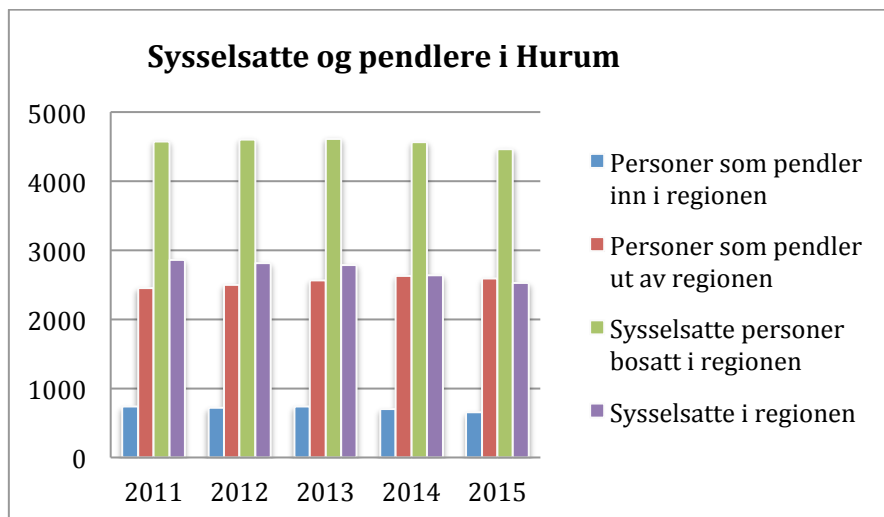
Tabell 05467: Eksisterende bygningsmasse. Antall fritidsbygninger og fritidsbygninger per kvadratkilometer, etter region, tid og statistikkvariabel

Fritidsboliger i Hurum:

	2012	2013	2014	2015	2016
Hurum	2307	2315	2314	2323	2345

Kilde: www.ssb.no: Tabell 05467: Eksisterende bygningsmasse. Antall fritidsbygninger og fritidsbygninger per kvadratkilometer, etter region, tid og statistikkvariabel. Lastet ned 30.5.16.

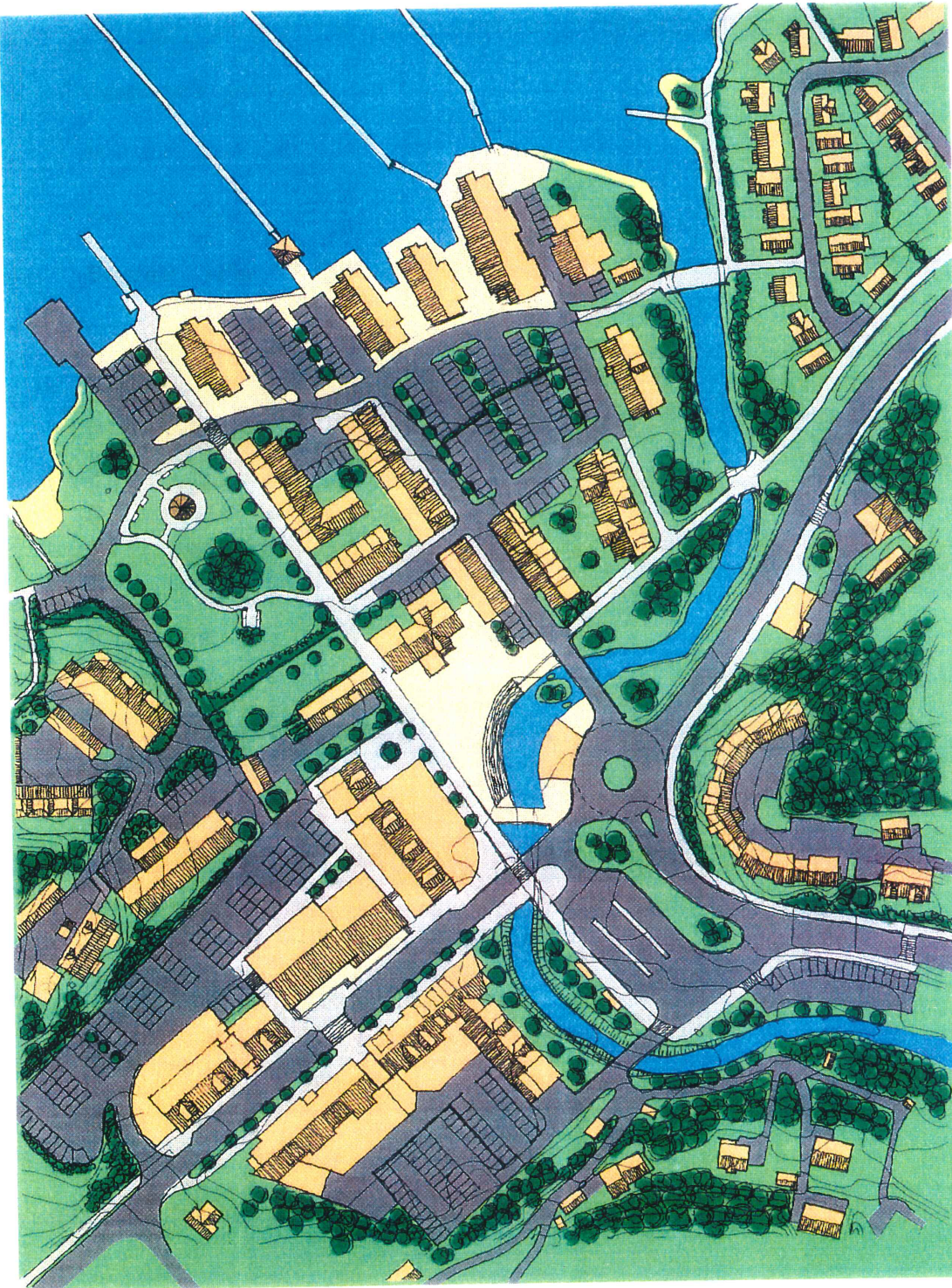
Sysselsatte og pendlere i Hurum:

	2011	2012	2013	2014	2015
Personer som pendler inn i regionen	735	715	741	699	653
Personer som pendler ut av regionen	2451	2501	2566	2624	2587
Sysselsatte personer bosatt i regionen	4574	4599	4615	4560	4459
Sysselsatte i regionen	2858	2813	2790	2635	2525

Kilde: www.ssb.no: Tabell 03333: Sysselsatte per 4. kvartal, etter bosted, arbeidssted, inn- og utpendling og kjønn (K). Lastet ned 29.9.16 og bearbeidet av Hilde Nygaard Ihle.

FREMTIDENS SÆTRE

Halvorsen & Reine AS Sivilarkitekter MNAL i samarbeide med Hindhamar AS Landskapsarkitekter MNLA

10.4. Vedlegg 4. Vedtatt skisse av reguleringsplanen i estetisk veileder 3.7.15.

10.5. Vedlegg 5. Intervjuguide; ordfører

Innledende spørsmål:

1. Du er fra Sætre, hvis du skal beskrive Sætre, hvilke karakteristiske kjennetegn ved stedet vil du fremheve for folk utenfor Hurum?
2. Hvilke karakteristiske kjennetegn ved Sætre vil være viktig for deg å bevare inn i fremtidens Sætre?

Forberedelsesfasen til reguleringsarbeidet for Sætre sentrum:

1. Hva var den politiske hovedmålsetting bak utvikling av Sætre sentrum?
2. Ble det tatt grep for å involvere og/eller informere lokalsamfunnet? Hvordan ble dette gjort?
3. Hvordan vil du beskrive kontakten med utbyggere/eiendomsinteresser i denne fasen?
4. Hvordan opplevde du innbyggernes interesser ifht. utvikling i Sætre i forberedelsesfasen? Fikk du innspill/henvendelser i den ene/andre retningen?

Høringsfasen for reguleringsarbeidet for Sætre sentrum:

1. Kom det frem nye momenter i forslaget til reguleringsplan, sett vi forhold til diskusjoner i den forberedende fasen?
2. Hvilke konkrete tiltak la kommunen opp til for å tilrettelegge for innbyggerdialog i høringsfasen (orienteringsmøter m.m???)
3. Hvordan påvirket det den politiske debatten?
4. Hvordan ble innbyggerinitiativet ivaretatt?
5. Hvordan opplevde du innbyggerdebatten gjennom to pressgrupper på Facebook? Påvirket det prosessen i noen retning?
6. Hvordan opplevde du innbyggerdebatten gjennom avisinnlegg i RHA? Påvirket det prosessen i noen retning?
7. Hvordan opplevde du bidraget fra "sørlandsrefseren"? Påvirket det prosessen i noen retning?

Vedtaksfasen for reguleringsarbeidet for Sætre sentrum:

1. Hvordan ble høringsinnspill behandlet? (ble de lest, vurdert, innarbeidet? Av hvem, administrasjon/politikere?)
2. Lå tidligere prosesser (Arealstrategien?) som et bakteppe i denne prosessen?
3. Hvordan opplever du vedtatt plan som svar på hovedmålsetting i starten av prosessen?
4. Selve prosessen har vært kritisert, mange har hevdet at det var for nært forhold mellom ordfører og leder for utviklingsselskapet (ordførers mann). Saken er meldt inn som klagesak til kommunestyret, som har avvist klagen. Den er anket videre til fylkesmannen, som også har avvist den. Opplevde du at dette påvirket prosessen? Fikk det konsekvens for resultatet, eller var det bare "unødig støy"?
5. Hvordan opplever du at vedtatt plan bygger opp under dine tanker om viktige karakteristiske kjennetegn for Sætre?

10.6. Vedlegg 6. Intervjuguide; en av initiativtakerne bak *Respekt Sætre*

Innledende spørsmål ifht Identitet:

1. Hvilke karakteristiske kjennetegn ved Sætre vil du fremheve for folk utenfor Hurum?
2. Hvilke karakteristiske kjennetegn ved Sætre vil være viktig for deg/dere å bevare inn i fremtidens Sætre?

reguleringsarbeidet for Sætre sentrum:

1. Hva var ditt ønske for fremtidig utvikling av Sætre sentrum?
2. Hvordan opplevde du at lokalsamfunnet ble involvert i reguleringsplanprosessen?
3. Var dere tilstede der kommunen tilrettela for dialog? Allmøte med nmf og politiske møter?
4. Hva var bakgrunnen for etablering av ressursgruppen for *Respekt Sætre* Har du vært involvert i tidligere prosesser?
5. Hvordan opplevde du/dere at arbeidet til *Respekt Sætre* ble tatt imot, fra administrasjonen, politikere, innbyggere?
6. Hva var begrunnelsen for å trekke inn "sørlandsrefseren"? Opplevde dere at det styrket deres sak?
7. Hvordan påvirket det den politiske debatten?
8. Hvordan opplevde du/dere at innbyggerinitiativet ivaretatt?
9. Hvordan opplevde du innbyggerdebatten på Facebook? Påvirket det prosessen i noen retning?
10. Hvordan opplevde du innbyggerdebatten gjennom avisinnlegg i RHA? Påvirket det prosessen i noen retning?
11. Hvordan opplevde du bidraget fra "sørlandsrefseren" ? Påvirket det prosessen i noen retning?

Vedtaksfasen for reguleringsarbeidet for Sætre sentrum::

1. Hvordan opplever du at vedtatt plan bygger opp under dine tanker om viktige karakteristiske kjennetegn for Sætre?
2. Hvordan opplever du/dere vedtatt plan i forhold til deres ønsker for fremtidige Sætre?
3. Er det områder der dere opplevde at *Respekt Sætre* fikk gjennomslag?

10.7. Vedlegg 7. Intervjuguide; initiativtaker bak *Reis deg Sætre*

1. Hva motiverte opprettelsen av Facebooksiden?
2. Hvordan vil du beskrive Sætre som sted, Sætres identitet? Hva er viktig å ivareta inn i en ny tid?
3. Opplevde du at innbyggerdebatten via Facebook påvirket prosessen?
4. Hvordan opplever du at vedtatt plan bygger opp under dine tanker om viktige kjennetegn ved Sætre